

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

EĞİTİMCİ ŞAİR BETÜL TARIMAN'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE
ESERLERİNDE EĞİTİM ANLAYIŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu TIRAK

Antalya

Ağustos, 2014

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EĞİTİMCİ ŞAİR BETÜL TARIMAN'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE
ESERLERİNDE EĞİTİM ANLAYIŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu TIRAK

Danışman

Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Antalya

Ağustos, 2014

Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne:

Arzu TIRAK'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

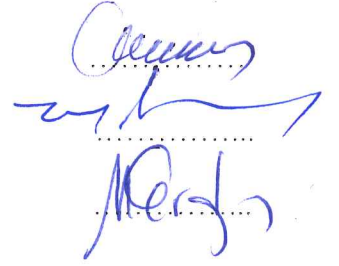
Jüri Üyeleri (Akademik Unvan, Adı-Soyadı)

Başkan: Doç. Dr. Bayram BIÇAK

Üye: Prof. Dr. Tülin ARSEVEN (Danışman)

Üye: Doç. Dr. Mehmet ERDOĞAN

İmza

Tez Konusu: "Eğitimci Şair Betül Tarıman'ın Edebi Kişiliği ve Eserlerinde Eğitim Anlayışı"

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: .... / .... / 2014

Mezuniyet Tarihi: ...../...../ 2014

Onay

...../...../ 2014

Doç. Dr. Selçuk UYGUN

Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitű tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

.../.../2014

Arzu TIRAK

KISALTMALAR

AS: Ay Soloları

AT: Ağır Tören

DKSED: Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EDÇ: Elma Dersem Çık

ES: Elim Sende

GGY: Güle Gece Yorumları

GKD: Gezgin Kaplumbağanın Düşleri

GPPKK: Gökyüzü Prensi Po ile Küçük Kız

KH: Kardan Harfler

KKY: Kayıp Karınca Yuli

MGY: Melvin'e Giden Yol

KM: Kar Merdiveni

SEŞ: Sevinci Eksik Şiirler

RKK: Rüyaya Kaçan Kuşlar

UTK: Ufacık Tefecik Kurbağacık

ÜK: Üzgündü Kırlar

Yİ: Yol İnsanları

ÖZET

EĞİTİMCİ ŞAİR BETÜL TARIMAN'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİNDE EĞİTİM ANLAYIŞI

TIRAK, Arzu

Yüksek lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Ağustos, 2014

Türk Edebiyatının yeni kuşak şair ve öykücülerinden olan Betül Tarıman, Anadolu'nun birçok şehrinde öğretmenlik yapmış, günümüzde de Antalya'da görevini devam ettiren bir tarih öğretmenidir. Görev yaptığı şehirlerde sürekli edebiyat çalışmalarıyla gündeme gelen, eserleriyle edebiyat ödülleriyle layık görülen bir eğitimci olarak kültürel, sosyal, ahlaki değerlere sahip nesiller yetiştirmeyi amaçlayan şairden yola çıkarak hazırlanan çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları üzerinde; ikinci bölümünde literatür tarama ve kavramsal çerçeve üzerinde durulmuştur. Çalışmanın yöntemi üçüncü bölümde ele alınırken, dördüncü bölümde ana hatlarıyla sanatçının eserleri ve görüşleri doğrultusunda eğitim anlayışı belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç, tartışma ve önerilerle birlikte beş bölümden oluşan bu tez çalışmasının kapsamı; şairin bugüne kadar yayımladığı eserlerine ve edebi hayatına eğitimciliğinin nasıl yansıdığını araştırmakla sınırlıdır.

Betül Tarıman'ın eğitim hayatına girişinden günümüze kadar geçen zamanda yazdığı eserleri, öğrencileriyle iletişimi, toplumu eğitime çabasına yönelik

alışmaları, bir sanatçı olarak eğitime bakışı ve bir eğitimci olarak edebiyata katkıları tezin kapsamı içerisindedir. Her ğrenci, görev yapılan her şehir, bir eğitimcinin tanık olduğu her hayat bir edebiyat ürününe kaynaklık eder düşüncesinden yola çıkarak hazırlanan bu tez çalışması eğitimci şair ve yazarların eğitime ve sanata sağladıkları katkıları anlatması yönüyle önem taşımaktadır.

Çalışma mülakat, arşiv taraması ve doküman analizi yöntemleriyle yapılmıştır. Bu yöntemler çerçevesinde Betül Tarıman'ın eğitimci kişiliğinin eserlerine nasıl yansdığı, şiirlerinde ve öykülerinde eğitim unsurlarını nasıl verdiği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Betül Tarıman, Eğitimci şair ve ykc, Eğitim-Edebiyat İlişkisi

ABSTRACT

LITERARY OF EDUCATIONALIST POET BETUL TARIMAN AND HER OWN EDUCATION CONCEPT IN HER WORKS

TIRAK, Arzu

MA Thesis, Turkish Language and Literature Teaching Division

Supervisor: Prof. Dr. Tülin Arseven

August, 2014

Betül Tarıman, one of the poets and story writers of the new generation, has worked as a teacher in most of the cities of Anatolia and carried on her work in Antalya as a history teacher currently. In the first part of the study which is prepared by starting out to present poet who has come to the fore with her literature works in the cities where she has worked, and has been granted literature prizes with her works as an educator, who aims to bring up generations having cultural, social and ethic merits, statement of problem, purpose and significance of the study, assumption and limitations were dealt. In the second part of the study literature review and conceptual framework were handled. While method was examined in the third part of the study, in the fourth part, the artist's point of view to education was attempted to be determined in general terms through her works and views. The inclusion of this study consisting of five sections, together with result, discussion and suggestions was limited to search how her being an educator, was reflected to her literay life and her works which had been published up to now.

Betül Tarıman's works, written from her early educational life to nowadays; her communication with the students; her works intended to educate the community; her education perspective as an artificer; and as an educator, her contributions to the

education were part of the study. This study which was prepared with the idea that each student, each city where has been worked, each life which an educator knows, supply resources for a literature product, is critically important in that it explains educators, poets and artists' contributions to education and art.

This study was used with the methods of interview, archives lining, document analysis and analysis of works. In accordance with these methods, it was analysed that how Betül Tarıman's educator personality reflected to her works and how she discussed elements of education in her poems and stories.

Key Words: Betül Tarıman, Educationalist Poet and Story Writer, Education-Literature Relationship

ÖNSÖZ

Eğitim ve edebiyat milletlerin gelişme süreçlerinde yol gösterici olmaları ve toplumun her bireyini yakından ilgilendirmeleri yönüyle ortak amaçlar taşırlar. Bu iki kavramı bir arada geliştirmeyi ve topluma yararlı hale getirmeyi amaçlayan bir sanatçı ve eğitimci olan Betül Tarıman'dan yola çıkarak hazırlanan bu çalışma Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi alanını geliştirmeyi amaçlar. Çalışma, giriş; literatür tarama ve kavramsal çerçeve; yöntem; bulgular ve yorumlar; sonuç, tartışma, öneriler başlıkları altında beş ana bölümden oluşur.

Betül Tarıman, Türk Şiirine farklı bir soluk getiren, özgün şiirleriyle edebiyatta ürünler veren eğitimci bir şairdir. Tarıman, şiirlerinin yanı sıra öyküleriyle de edebiyat ve eğitim alanında çalışmalar yapmaktadır. Sanatçının yaptığı; tasarladığı düşünceyi, tercih ettiği sanat dalı aracılığı ile hayata geçirmektir. Bu çalışmada düşüncelerini şiir ve öykü yazarak topluma faydalı kılmaya çalışan şair Betül Tarıman'ın genel olarak edebi kişiliği, eserleri ve eserlerinde eğitim kavramı incelenmiştir.

Değerli görüş ve tecrübeleriyle yardımlarını esirgemeyen, büyük bir sabır gösteren, tez danışmanım, sayın hocam Prof. Dr. Tülin Arseven'e, yardımlarından ve bu tezin tamamlanmasında gösterdiği titiz çalışmalarından dolayı şükranlarımı sunarım. Hayatımın her anında maddî-manevî destek olan ve bugünlere gelmemde büyük emeği olan annem ve babama sonsuz teşekkür ederim.

Arzu TIRAK

Antalya, 2014

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
DOĞRULUK BEYANI.....	ii
KISALTMALAR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMA VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Betül Tarıman'ın Hayatı.....	5
2.2. İlgili Araştırmalar	8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Araştırmanın Objesi.....	14
3.3. Verilerin Toplanması.....	14
3.4. Verilerin Analizi	15

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Betül Tarıman'ın Edebi Kişiliği	16
4.2. Betül Tarıman'ın Eserleri	19
4.2.1. Ay Soloları	19
4.2.2. Üzgündü Kırlar	23
4.2.3. Kardan Harfler	25
4.2.4. Güle Gece Yorumları	28
4.2.5. Yol İnsanları	32
4.2.6. Kar Merdiveni	36
4.2.7. Elma Dersem Çık	40
4.2.8. Ağır Tören	42
4.2.9. Rüyaya Kaçan Kuşlar	46
4.2.10. Gezgin Kaplumbağanın Düşleri	49
4.2.11. Elim Sende	57
4.2.12. Şiirli Takvimden Papaz Mektebine Kastamonu	59
4.2.13. “Hadde”, Toplu Şiirler ve Melvin’e Giden Yol	59
4.2.14. Ufacık Tefecik Kurbağacık	65
4.2.15. Gökyüzü Prensi Po İle Küçük Kız	68
4.2.16. Kayıp Karınca Yuli	69
4.3. Betül Tarıman'ın Eğitim Anlayışı	71
4.3.1. Betül Tarıman'a Göre Eğitimin-Öğretimin Önemi	71
4.3.2. Betül Tarıman'ın Türk Eğitim Sistemiyle İlgili Görüşleri	76
4.3.3. Betül Tarıman'ın Öğretmen ve Öğrenci İlişkileri	80
4.3.4. Betül Tarıman'a Göre Çocuk ve Çocuk Eğitimi	82

4.3.5. Betül Tarıman'a Göre Aile ve Aile Eğitimi	85
4.3.6. Betül Tarıman'a Göre Türk Toplumunda Kadın ve Kadın Eğitimi	92
4.3.6.1. Betül Tarıman'a Göre Türk Toplumunda Kadın.....	92
4.3.6.2. Betül Tarıman'a Göre Kadın Eğitimi	95

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	102
5.2. Öneriler.....	105
KAYNAKÇA.....	107
EKLER	114
EK 1. MÜREKKEPLİ KALEM YA DA DİLE GELEN BİR KÖY OKULU .	114
EK 2. GÖRÜŞME SORULARI.....	117
EK 3. GÖRÜŞME 4 OCAK 2013.....	118
EK 4. GÖRÜŞME 21 TEMMUZ 2013.....	125
EK 5. FOTOĞRAFLAR	128
ÖZGEÇMİŞ	139

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim, aileyle başlar, okul sıralarında devam eder ve insan hayatının her evresinde varlığını sürdürür. Bireyden topluma uzanan bir süreç denilebilecek eğitim, kişinin topluma fayda sağlayabilecek şekilde yetiştirilmesine katkı sağlar. Her ülkede eğitiminin sürekliliğini sağlayan bir eğitim sistemi düzenlenir. Bu sistem doğrultusunda eğitim süreci bireyin ve toplumun yetiştirilip geliştirilmesine hizmet eder. Türk Milli Eğitim Temel Kanununda, eğitim öğretim uygulamalarında dikkate alınması gereken temel ilkelerin; genellik ve eşitlik, ferdin ve toplumun ihtiyaçları, yöneltme, eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği, süreklilik, Atatürk İnkılâp ve İlkeleri, demokrasi eğitimi, laiklik, bilimsellik, planlılık, karma eğitim, okul-aile işbirliği ve her yerde eğitim olarak saptandığı belirtilir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html>).

Betül Tarıman, Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan temel ilkelerden özellikle eşitlik, eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği, süreklilik, eğitim hakkı, Atatürk İnkılâp ve İlkeleri, demokrasi eğitimi, laiklik, bilimsellik, planlılık, karma eğitim, okul-aile işbirliği ve her yerde eğitim ilkelerine ve her yaşta eğitime önem veren eğitimci bir sanatçıdır. Eğitime verdiği büyük önemi eserlerinde görmek mümkündür. Eğitimin okul ortamıyla sınırlandırılmaması görüşünde olan şair, yaşadığı zamanın ve toplumun değer yargılarını eleştiren, bireyin her yaşta eğitime muhtaç olduğunu savunan, çocuk gelişiminden, insan ilişkilerine pek çok konuda eserleri olan, kadına mal edilen geleneksel dayatmaları irdelleyen ve kadın eğitimine de ayrıca değinen biridir. İnsanın olduğu yerde duygular vardır ve bu duygular acıdan mutluluğa birçok zıtlığı ve karmaşıklığı ifade eder. Betül Tarıman bu duyguları, yaşanmışlıklarıyla

birleştirir ve gerçek hayatları Őir ile anlatır. Toplumunu iyiye ve güzele yönlendirmek adına bir iletisi vardır ve bu uğurda çalışır. Şiirlerinde okuyucuyu ince bir düşünceye yönlendirir.

Eğitimin amacı, nasıl yürütülmesi gerektiği, ne kadar yeterli olduğu yıllardır tartışılan konulardır. Eğitim, evde başlar ve insanın olduğu her yerde devam eder. Yalnızca okullar aracılığıyla yürütülen bir eğitim anlayışıyla başarılı olmak pek mümkün değildir. Bu konuda Dewey (2004) Şunları söyler:

Okullar, okul dışındaki çevrede etkili olan eğitimsel koşullardan uzaklaştığında, kaçınılmaz olarak sosyal bir oluşum yerine, kitabi ve sözde entelektüel bir oluşuma srklenmektir. Çocukların okullara öğrenmek için gittiği tartışma götürmez. Ancak ğrenmenin en uygun Şekilde gerçekleşmesi için bağımsız süreç olarak algılanması gerekmez. Tam aksine eğitimi bu Şekilde algılamak, eğitimin ortak ilgi ve değere sahip bir etkinliğini paylaşmaktan gelen sosyal boyutunu engeller (s. 53).

Eğitim sadece “ğrenci eğitmek” ile de sınırlı olmamalıdır. Betül Tarıman her yaştan insana ulaşmayı amaçlar. Branşı olan tarih ile yetinmez, ulaşabildiği insanlara gerçek manasıyla hayata dair bilgiler öğretmek ister. Betül Tarıman’a göre, eğitimin kişiye vereceği en büyük kazanç, ömrünün her alanında işine yarayacak kendi kendine bilgiye ulaşma, araştırma ve öğrenme becerisidir (Betül Tarıman, kişiisel görüşme, Ocak 2013). Tarıman, eğitimli bireylerden oluşan bir toplumun her alanda başarılı olacağına inanır ve ocuk ve kadın eğitimi konusunda biraz daha hassas olmakla birlikte toplumun her kesimine eserlerinde yer verir ve seslenir.

Bu alışmada Betül Tarıman’ın edebi kişiliği, eserleri, eğitim anlayışı ve eserlerinde eğitim konularını incelemeye yönlendiren düşünce çalışmanın Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi alanının gelişimine katkısı olacağıdır. Betül Tarıman ile yapılan görüşmeler,

yazılar ve fotoğraflar çalışmanın sonundaki *Ekler* bölümünde verilmekle birlikte, belirtilen kaynaklar görülmüş ve incelenmiştir. Çalışma, Betül Tarıman'ın eserleri ve eğitim anlayışı çerçevesinde geniş bir alanı kapsamaktadır. Betül Tarıman yaşayan bir şairdir, dolayısıyla çalışma şairin mevcut eserlerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır, şairin görüşleri ilerde değişebilir.

1.1. Problem Durumu

Betül Tarıman, eğitimci, aydın ve sanatçı kimliğinin yanı sıra iyi bir okur olarak da öğrencilerine ve topluma yararlı olma çabasındadır. Tarıman, şair kişiliği ile öğrencileri okuma konusunda isteklendirir ve onların dil ve edebiyat eğitiminin önemini kavramalarını sağlar. Şair, öğrencileri kendi zevklerine göre seçebilecekleri çeşitli okuma alternatifleriyle tanıştırır.

Çocuk eğitimine büyük önem veren Betül Tarıman'a göre çocuğun eğitimi ailede başlar. Ailenin, çocuğun okul öncesi eğitimi konusunda bilinç düzeyi ne kadar yüksekse okullarda o kadar sağlıklı düşünen bireyler yetişir. Ailede eğitim söz konusu olunca da öncelikle kadının yani annenin eğitim düzeyinin önemine değinmek gerekir. Her ne kadar ebeveynlerin çocuklar üzerinde eşit ve ortak ilgileri olması gerektiği bilinse de genellikle anne çocukla daha fazla zaman geçirdiğinden bu konuda daha bilinçli olmalıdır. "Pek çok toplum incelendiğinde annelerle babaların çocuk eğitimine eşit oranda katılmadıkları görülmektedir. Çocuk eğitiminden daha çok annelerin sorumlu olduğu düşünülmektedir. Gittikçe daha çok sayıda annenin çalışma yaşamına atılmasıyla babalara da görevler düşmekle beraber hala asıl sorumlu anne olarak görülmektedir." (Bayhan ve Artan, 2009, s. 253). Betül Tarıman hem eğitim konusunda hem de sosyal yaşamda bu sebeplerden kadınlara eğilmiş, onları dinlemiş ve onlar için eserler yazmış bir eğitmen ve şairdir.

Araştırmanın problemi; bir öğretmen şair olan Betül Tarıman'ın eserlerinde ve kendisiyle yapılan görüşmelerde çocuk, aile ve kadın eğitime nasıl değindiği, toplumun sorunlarına nasıl yaklaştığıyla eğitim anlayışını ortaya çıkarmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı eserleri ve görüşleriyle edebiyat tarihinde ve eğitimci kimliğiyle eğitim alanında önemli bir yere sahip olmasına rağmen hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmamış olan Betül Tarıman'ın edebi kişiliğini, eserlerini ve eğitim anlayışını incelemektir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Eğitimci bir şair-yazar olarak Betül Tarıman kimdir?
2. Betül Tarıman'ın eserlerinden yola çıkarak eğitim anlayışı nedir?
3. Betül Tarıman'ın eğitime ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Betül Tarıman, Edebiyat Tarihi kaynaklarında yer alan yeni kuşak şair ve öykücülerden olması ve aynı zamanda eğitimci olması yönüyle edebiyat eğitimi araştırmalarında üzerine çalışılması gereken bir sanatçıdır. Çocuk, aile ve kadın eğitime ve toplumsal sorunların çözülmesine dair düşüncelerini geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla sanatı bir araç olarak seçer. Daha önce kendisiyle ilgili tematik bir çalışma yapılmamıştır ve bu çalışmanın edebiyat eğitimi araştırmalarına kaynak olacağı ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Gerçekleştirilen bu çalışmada Betül Tarıman tarafından farklı türlerde ve zamanlarda yayımlanmış eserleri incelenmiş; söz konusu eserlerde ileri sürülen kadın, çocuk ve aile eğitimi ile ilgili görüşler tespit edilmeye çalışılmıştır. Şairin yayımlanmış eserleri ve şairle belirli tarihlerde yapılan kişisel görüşmeler araştırmanın sınırlılığını belirler.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMA VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Betül Tarıman'ın Hayatı

Betül Tarıman, 7 Eylül 1962'de Edirne'nin Keşan ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası Subay Oğuz Bey, annesi Hemşire Zühre Hanımdır (Yalçın, 2001, s. 802). Anadolu'nun başta Erzurum, Bingöl, Konya, İzmir, Edremit gibi şehirlerinde geçen çocukluğu geniş anılarla doludur (Tarıman, 2011, s. 192). Şair şiirlerinde bu anılardan ilham alır. Sık sık göç etmenin verdiği sıkıntılı bir çocukluk dönemi yaşadığını söyler:

Her gittiğim kentte farklı bir dünya, başka bir tat ama her seferinde kırılan konsol, çatlayan ayna, bozulan dikiş makinesi... Sanki eşyasızlık kaderimiz gibi. Fazlasına da gerek yoktu zaten. Nasılsa çıkan bir tayinle eksilecekti onlar da. O yüzden çok eşyamız olmadı. Bundan da yüksünmedim (Tarıman, 2011, s. 192).

Çocukluğunda kısıtlı imkânlarda bulduğu her şeyi oyun aracı olarak kullanan Tarıman kız kardeşiyle sokaklarda oynadığı oyunları, tepesinden inmek bilmedikleri ağaçları, kovaladıkları kedileri, köpekleri o günleri yaşarmış gibi anlatır. Yaşlılarından daha yaratıcı bir çocuk olduğunu kukla yapıp mahallerindeki bütün çocuklara evde oynattığını anlatmasından anlamak mümkündür. Çocukluğunda en çok resim yapmaktan hoşlandığını belirten Betül Tarıman, annesi ona temiz kâğıtlar vermeden önce kitapların arkalarındaki boş sayfalara resim çizdiğini söyler. Aklında hep ressam olmak yattığını söyler. İlkokul öğretmenin yaptığı resimlerin kendisine ait olmadığı kanısı çocukluğunun en büyük hayal kırıklıklarındandır. Bu yıkıma

rağmen resim yapmaktan vazgeçmez ve sürekli peri kızları çizer. Hayal dünyası geniş bir çocuktur. Daha önce yaşadığı hayal kırıklığını babasının tayini çıktığında Bingöl'de düzenlenen bir resim yarışmasında aldığı derece ile unuttur. Güzel sanatların hemen her dalına ilgili olan Tarıman karikatür çizer, seramik yapmayı da dener, tiyatro sanatçısı olmayı bile düşünür. İlerde bir öğretmen şair olacağından habersiz kırtasiyeden aldığı yeşil kaplı hatıra defterine şiirler yazar. Yeni defterler almaya, aldığı defterleri yeni şiirlerle doldurmaya başlayınca aslında yolunu çoktan çizdiğinin farkına varır (Tarıman, 2011, s. 102).

Betül Tarıman zamanın şartları gereği bir an evvel meslek sahibi olmak için hukuk, siyasal bilimler, gazetecilik, radyo televizyon bölümlerini üniversite tercihlerinin ilk sırasına yazdığını söyler. Beşinci tercihi olan tarih bölümünü kazanmasıyla Ankara'ya gelir. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde okuyan şair, üniversitede aldığı tarih eğitimini kendisi için yeterli bulmaz ve kendi çabasıyla sürekli araştırarak daha çok öğrenmeye yönelir. Derslerde çok sıkıldığında arka sıralarda şiir yazdığını söyler (Tarıman, 2011, s. 103).

Betül Tarıman'a göre öğretmenlik; içinde yaşadığı toplumun, çevresindeki insanların, dünyanın her türlü sorunlarına duyarlı insanların seçtiği mesleklerdendir. Bütün bunlara duyarsız bir insan hemen hemen her mesleği yapabilir. Öğretmen de olabilir. Fakat eğitimcilik daha çok duyarlı insanların yapabileceği bir iştir. Üniversiteye başlamadan önce gazetecilik meslekleri düşünen ve tercihlerinde baş sıralara yazan Betül Tarıman, öğretmen adayı olduğunu öğrendiğinde mesleğe başladığında yaşayacağı mutluluğu hayal bile edemez. Ona göre öğretmenlik tıpkı annelik gibi içgüdüsel bir kutsallığa sahiptir. Hissetmeyen birisinin başarılı olamayacağı bir meslektir. Okulunu bitirdikten sonra ilk görevi için Trabzon'a giden Tarıman'ın mesleği şairliğini besler. Artık yazacak daha çok konusu vardır. Daha

çok insan, daha çok hayat onun ilhamı olmaya başlar. Her öğrenci, her aile yeni bir şiidir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Anadolu'nun çeşitli illerinde eğitim hayatını tamamlayan Betül Tarıman, Anadolu'yu eğitimci bir şair olarak gezmeye devam eder. Trabzon'da başlayan öğretmenlik yaşamını, Kastamonu'da iyice pekiştirir. Tarıman Kastamonu'da şiir çalışmalarına ağırlık verir. Şiir atölyeleri kurar ve öğrencileriyle şiir paylaşımında bulunur. Çeşitli şiir organizasyonlarına katılır ve öncülük eder. Şiir ödülllerinden, anma gecelerine birçok organizasyonda öncü ya da jüri olur. Şair yaşadığı şehirlerde sadece şiir ya da eğitim adına yapılan etkinliklere katılımıyla sınırlı kalmaz. Ayrıca toplumu ilgilendiren ve toplumun lehine ilerleyen her türlü sosyal etkinlikte bir öğretmen ve bir sanatçı duyarlılığı ile bulunur (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman, Kastamonu'da şair ve yazar Rıfat Ilgaz anısına 2001 yılından bu yana şiir dalında verilen Şiir Ödülü'nün kurucusu olur. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) tarafından Mahalleleri ve Muhtarlıkları Güçlendirme Projesi kapsamında kurulan Kastamonu Mahalle Evi'nde sanat danışmanlığı yapar. Safranbolu 6. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali'nde *Tarihin Gölgesinde Bir Kent Masalı* adlı Belgesel Film Projesi ile ödül alır. *Kastra Komnenüs'te Bir İkinci Vakti* adlı bir Belgesel Film projesi daha olan şair, *Türk Edebiyatında Oğuz Atay* konulu bilgi şöleni düzenler (4. Uluslararası Ordu Edebiyat Festivali Bildiri Kitabı, 2013, s. 60).

Betül Tarıman, 1996 Eskişehir-Bilecik Tabipler Odası Birliği Şiir Yarışmasında da Hipokrat Başarı Ödülü alır. (Çetin, 2002, s. 245). *Kadınlar Edebiyatla Buluşuyor* projesinin mimarı olan Betül Tarıman ilkini Kastamonu'da yaptığı bu etkinliğin tekrarını Kasım 2009'da Kadınlar Edebiyatla Buluşuyor/ Antalya Öyküsünü Yazıyor

çağrısıyla Antalya’da gerçekleştirir ve bu çalışmayı aynı ismi taşıyan bir kitapla somutlaştırır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman’ın çocukluğuna dair verdiği bilgilerden anlaşıldığı üzere, sanatın birçok dalına yetenekli olmasına rağmen şiir hep ön planda olur. Tarıman’ın dili kullanım biçimi ve özgün kelime seçimleriyle Yeni Türk Edebiyatı alanında ismine sıkça rastlamak mümkündür. Kendisine çalışmada yer verilmesinin en büyük sebebi ise özgün ve başarısı ödülleriyle pekiştirilmiş olan şairin, eğitimin içinden birisi olması yani bir öğretmen olmasıdır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Eğitimci şair Betül Tarıman’ın edebi kişiliği, eserleri ve görüşleri doğrultusunda eğitim anlayışını ortaya çıkarmaya yönelik yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Tarıman’ı ve eserlerini ele alan çeşitli dergilerde yayımlanan yazılar ve kadın şairlerin incelendiği ve Betül Tarıman’a da yer verilen bir yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Çalışmaya benzer başka sanatçıların eğitim anlayışlarını inceleyen tez çalışmaları da vardır.

Nuri Aksakal, Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi’nin 1995 Eylül sayısında *Güz İmgesi Dizeler, Dil Ustası Sözcükler* başlıklı yazısında Betül Tarıman’ın *Ay Soloları* adlı eserinden yola çıkarak şiirini incelemiştir.

Abdülkadir Paksoy, Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi’nin 1995 Eylül sayısında *Bir Gece Güz Bulutlarına Binip Gittiler* başlıklı yazısında Betül Tarıman’ın *Güz Bulutları* adlı şiirini incelemiştir.

Özgen Seçkin, Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi’nin 1995 Eylül sayısında *Hangi Dizelerini Yazmış Olmayı İsterdim* başlıklı yazısında Betül Tarıman’ın hayatını ve şiirini incelemiştir.

Ahmet Özer, Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi'nin 1995 Eylül sayısında *Betül Tarıman'ın Şiiri* başlıklı yazısında şairin şiirini incelemiştir.

Ruşen Hakkı, Özgür Kocaeli gazetesinin 16 Nisan 1995 sayısında Betül Tarıman'ın *Ay Soloları* kitabını anlatır.

Hasan Akarsu, K1y1 Kültür ve Sanat Dergisi 1995 Ağustos sayısında yer alan *Ay Sololarını Dinlerken* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Ay Soloları* adlı eserini incelemiştir.

Çiğdem Sezer'in, K1y1 Kültür ve Sanat Dergisi'nin 1995 Nisan sayısında Betül Tarıman ile yaptığı söyleşi *İlk Kitabı Ay Soloları'nın Yayımlanması Üzerine Şair Betül Tarıman'la Söyleşi* başlığı altında yer almıştır. Betül Tarıman'ın şiir ve kendi şiiri üzerine görüşleri alınmıştır.

Tacim Çiçek, Morca Dergisi'nin 1996 Nisan sayısında Betül Tarıman'ın *Ay Soloları* eserini incelemiştir.

Mustafa Yıldız Varlık Aylık Edebiyat ve Sanat Dergisi 1997 Aralık sayısı kitap ekinde Betül Tarıman'ın *Üzgündü Kırlar* kitabını tanıtır.

Sabahattin Yalkın, Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi'nin 2000 Mart sayısında yayımlanan kadın şairleri ele aldığı *Şiir'in Kına Gecesi* başlıklı yazısında Betül Tarıman'a da yer vermiştir.

Altay Ömer Erdoğan, Agora Dergisi'nin 2001 Kasım-Aralık sayısında yayımlanan *Hayata İğnelenmiş Şiirler* adlı yazısında Betül Tarıman şiirini ve şairin *Kardan Harfler* kitabını ele almıştır.

Halim Şafak, Dize Dergisi'nin 2001 Mart sayısında *Ev, Bahçe, Havuz ve Kardan Harfler* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Kardan Harfler* kitabını incelemiştir.

Ahmet Günbaşı, Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi'nin 2001 Kasım sayısında *Kıyı'ya Vuran Şiirlerden* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Güle Gece Yorumları* kitabını incelemiştir.

Hüseyin Peker, Agora Dergisi'nin 2001 Eylül-Ekim sayısında Betül Tarıman'ın *Kardan Harfler* kitabını incelemiştir.

Halim Şafak, Bahçe Kültür ve Edebiyat Dergisi'nin 2002 Kasım-Aralık sayısında *Güzden Harfler* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın şiirlerindeki “ev” kavramı üzerinde durmuştur.

Hüseyin Peker, Kavram Karmaşa Şiir Eleştiri Dergisi'nin 2002 Eylül-Ekim sayısında *Güle Tarçın Yorumları* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Güle Gece Yorumları* kitabını incelemiştir.

Yaşar Bedri, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Yol İnsanları Ya da Askıdaki Şiirler* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* kitabından şiir örnekleri ile Betül Tarıman'ın şiirini incelemiştir.

Fergun Özelli, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Düş, Hayattır* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* kitabındaki şiirlerinde “kadın” kavramını incelemiştir.

Ahmet Bozkurt, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Güller Şairi: Betül Tarıman* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın şiirlerindeki “gül” kavramını ve Tarıman şiirindeki yalnızlığı incelemiştir.

Ayten Mutlu, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Betül Tarıman Şiirinde Temel İzlekler-Kadının Şiirde Varoluş Serüveni* başlığı altında Betül Tarıman şiirine genel bir bakış yapmıştır ve şiirde ev ekseninde anne ve baba izleklerini ortaya çıkarmıştır.

Tahir Abacı, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Şiir Kitapları Sözlüğü'nden* başlığı altında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* kitabını okuyucuya tanıtır.

Berna Olgaç, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Betül Tarıman'ın Yol İnsanları Üzerine* başlıklı yazısında *Yol İnsanları* kitabından şiirleri ele alıp Betül Tarıman şiirini incelemiştir.

Selma Ağabeyoğlu, *Hep Aklımda Kaldı* adlı denemesinde *Kitapların Sesiyle* bölümünde Betül Tarıman'ın *Güle Gece Yorumları* kitabını incelemiştir.

Vedat Yazıcı, *Sözümüz Şairlerden Şiirlerden* adlı kitabında Betül Tarıman'a *Ay Soloları İçin Notlar* başlıklı yazısıyla yer vermiştir.

Baki Asiltürk, Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi'nin 2004 Eylül sayısında *Uçurum mu Dolmuş Odaya* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* kitabını incelemiştir.

Ahmet Günbaş, Cumhuriyet Kitap ekinin 653. sayısında Betül Tarıman'ın *Güle Gece Yorumları* kitabını anlatmıştır.

Gültekin Emre, Cumhuriyet Kitap ekinin 798. sayısında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* kitabını anlatmıştır.

Hüseyin Avni Cinazoğlu, Cumhuriyet Kitap Eki'nin 822. sayısında Betül Tarıman'ın *Yol insanları* Kitabını *Betül Tarıman'dan Behçet Necatigil Ödüllü Kitap* başlığı altında ele almıştır.

Ahmet Günbaş, Ünlem Dergisi 2004 Temmuz-Ağustos sayısında *Yol İnsanları'ndaki Şiir* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Yol İnsanları* Kitabını incelemiştir.

Faruk Ünal, Yom Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi'nin 2004 Temmuz-Ağustos sayısında *Betül Tarıman'la Yol İnsanları Üzerine* başlıklı bir söyleşi yapmıştır.

Baki Asiltürk, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nde *Hayat, Kadın, Şiir* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın *Ay Soloları* kitabından *Yol İnsanları* kitabına kadarki süreçte izlediği şiir poetikasını incelemiştir.

Nurduran Duman, Şiiri Özlüyorum Dergisi'nin 2004 Eylül-Ekim sayısında *Gül(d)e Yolculuk* başlıklı yazısında Betül Tarıman'ın şiirinde “mekân ve an”ı incelemiştir.

Erdem Öztop ve Murat İlhan'ın, Cumhuriyet Kitap ekinin 9 Haziran 2005 tarihli sayısında *Aynı Yoldan Geri Dönüşlerin Farklılığıdır Yaşam* başlığı altında Behçet Necatigil Ödülü alan Betül Tarıman ile yaptıkları söyleşileri yer almıştır.

Ataol Behramoğlu, Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi 2'de Betül Tarıman'a yer vermiştir.

Mehmet Çetin, *Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi*'nde Betül Tarıman'a ve şairin *Gece Masalı* ve *Bu Yaz Yorgunum* şiirlerine yer vermiştir.

Didem Atayurt, 2009 yılında tamamladığı *Dişil Dil': Bir Örneklem Olarak 1990'larda Türk Edebiyatında 'Kadın' Şairler* başlıklı yüksek lisans tezinde Betül Tarıman şiirlerinin özellikleri arasında, kadınlar arası ilişki, ironi, kadın tarihinin yazılması, şairin kendi gerçekliğiyle eğlenmesi, farklı zaman ve mekânlardan pek çok insanın anlatılması gibi izlekler olduğunu söylemiştir.

Selim Uçak, 2008 yılında tamamladığı *Ziya Gökalp'in Eğitim Anlayışı* başlıklı tezinde Ziya Gökalp'in çağdaşlaşma, dil, din, iktisat, aile ve ahlak ile ilgili görüşlerini eğitim bağlamında incelemiştir; Gökalp'in milli eğitim, eğitim ve sosyalleşme ilişkisi, yaygın-örgün eğitim, ilk, orta ve yüksek öğretim konularındaki görüşlerini belirlemiştir. Çalışmanın yöntemi, Gökalp'in görüşlerinin, kitaplarının,

makalelerinin ve gazete yazılarının analiz edilmesi şeklindedir. Görüşlerinde yaşanan dönemin genel yapısı dikkate alınmıştır. Bu çalışmada da Betül Tarıman'ın eğitim anlayışı, eserlerinden ve görüşlerinden yola çıkılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmalarda birbirine benzer yöntemler kullanılmıştır. Veriler toplanıp analiz edildikten sonra Tarıman'ın eğitim anlayışını, çocuk eğitimi, aile eğitimi ve kadın eğitimi başlıklarıyla sınıflandırmak uygun görülmüştür. Betül Tarıman yaşayan bir şair olduğundan dönemin genel yapısı günümüzdür. Çalışmada bir fikir adamı olarak Ziya Gökalp'in eğitim anlayışı incelenmişken bu çalışmada eğitimci bir şair olarak Betül Tarıman'ın eğitim anlayışı belirlenmeye çalışılmıştır.

Arzu Atılgan, 2011 yılında tamamladığı *Emin Özdemir'in Dil, Edebiyat ve Eğitim Anlayışı* başlıklı tezinde eğitimci ve dilci Emin Özdemir'in dil, edebiyat ve eğitime dair görüşleri yapıtlarından yola çıkılarak incelenmiştir. Emin Özdemir'in toplumsal sorunlara duyarlılığının altının çizildiği tez çalışması betimsel bir çalışmadır. Yazarın dil, edebiyat ve eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi Betül Tarıman'ın eğitime yönelik görüşlerini kapsayan bu çalışmayla benzerdir. Doküman inceleme yöntemine dayanan her iki çalışma da eğitimci sanatçıların eğitim anlayışları üzerine yapılmıştır. Sanatçıların eğitim anlayışları eserlerinden örneklerle doğrulanmıştır. Emin Özdemir'in eğitim anlayışı genel olarak eğitim hakkında görüşleri, çocuk yazını hakkında görüşleri, eğitim sistemine yönelik görüşleri ve yabancı dille eğitime yönelik görüşleri şeklinde sınıflandırılırken Betül Tarıman'ın eğitim anlayışı Betül Tarıman'a göre eğitim-öğretimin önemi, Betül Tarıman'ın Türk Eğitim Sistemiyle ilgili görüşleri, Öğretmen ve öğrenci ilişkileri, çocuk eğitimi, aile eğitimi ve kadın eğitimi olarak incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Betül Tarıman'ın edebi kişiliği, eğitim anlayışı ve eserlerinde eğitimin nasıl yer aldığına ilişkin değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma betimsel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Betül Tarıman'ın kendisiyle birebir yapılan görüşmelerle eğitim hakkındaki görüşleri belirlenmiş bu görüşler doğrultusunda eserleri incelenip değerlendirilmiştir. Şairin eserlerinden ve görüşlerinden yola çıkılarak veri toplama, analiz-sentez ve yorumlama yöntemleriyle eğitim anlayışı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Objesi

Bu araştırmanın gözlem objesini Betül Tarıman'ın ortaya koyduğu eserler ve kişisel görüşleri oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Betül Tarıman'ın eserleri taranmış, kendisiyle görüşmeler yapılmış, çeşitli dergi ve gazetelerde yer alan yazıları, söyleşileri ve kendisiyle ilgili yazılanlar bulunup, toplanmıştır. Kaynak kitaplar, gazete ve dergiler ile şaire ait eserlerin toplanıp taranması dışında ekler bölümünde yer verilen, şair ile çeşitli tarihlerde yapılan görüşmeler çalışmanın verilerini oluşturmuştur.

Görüşme için sohbet tarzı görüşme yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sohbet tarzı görüşme araştırmacının gözlem amacıyla doğrudan ortama katıldığı araştırmalarda kullanılır. Sorulan sorular önceden belirlenmez ve görüşmenin doğal akışına göre doğaçlama ortaya çıkar. Bu yöntemde kişi kendisiyle

görüşme yapıldığını anlamayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 149). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorular önceden hazırlanır. Görüşme esnasında gidişata göre değiştirilebilecek esnek sorular hazırlanır. Görüşmenin yaratıcılığı ve yeni fikirler ortaya çıkması adına bu yöntemde de doğaçlama bir yol izlenebilir. Farklı sorularla yeni konular açılır ve çeşitlilik ortaya çıkar (Merriam, 2013, s. 87-88). Bu çalışmada Betül Tarıman ile sohbet tarzı görüşme yöntemiyle görüşmeler yapılmış ve bunun dışında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşmeler çalışmanın ekler bölümünde bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi için Betül Tarıman'ın eserleri ve çeşitli dergilerde yayımlanan yazıları ile kendisiyle ilgili yayımlanan yazılar, söyleşiler incelenmiş, eğitimci şair olarak yaptığı çalışmalarda eğitime ne şekilde ve ne kadar değindiğine bakılmış, dokümanlar analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013) doküman analizi yöntemi hakkında, nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında verinin çeşitlendirilmesini sağladığı ve araştırmanın geçerliliğini güçlendirdiği görüşündedirler (s. 218). Türk Dili ve Edebiyatı ve eğitim ilişkisi çerçevesinde eğitimci bir şair olarak Betül Tarıman'ın eserleri ve edebiyat ve eğitim konusunda gerekli kaynaklar taranıp değerlendirmeler yapılmış, çalışmanın amacı, gerekliliği ve yöntemi belirlenmiştir.

Betül Tarıman'ın yayımlanmış bütün eserleri incelenmiş olup, görüşleri de ele alınarak eğitim anlayışı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Görüşlerinden de yola çıkılarak eserlerinde bulunan eğitim bulguları; çocuk eğitimi, aile eğitimi, kadın eğitimi başlıklarıyla sınıflandırılmıştır. Tüm toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve betimsel olarak rapor edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Betül Tarıman'ın Edebi Kişiliği

Betül Tarıman bir öğretmen, bir sanatçı ve çocukluğunun güzel günlerine özlem duyan bir kadındır. Bu özlemin sebebi, yetişkin bir insanın bile zor keşfedeceği ayrıntıları, doğayı, insanları çocukluğunda keşfetmiş olmanın verdiği ayrıcalıktır denilebilir. Belki de dünyayı erken tanımış olmanın hissettirdiği bir pişmanlıktır. Ama bilinen, bu kalabalık ve bir o kadar yalnız çocukluğunu onun şiir çizgisini çizmiş olduğudur. Bu noktada şairin kendi çocukluğunu anlattığı *Çocukluğu Anlama Saati* adlı şiirine bakılabilir.

boğazıma takıldığında bir hıçkırık
annemdi sever korurdu beni
geceye sığmazdım ve kucağına annemin
taşınırdık bir kentten ötekine
bir kamyona sığştırılmış eşyalar
kırık bir ayna konsol kerevet
(...)(Tarıman, 2011, s. 104).

Çok uzun olan bu şiirinde Betül Tarıman, çocukluğunda derin izler bırakan göçlerden ve ailenin çocuk üzerinde oluşturduğu ruh halinden söz eder. Geçmişte kalan çocukluk anılarını özlediği anlaşılır. Aynı zamanda çocukluğuna bir eleştiri de yapar. “seferi hep hazır öğrenmeye açlık gibi bir duyguyla” ve “gurbet türküsü dilimde temiz bir türkçe” (Tarıman, 2011, s. 106) dizelerinde çocukluğundaki öğrenme hevesinin ve yalın bir dilin önemimin altını çizer.

Elma Dersem Çık isimli şiir kitabında hem büyüklere hem de küçüklere seslenen Betül Tarıman, hiçbir zaman büyümeyen ve büyümesini istemediği içindeki çocuğu anlatır. Kendi çocukluğunu şiirleriyle yaşatan şair, çocukluğu ve her insanın içinde yaşayan çocuğu dilinden düşürmez. Yine Tarıman'ın çocukluğuna dair anılarını ve içindeki çocuğun düşlerini *Rüyaya Uçan Kuşlar* başlıklı kitabında da görmek mümkündür. Çocukluğu Anadolu'yu gezmekle geçen Betül Tarıman, göremediği yerleri, ilerleyen yaşlarında gezer, oralara da içindeki çocuğu götürür. İçindeki çocuğun bin yaşına gelse de büyümeyeceğini, sokak aralarında çocuklarla ip atlayacağını, topaç çevireceğini, bilmediği denizlerde yüzmek isteyeceğini söyleyen şair, içindeki çocuğun, yaşamın güzel bir bahçe olduğuna inandığını da sözlerine ekler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Trabzon'un Akçaabat ilçesi Derecik nahiyesinde öğretmenlik yapmaya başlayan Betül Tarıman şiirlerini yayımlamaya başlar. Göreve başladığı ilkokulda tanıştığı bir öğretmen arkadaşı aracılığıyla Kıyı Dergisi yayın yönetmeni Ahmet Özer ile tanışır. Uzun sohbetler ederler (Tarıman, 2011, s. 103). Yayımlanan ilk şiiri Ağustos 1992'de Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi'nin 77.sayısında yayımlanan *Son Eylül* adlı şiiridir. Bu şiiri ile yayın hayatına adım atan Betül Tarıman'ın daha sonra birçok dergide daha şiirleri yayımlanır. Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisinin Eylül 1995 54. sayısının 'Ödül Alan Şairlerle Söyleşi' bölümünde Betül Tarıman'a yer verilmiş, söyleşi içerisinde sorulan sorular gereği şiirleri de yer almıştır. Daha sonraları kitap haline getirilecek *Ay Soloları* adlı dosyasıyla 1994 yılında Ali Rıza Ertan Şiir Başarı Ödülü ve Sabri Altınel Şiir Ödülü alan Tarıman bu söyleşide şiiri; "İçimizdeki uyuyan çocuğu uyandıran, sarsan, başkaldırtan çok sesli bir sessizlik" olarak tanımlar (DKSED, 1995, s. 4-5). Aynı söyleşide en çok sevdiği şiirinin olduğunu *Düş Tadında* adlı şiiri olduğunu söyler. Betül Tarıman'a herkes tarafından bilinip

okunmasını istediği bir Şiirini sorduklarında ise, 1993'te Sivas'ta yaşanan olaylar sonrası yaşadığı acıyla yazdığı *Bozkır Yalnızlığı* adlı Şiirini söyler (DKSED, 1995, s. 5). “savunmasız uçtular, bir zeytin dalı bırakıp toprağa” (DKSED, 1995, s. 5) dizeleriyle okuyucuyu düşünmeye yönlendiren Şair, yaşanan olayları dizeleriyle eleştiri. Şiirde acı, umut, sitem gibi birçok duyguyu az sözle anlatır.

Betül Tarıman'ın çocukluğu Şiirini etkileyen olgular arasında en çok altını çizdiğidir. Ona göre çocukluğunu Anadolu'nun zengin coğrafyasını gezerek geçiren bir Şairin topluma ve toplumu ilgilendiren dış etkenlere duyarsız kalması mümkün değildir. Tarıman'a göre Şiir, her okunduğunda yeniden üreten bir canlıdır. Sadece bir dizenin değil, her sözcüğün hatta her harfin ifade ettiği çok Şey olduğuna inanan Betül Tarıman, Şiirinde okuyucuyu ezgisel bir bütünlük ile etkilemek ister. Tarıman Şiiri hüznüldür ama kötümser değildir. Yalnızlığı Şiirlerinde sıkça işleyen Şair, direk olarak yalnızlıktan bahsetmek yerine özgün imgeler kullanarak yalnızlığı daha yoğun anlatır. Betül Tarıman Şiirinde “insanı ve insana dair” her Şeyi görmek mümkündür. Dizelerinin sızladığını, ağrıları olduğunu hissettirmek ister. Bazen bir çocuktur Şiir, bazen bir insan ve en çok kadındır. Mevsimlerden, evlerden, odalardan, Şehirlerden, güllerden, gecelerden, atlardan, kardeŐlerden, parklardan, düşlerden... payını almış bir Şiir ile mekanı ve zamanı bağımsız kılan Betül Tarıman, kadınsı bir söylemle kadınlara her daim yoldaŐlık edeceğini söyler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013).

İncelenen Şiirleri ve görüşmeler dikkate alındığında Betül Tarıman Şiiri sözcüklerin uzak anlamları düşünülerek okunmalıdır denilebilir. Ona göre hayaller uzaklardadır ve Şair hayallere, yitirilene, beklentilere çok değer verir. Tarıman Şiirinin ezgisel bir yoğunluğu vardır.

Şairin yaşadığı coğrafyalardan, şehirlerden, evlerden, odalardan kendine düşeni almış halinden bahsedildi. Onun yaşadığı evlerin içlerinden şiir geçer, duvarlar tuğlayla değil sözle örülür. Betül Tarıman şiiri imgelerle betimlenmiş anılar, güçlü sözler ve her okunduğunda kendini yenileyen anlamlar barındırır denilebilir. Betül Tarıman her kitabında bir yenilik yaratma kaygısına girmez, aksine bir poetikası vardır ve şiir yönünü değiştirmeden kendi şiiri içinde çeşitlendirmelere girer. Bu çeşitlendirmelere de yaşadığı yerler ve zaman etki eder. Geneline bakıldığında şairin ilk şiirleri de son şiirleri de bir birini tamamlar. Buradan yola çıkılarak Tarıman'ın, şiirinde olgunluğa yönünü hiç değiştirmeden ulaşmayı başardığı söylenebilir. Behramoğlu (2001), Betül Tarıman şiiri için “Kırık bir ses tonuyla lirik şiirler. Özgün bir çocukluk dünyasında gezintilerin şiiri. Zengin iç yaşantılar ve özellikle ev içlerinin betiminde gözlemlenen derin bir iç mekân duygusu...”(s. 780-781) yorumunu yapar.

Rıfat Ilgaz Şiir Ödülü ve Oğuz Atay Öykü Ödülü'nün kurucularından olan Betül Tarıman, şiirlerinde sıkça çocuklara yer verir. Çocuklara ve çocukluğunu kaybetmeyen yetişkinlere de hitap eden şiir kitaplarının yanında kaleme aldığı öyküleriyle de çocuk dünyasına iner.

4.2. Betül Tarıman'ın Eserleri

4.2.1. Ay Soloları

Betül Tarıman 1994'te Sabri Altınal Şiir Ödülü'ne *Ay Soloları* adlı dosyasıyla layık görülür ve 1995 Şubat'ta *Ay Soloları* ilk kitabı olarak basılır. *Göğün Dilinde* ve *Ay Soloları* olmak üzere iki bölümden oluşan eserinde şiiri, düşlerini, özlemlerini dile getirir. Okuyucu da tıpkı şair gibi dizelerde kendi düşlerini ve özlemlerini bulur (Aksakal, 1995, s. 8).

Betül Tarıman şiiri, yaşamı sorgular; şair, hayatı hırpalanmakla geçen, aile içerisinde bir birey olarak kabul görmeyen kadınların yaşadıkları zorlukları anlatır. “çıkırığında kadınların / sancılı turnalar dönelir.” (AS, s. 20) dizelerinde görüldüğü gibi Tarıman kadınlara ve onların yaşadıkları zorluklara dikkat çekmek ister.

“ ...

şimdi gurbet işler kadınlar

patiska örtülü ot yastıklara

yıkanırken erguvanlar

sese dönüşür umu

yaşamı sorgulayan

şiirin

bağ bozumu akşamında” (AS, s. 27).

Bu dizelerde görüldüğü gibi “patiska örtülü ot yastıklara gurbet işleyen kadınlar”ın hikâyelerini okuyanlarına aktaran Tarıman’ın imgeleri bir anlaşılmazlık değil bir kültür birikimidir denilebilir. Tarıman şiiri dışa dönüktür ve insanı doğadan ayırmaz. Dizelerinde doğadan isimler kullanır ve bunları insanla örtüştürür. Güller, ay, bulutlar ve renkler gibi kelimelerle *Ay Soloları*’nda sıkça karşılaşmak mümkündür.

Ay Soloları, bir bakımdan şairin ilk kitabı olması önemini taşıırken aynı zamanda şairin gelecek kitapların da nasıl bir şiir yolu izleyeceğinin de habercisi olur. Durmaksızın yazan, her yeni şiirde yeni bir dünyanın kapısını aralayan şairin, ilerleyen bölümlerde görüleceği gibi, bütün dizelerinde ayrı bir soluk hissedilir. Tarıman şiirinin, yalnız ama umutlu, acılarla dolu ama aynı zamanda hayata sıkı sıkıya sarılmış dizelerinde okuyucu kendini bulur denilebilir. Fahrettin Demir (1995) *Ay Soloları*’nı “Yürekte demlenip, dilin kıvrımlarından dökülen; doğayla, insanla

yoğrulmuş bir şiir demeti.” (s. 12), olarak özetlerken Şeref Bilsel (1995) *Ay Soloları* için şu sözleri söyler;

Kadından şair olup olamayacağının tartışıldığı bir ortamda *Ay Soloları*’nı okudum. Tarıman şiire sokulmasını biliyor ve bunu yaparken ince bir duyarlılıkla yaşamı sarsmadan sorguluyor. Nakışlar... patiskalar... iğne oylarıyla zamanı işlerken saf bir yalnızlık indiriyor şiire. Kelimeler arasında kurmaya çalıştığı ilişkiyi tasvirlerle görüntülemeyi başarmış, yapay cümle kurgularından ve kullanılmaktan pörsümüş sözcüklerden uzakta durmuştur (s. 24).

İpi Kopmuş Uçurtmalar adlı yazısında Neriman Çalap (1995), *Ay Soloları*’nı anlatır. “Betül Tarıman, şiirle sevdayı sarmalayıp, geçmişle gelecek arasında bitmeyen bir ezgi gibi söyler şiirin doğumunu. Kalemle tanışmanın sevinciyle girdiği şiir ormanında, kendine özgü anlatımıyla ilk kitabı *Ay Soloları*’nı bırakır ellerine okurun.” (s. 26).

Vedat Yazıcı (1997), ise eseri şöyle yorumlamıştır; “Ayların, mevsimlerin sesini dinler Tarıman; ayların, mevsimlerin doğa ve insan üzerindeki değişimini şiirinde dokur. Özellikle güze ve sonyaza eğilimlidir. Temmuz günlerinin sevincini doğayla paylaşır” (s. 123).

Ay Soloları, deyim yerindeyse o yıllarda Türk şiir dünyasında büyük bir yankı uyandırır, yeni bir soluk olur. Dergilerde ve gazetelerde birçok aydın eseri ele alır ve Betül Tarıman’ın gelecekte Türk Şiirine ışık tutacak bir şair olacağını söylerler. *Ay Soloları*’ndan önce *Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi*’nde çıkan şiirleriyle tanınmaya başlanan Tarıman’ın yayımlanan bu eserine gelen yorumlar şiirlerinin başarılı olacağına işaretler. Betül Tarıman’ın şiir serüvenine başlamasında ve devamını getirebilmesinde çok büyük desteği olan Ahmet Özer (1995) ise *Ay Soloları* için şu sözleri söyler;

Betül Tarıman, şiirin sevdasına gönül düşürmüş bir şair. Hep bir özlemin ardından koşuyor. Bu özlemin içinde, hem kendi yaşamı, hem de ‘büyük insanlık’ yatıyor. Şiirin dokusunu oluşturan sözcükleri iyi tanıyor. Bu sözcükler, ona kimi kez duyarlılıktan, çoğu kez gözlemlerden yepyeni yapılar oluşturuyor. Bu noktada, o, bütün yaşamları kendi yaşamına doldurarak, bir uzun yolculuğa çıkıyor. Bu yolculukta gördüklerini anlatırken, yaşadığımız, hayatı da sevdirmeyi biliyor bizlere. Bir şairin şiirle yapmak istediği de bu olsa gerek. Zamanla yarışarak kurulan bu şiirlerde, hepimizden birer parça olduğuna inanıyorum (s. 7).

Betül Tarıman, ilk eseri olan *Ay Soloları*’nda insana dair duyguları dizelere döker. “ilk yaz, güz, gök, gün, ışık, ay, söz, alev...” kelimeleri dikkat çeker; aşk, doğa, sevgi, geçmişe özlem, yalnızlık, umut... gibi kavramlarını okuyucusuna şiir yoluyla, kendi hayatından izlerle verir. Tarıman’ın bu eserinde yer alan *güz bulutları* (s. 16) adlı şiirini inceleyen Abdülkadir Paksoy (1999), Tarıman için “ilk yazı özleyen güzdür Betül Tarıman” der (s. 70).

Betül Tarıman söylediğine göre, yaşadığını yazar, gerçeği yazabilmek adına yazdığı her duyguyu yaşar (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013). Bir eğitimci olarak çocuklara değinmeden edemeyen Tarıman, *Ay Soloları*’nda da çocuklarını yani öğrencilerini anlatır. Öğrencileri; “*esmer yüzleriyle bahar kovalayan kelebeklerdir*”. Öğrencilerinin okul koridorlarına renk veren sesleri şairin her an kulaklarındadır. “*Ürkek ceylan çevikliği*” ndeki bu esmer çocuklar, şairin dilinde “*tebeşir tozlu yeşil umutlar*”dır (A.S, s. 35). Eğitimci duygusundan şiirlerinde de vazgeçmeyen Betül Tarıman, her değerinin dışında öğrencilerini ve eğitim anlayışını tutar. Deyim yerindeyse, dünya bir yana onlar bir yanadır ve aslında şairin iç

dünyasında, o çok özlediği kentlerde çocukluğunu bırakmışlığının izleri vardır. Betül Tarıman, kendi çocukluğuyla öğretmeni olduğu çocukları aynı heyecanla özlediğini ve sevdiğini söyler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

4.2.2. Üzgündü Kırlar

Betül Tarıman'ın ikinci kitabı olan *Üzgündü Kırlar* Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi 1996 İlkbahar Öykü Şiir Ödüllerinin şiir dalında üçüncü olur (Akarsu, 1997, s. 38). *Üzgündü Kırlar* ve *Aşksız ve Yalansız* başlıklarıyla iki bölümden oluşan eserde Tarıman anılarına çok sık değinir. Çocukluk özlemlerini, acılarını, hayatında iz bırakan insanları anlattığı şiirlerinde, “gri sular, gri acılar, güz rengi acılar, hüznün, kırmızı yağmurlar, pencerelerden uçup gitmiş kuşlar...” anlaşılması güçleştirilmemiş yoğun ve açık bir anlatım ile verilir. Şair yaşadıklarını anlatır, her söz hayatının bir parçasıdır. Betül Tarıman özlenen, yarım kalan, hüznü terk edilmiş anılarını ikinci kitabında bir araya getirir.

Betül Tarıman çocukluğunda da tıpkı hayatı boyunca olduğu gibi iyi bir gözlemci olduğunu ve çocukların çevrelerinde olup bitenlere yetişkinlere göre çok daha duyarlı olduklarını söyler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Şair, gözlemlediği her şeyi şiirine aktarır. Geçmişte kendisini etkilemiş; okuldan, mahalleden, aileden kim varsa onlara bu eserinde bir seslenişte bulunur. Kişiler kadar şehirleri de anlatır, şehirleri kişilerden ayrı tutmaz. *Mustafa Öğretmeni, Fitnat Hanımı, Vedia Teyzeyi* nasıl özlemlerle anlattıysa *Bingöl*'ü de aynı özlem ve hüznü anlatır.

Şairler aşkı diğerler insanlardan daha derin yaşıyor olsalar gerek, onların dilinde aşk daha kutsaldır. Özellikle tam manasıyla yaşanmamış aşklar şairler tarafından çok dile getirilir. Tarıman birçok şair gibi yarım kalmış aşklara sitem eder. İlk aşkını dile

getiremediğini dizelerinde anlatır; “ilk sevgilim tuğruldu/saçları kumral boyu kısa/bilmezdi onu sevdiğimi” (ÜK, s. 18). Çocukluğunu, çocukluk arkadaşlarını, onlara duyduğu özlemi dile getirir;

“... ”

arı kovanına çomak sokan İlyas
en yaramaz öğrencisiydi sınıfın
arka sıralarda oturan nazmi de
gülümserdi sarı sayfaları arasından
yazı defterinin

....” (ÜK, s. 18).

“*Sarı sayfalar*” sözü okuyucuyu geçmişe götürür. Geçmişin hüznünü sevincini, kendi özlemlerini, keşkelerini bu kitabında toplayan Betül Tarıman, *Üzgündü Kırlar* isminden de anlaşılacağı üzere en çok çocukluğunun o içinden çıkılmaz karamsarlıklarını vurgular. Kırlar üzgündür, şairin içine dert olmuş *keşkeleri* vardır; dizelerinden şairin, acılardan, yalnızlıklardan, ölümlerden, hayatın gel-gitlerinden payına ne düşüyorsa onu aldığı, sakladığını onlara bir saygı duruşu gösterdiğini anlamak mümkündür. Bütün bunların yanında tabi ki Tarıman burukluklarının arasına sevinçli sözler de koymayı ihmal etmez. Eğitimci bir şair tavrıyla bütün okuyucularına ve öğrencilerine şöyle seslenir;

günaydın
yüzünüzde gün kırıkları
kalkın açın
açın perdelerini yüreğinizin
en güzel elbiselerinizi giyinin
sürürnün dağlı kokular
bende kalsın bende
hep o eski şarkılar
sevin kuşu börtü böceği

nasıl seviyorsanız annenizin dizini
kendinizi sabahları kapıda
öylece sevin
eski bir kemani sandıkta
bir selam gönderin bulutlara
bir selam çatık kaşlı amcalara
kıpır kıpır denize
gül yüzlü çocuklara
.... (ÜK, s. 54-55).

Üzgündü Kırklar, hüznün ve anıların kitabıdır denilebilir. Çocukluğun, acıların, yarım kalmışlıkların aynı zamanda ne olursa olsun kaybedilmemesi gereken umudun kitabıdır. Betül Tarıman'ın “göç” kitabıdır;

...
göçtü
yol hep doğuya
gri bir acıyla
belki konsolun
bir ucu kırık
belki ayna çatlak
giderdik
karlı dağlara yaslanarak
.... (ÜK, s. 7).

4.2.3. Kardan Harfler

İlk iki kitabıyla farklı şiir ödülleri alan Betül Tarıman üçüncü kitabı *Kardan Harfler* ile de 2000 Orhon Murat Arıburnu Şiir Jüri Özel Ödülü'nü alır ve kitabının telif gelirini Orhon Murat Arıburnu Ödülleri'ne bırakır. Tarıman'ın sanata ve sanatçıya katkı sağlamak adına yaptığı bu davranış, şairin, toplumsal duyarlılığını ortaya koyar.

Kasım 2000’de basılan kitapta şair, yine geçmişe yolculuk yapar. Geçmişini yaşadığı ana taşıyan Tarıman, kendi şiirini tam manasıyla oluşturma yolunda adımlar atar.

Şaire “ev” diğer insanların gördüğünden daha farklı görünür. İnsanların yaşamlarının sürebilmesi adına bir barınak olarak bildikleri ev, şair için sadece bir barınak değildir. Şair eve; düş der, rüya der, çiçek der, gül der, umut der, acı der, sevinç der. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Sokakları, doğayı, dünyayı şiirine her şekilde konuk edebilen şair, aslında şiirinde yazdığı her ne varsa hepsi bir nevi evine konuk olur. Dışarıyı eve taşır, gezdiği, gördüğü yaşadığı ne varsa en sonunda hepsini toplayıp evine getirir. Tıpkı bir çocuk gibi ne bulursa çantasına koyup evine taşıyan şair için, evine geldiğinde onları toparlayıp şiire dökmek en keyifli iştir. İşte bu sebeplerden şiirin doğumu evde başlar evde biter. Betül Tarıman’a göre şiir, gezer, dolaşır, uçar, koşar, yaşar ve evine geri döndüğünde gerçek manasıyla olgun bir şiir olur. Betül Tarıman şiirlerinde, eve sıkça rastlamak ilk olarak bu genel sebeplerdendir. İkincisine gelince, Tarıman’ı eve yaklaşım konusunda diğer şairlerden ayıran özel sebepleri vardır. Betül Tarıman hayatı boyunca değişik coğrafyalarda gezer, isteyerek ya da istemeyerek de olsa eskisine alışmasına imkân olmadan bir yenisiyle değiştirilen evlerde yaşar. Her yeni ev eskisini arar, bu böyle bir dönenceye dönüşür ve şairin çocuk aklı hep terk etmelerin zorluğuyla bulanır. Evler, odalar, eşyalar şair için canlı birer varlık haline gelir, onlarla konuşur gibi şiirler yazar. Şairi hayata karşı daha sert olmaya zorlayan bu durum, onun içindeki ağlamaklı çocuğu asla sertleştiremez (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013). İşte bundandır ki Betül Tarıman şiirinde her zaman bir ayrılık izine rastlanılır. Bunlardan yola çıkarak, şair, en çok geride bıraktığı evleri, odaları, sokakları anlatır demek mümkündür;

evindesin, eski evinde
sözle örtülü evde kısa yaz
ceplerinde şiir gezdirir
içinden trenler geçer
serinler anılar balkonunda
değişse de konukları evlerin
her evin tarihi aşktan da eskidir

soyunur gurbeti düş kurar
ev zaman olunca
kapıya bırakılmış eşyalar
sıkıntıdan acımış
sonsuzla karışmıştır (KH, s. 17).

Şair *Kardan Harfler*'de, geçtiği şehirleri, sokakları, evleri, ağaçları, konakladığı hanları anlattığı gibi ömrüne sığdırdığı insanları da ihmal etmez. Gözlemci bir yapıya sahip olduğu daha önce söylenmişti. Gözlemlediği insanlar özellikle kendi ruhunda derin izler bırakan insanlara dizelerinde yer verir;

fotoğrafta nebile hanım elma soyuyor
elma kızaran nara ne çok benziyor
ben yolcuyum mavi sulara ama
onun sırtında düşsel bir hırka
ikimiz bir olmuşuz dalgın hem
fotoğraf bahane (KH, s. 21).

Fotoğraflar şair için hep birer bahane olur. Betül Tarıman'ın geçmişi hatırlaması için bir fotoğrafa ihtiyacı yoktur. O annesinin eski çeyiz sandığıyla birlikte her evden, her şehirden gizli saklı ne alması gerekiyorsa alır, beraberinde götürür. Şiir dünyasının büyüklüğü koşarak geçtiği coğrafyalar kadardır. Sözcükleri gördüğü, tanıdığı, izlediği insanlar kadar çoktur. Biriktirdiklerini yazması dahi bir ömre yetecektir.

Betül Tarıman' a göre içindeki alevden sayfaları, ancak şiirler yazarak söndürebilecektir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013).

4.2.4. Güle Gece Yorumları

'*Kardan Harfler*' ile tam manasıyla kendi şiirini oluşturduğu söylenebilecek Betül Tarıman, ondan sonraki eserlerinde artık sözüyle, imgesiyle, manasıyla ilk okunuşta kendi ismini akıllara getirecek bir şiir çerçevesi çizer. Bir bölümünün güzel geçmesine rağmen büyük bir bölümün ise sıkıntılar, göçler ve sevgisiz büyümüş bir baba ile ezilmiş bir anne birlikteliğinde geçtiğini ifade ettiği çocukluğu, bu şiirlere sığmayan büyük hüznün temelinde yatar. Şair, mutsuz bir çocukluğun devam eden yaşamına yansımalarını anlatır ve mutlu geçirdiğine inandığı o küçük anılarını da büyük bir hasretle anar. Geçmişe öfkesini, özlemini, yeniden yaşayabilme isteğini bu kitabında da sık sık vurgular.

Meseller, Gece Fotoğrafları ve Güle Gece Yorumları başlıklı üç bölümden oluşan eserde birinci bölüm olan *Meseller* ile evliliğe, anneliğe hapsedilmiş bir kadının umutsuzluğu anlatılır. Kadının yaşamını, şehirden şehre savruluşunu, aşklarını, yalnızlıklarını, iç bunalımlarını, yaşamaktan çok yaşama bir kurban oluşunu anlatır. Çocukluğunun izlenimlerini mesellerle anlatmaya devam eden şair, her bir mesel şiirinde, kadına, aşka, babaya, çocuğa, dünyaya göndermede bulunur; "Zonklayan yaradır kadınlar" (GGY, s. 45), baba bu kadınlara dünyayı zindan eder. Kadın üşür, sızlanır, acılanır ama susar. Şair, kadın duyarlılığı ile yazar. İnsanın kadını erkeği olmaz fikrindedir lakin ömrünce hep kadınların mecburiyetlerini gözlemlediğinden kadınların susmalarına sitem eder. Şair mesellerde kendisini şiire sürükleyen temel kavramlardan biri olan "Göç" ü de anlatır;

...

Göç bildiğiniz beyazdır

Yankısı boşluğunuza akan
İğnesini batırır teninize
Beni ancak bir bakış kurtarır
Beni ancak bir söz

Fırtınalardan, odalardan, uçurumlardan (GGY, s. 31).

Göç ve Mesel şiirinden alınan yukarıdaki dizelerde görüldüğü üzere, göç şairin canını yakar, onu umutsuz bir ruh haline sürükler, bu buhrandan kurtulmasını sağlayacak bir bakışa ya da bir söze ihtiyaç duyar. *Meseller* bölümünde yer alan bütün şiirler, şairin yaşamında iz bırakmış gözlemlerinden oluşur. “Ev ve Mesel, Çit Kadınlar ve Mesel, Çerçeve ve Mesel, Baba ve Mesel, Çelişki ve Mesel, Hasta ve Mesel, Aşk ve Mesel, Ada ve Mesel, Dünya ve Mesel...” bunlardan bazılarıdır. *Zamanlar, kavramlar, mekânlar, insan ilişkileri, sözler, susulanlar, yalnızlıklar, tutsaklıklar, aşklar...* meseller ile anlatılır. Günbaş (2002), *Meseller*’in masalımsı ve gizemli yönünden söz eder ve “yangınından bihaber koca bir dağ yalnızlığı”(s. 11) yorumunu yapar.

Kitabın ikinci bölümü olan *Gece Fotoğrafları* ’nda ilk önce babası tarafından hevesi kırılmış bir çocuğun fotoğrafı görülür. İlk bölüm genel olarak bakıldığında *Kadın ve Mesel* bölümüyken, ikinci bölümde sıkıntılı bir çocukluğun fotoğraf albümünü görülür. “Gül gül olalı görmemiştir böyle bir hal” (GGY, s. 52) dizesinden de anlaşılacağı üzere Tarıman yaşanan sıkıntıları anlatır.

Gece Fotoğrafları ’nda aşka daha sık rastlanır. Aşk belki de şairin o zor çocukluğuyla birlikte sığınabileceği tek kurtarıcı duygudur. Gülün yolculuğu bu fotoğraf albümüyle devam eder;

...

Rüzgâr durursa zamanın izi kalmaz
Uzağıma şaşkın bakma aşkım

Bana yağmur bir mucize
Şiir sevgilim olsun
Sarılsın, öpsün, koklasın
Gülümü yitirdim
Sevgilim gül taksın yakama (GGY, 59).

Şairlerin sözcükleri vardır. Bu sözcüklerle oluşturulmuş imgeler, birbirini tekrarlamak yerine yeni anlamlarla ortaya çıkmalıdır. Betül Tarıman şiirlerinde aynı sözcüklerle kurulmuş birçok yeni imge görülebilir. Örneğin hüznü, “gül” sözcüğüyle imgelemiş farklı sayısız anlamla ifade eder, şairin hemen her kitabında hüznü ve gülle karşılaşılır. Güzel olan ise her yeni şiirinde hüznü de gülü de yeniden tanır, ilk kez duyuluyormuş gibi üzerlerine düşünülür. Son bölüm kitaba ismini veren bölümdür. Gül imgesinin en yoğun görüldüğü bu bölümde aşk ve anne vardır. Bu bölümde “Her dize sığınmak içindir” (GGY, s. 73). Gül, şair için vazgeçilmez bir imgedir. Hem çığlıklarını hem susmalarını aynı anda anlatabileceği çok anlamlı bir imgedir. Tarıman, gülün hayata akışını anlatır.

Güle Gece Yorumları’nda eski evler ve bu evlerden birinde kaybedilen bir baba da Tarıman’ın dizelerinde yerini bulur. Babasını kaybeden bir kızın hissettiklerini anlatan şair, yalnızlığına bir de baba boşluğu ekler.

Eski evinde hayatın
Çürüktü erken öldü
İyi kız oldum
Yağmur giydirdi yaşam
İnandığım tek masaldı
Hatalarla uzlaştı gitti

Uzlaştı gitti ölümle babam
Kuş ömrüne kardeşler
Baktım azar, bıraktı gitti

Uslu kız oldum
Yakalandım telaşımdan
Tenhama kondum”
....(GGY, s. 58)

Betül Tarıman eserlerinde evlerden, odalardan, şehirlerden sıkça söz eder. Kitabın son bölümünde şehirlere seslenmeden edemez; “kabuğunu yırt ey şehir / çık saklandığın anlamdan”(GGY, s. 72). Şair çocukluğundan kalma öfkesini şiirlerinde giderir. Betül Tarıman şiiri, hüznüldür ama umutsuz değildir denilmiştir. *Güle Gece Yorumları* yaparken de bu umudunu yansıtan dizeleri olur, “şaraptan taşan hazdır şarkılar” der şair ve devam eder;

Aşk bir gün gelebilir
Aşkta kedere yolculandım
Eskicidir aşk
Şarkılar arar kapısını
Gitmekle bitmez derinimin sarhoşu
Bana bir gül at
Şarkılar bahanedir
Ben aşka
.... (GGY, s. 66).

Son olarak kitaba genel bir bakış yapıldığında, Tarıman, daha önceki kitaplarında ve dergilerde yayımlanan şiirlerinde çizdiği çerçeveyi aşmaz. Şair, her yeni kitabında olduğu üzere, şiirinin olgunlaşmasını bir nevi bir demlenme olarak görür, sürekli kendini yenilemekten ziyade, oluşturduğu kendi şiiri üzerine gittiğini söyler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013). Buraya kadar yapılan inceleme doğrultusunda, eser sayısı arttıkça, yapı olarak değişiklik göstermeyen Betül Tarıman şiiri anlamca okuyucunun yaratıcılığına göre değişiklik gösterir denilebilir.

4.2.5. Yol İnsanları

Betül Tarıman bu beşinci eserinde yalın bir dil ile yoğun bir anlam inceliğini yakalar ve güçlü anlatımıyla 1980 yılından beri her yıl düzenlenen ‘Behçet Necatigil Şiir Ödülü’nün 2005 yılı sahibi olur (Cinozoğlu, 2005, s. 14). *Yol İnsanları*; *Biz Biraz da Fotoğraflarımızdık* ve *Biz Biraz da Masallarımızdık* başlıkları altında iki bölümden oluşur. Betül Tarıman, şiirin yaşamda karşılığı olması gerektiğini fikrindedir. Bu düşünceye istinaden *Yol İnsanları*’nda gelişen teknoloji ve kolay iletişim olanaklarıyla tam tersine yalnızlaşan insan, kalabalıklar içinde kaybolan kişilikler görülür. İnsan, gelişimle birlikte iç dünyasına kapanmaktadır, teknoloji görünüşte insanlara daha kolay iletişim kurabilme kolaylığını sağlasa da bu hızlı ve basit yollar aslında ruhsal olarak insanları birbirlerinde uzaklaştırmakta ve bir yalnızlığa sürüklemektedir. Betül Tarıman’a göre eski mektuplar, fotoğraflar, anılar kadar samimi bir iletişim şekli kalmamıştır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013).

Yol İnsanları, hayata hüznü bir pencereden bakanlardır. Betül Tarıman, içine kapanan, ruhsal bir tükenişe doğru giden insanları özellikle de kadınları anlatır. Aslında kendisini anlatır. Şair, kendinden yola çıkarak insanlara, insanlardan yola çıkarak kendine varır. Kentleri, evleri, fotoğrafları, doğayı anlatırken şairin anlatmak istediği temel kavram insandır. Her insan bu şiirlerde kendisinden bir şeyler bulacaktır. Kadın (anne), çocuk ve baba üçgeninden vazgeçmeyen şair, daha önceki kitaplarında da olduğu gibi, kadının ve çocuğun yalnızlığının, babanın huzursuzluğunun fotoğrafını sergiler. İçinden geçtiği şehirlerin Tarıman şiirine katkılarından söz edilmişti. Şair, bu eserde en çok Bingöl’e değinir. İstanbul gibi bir şehirden ‘Bingöl’e yapılan bu ani geçiş şairi derinden etkiler. Tek bir caddesi olan

kırmızı topraklı şehir diye bahsettiği Bingöl ve oradaki izlenimleri şiirini besler, *Yol İnsanları*'na kadar geldiği noktada şiirine büyük katkı sağlar.

kurumuş ot rengidir kadınlar
keskin gül izi soluk alışlarında

mevsim yaprağını arıyor annem neden
oda tozlu
raflar dağınık
doğrulmayı bekliyoruz
doğurmayı neden
....(Yİ, s. 27).

Dizelerinden anlaşıldığı üzere, Betül Tarıman'a göre kadın, yaşadıklarını hep susandır ve şair bu susuşların büyük çılgınlıklarını duyar. Kadının kimseler tarafından görülmeyen yangınını görür. Şiirinde kadını konuşurmak, bağışlamak, acılarını dindirmek, yangınını söndürmek için hep anlatır. Susan kadının sesi olur. Yalnızlaşan kadının içinde biriktirdiği ne varsa söylemek ister. Şaire göre, birisi kadının öfkesini dile getirmelidir. Yaşam karşısında tükenen, kendisine bile yabancılaşan kadının öfkesi, hüznü en güzel şiirle anlatılacaktır. Betül Tarıman bunu yaparken erkeği de yok saymaz. Kadın erkek ilişkilerinde erkeğin kadını nasıl kırdığını, bilerek ya da bilmeyerek aslında erkeğin kadını bu yabancılaşmaya sürüklediğini söyler. Şair, eğitimci yönüyle aslında bu söylenenlerin altını çizerek kaybolan kadının yeniden doğmasını, hapsediği odalardan dünyaya açılmasını sağlamak ister.

azaltıyor isteklerimiz
odamı tutuşturan telaşlar
şimdi her şey sıfır
çoğalıyor ölümler
...

bilmiyorum! Issızlık yatağımı yakacak
yüzünde ölecek bir adamın çok kadın
ve bir kez daha
incelerek
ve çıplak

kendimize hassas bir terazi bulalım (Yİ, s. 27).

Yol İnsanları'nda sorgulayan bir Betül Tarıman görülür. Susan kadının sesi olan ve kadını hüzne götüren her şeyi acımadan sorgulayan bir şair duyarlılığı vardır. Dizelerden anlaşıldığı üzere şaire göre, adamlar gülmeyi bilmiyorlarsa kadınlar bu eksikliğin bedelini ödemek zorunda değildirlir. İşte şair tam da bunu anlatmaktadır. Her “neden” deyişinde bir kadının daha konuşmasını ister. O kadının acılarını suskunluğuyla boğması yerine, sesini çıkararak tedavi olmasını ister. Kadınlar acılarıyla, hüznleriyle eksilmek yerine sesleriyle çoğalmalıdırlar ve bu kadın, şairin kendisidir.

...

pijamanın içindeki adam kadar yorgunum
kilitli bir kapı arıyorum
odalar güz telaşında
üzgün bir kedi neden
.... (Yİ, s. 27).

Birinci bölümde bakılan fotoğraflardan (*Biz Biraz da Fotoğraflarımızdık*) sonra kitabın ikinci bölümünde de dinlenilecek masallar (*Biz Biraz da Masallarımızdık*) vardır. Betül Tarıman'ın şiirlerindeki çocukluk hüznleri; terk edilen şehirler, evler, odalardır. Aslında kalabalık bir çocukluk geçirmiştir. Dede, büyükanne, amca ve komşuların da misafir olduğu bu kalabalık çocukluğun hüznü tarafını ayrılıklar oluşturur. Kalabalık bir çocukluk geçirdiğini söylemesine rağmen şiirlerinin

genelinde çocukluğun hüznelerini ve yalnızlığını anlatır. Kitabın ikinci bölümünde daha çok çocukları ve çocukluğu görürüz. Genel olarak; kadının, babanın, annenin, insanın yalnızlığının, kendilerine yabancılaştıklarının resmi çizilen *Yol İnsanları*'nda çocuklardan bahsetmemek imkânsızdır. Çünkü bütün bu kayboluşların orta yerinde ağlayan, sesini duyuramayan, bir kenara itilmiş bir çocuk mutlaka vardır. Tam da burada şairin eğitimci yönüne tanık olunur. Şair, bu çocukların, ailelerin buhranları arasında yok oluşlarına duyarsız kalamaz. Kadın kendi yalnızlığının erkek kendi umarsızlığının içince bir şekilde yaşar giderken çocuk ne tarafa gideceğini bilemez. Şair buna engel olunmasına dikkat çeker;

o çocuk o evde can yeleği
öbürü gözleri boşluğa Leyla
fark etmemiş baba
anne ağladığında
yüzleştiği parçalarını

baba susuyor
ama hangi yola yolcu

herkes yalnız
yüze bakmadan konuşuyorlar
anne görmemiş görüneni bile
kim kimi sevse
yakınlar bunaltıyor
görünce savdım bunu

bir yarayım eskitilmiş
orada ölü böcek kabukları yılanlar
kesiyor süren masalı orta yerinden
keskin bir küfr acıtmak için

buzlar eridiğinde çocuk sözle avunacak (Yİ, s. 59).

Aile içinde anne-baba arasındaki çatışmanın mağduru çocuktur. Aileyi bir arada tutan önemli bir güç olarak çocuk bir can yeleği gibidir. Çoğunlukla ekonomik açıdan güçsüz olan kadın çocuğu bu role iter. Şiirde erkeğin olaylara bakışı anlatılırken, özellikle umarsızlığının altı çizilir ve erkek baktığını görmeyen ya da olan biteni anlamsızca izleyen bir kişi olarak aktarılır (Tırak, 2013, s. 353).

Aşk ile kadın aynı yöne gitmeleri gerekirken, neden hep iki zıt yöne uzanmak zorunda kalıyorlar, erkek kendisine adanmış o hayatı mutlu etmek yerine neden varlığından bile habersizmiş gibi davranıyor, çocuk neden bu olumsuzlukların içinde büyümek zorunda bırakılıyor? Betül Tarıman *Yol İnsanları* ile okuyucuya bu soruları sorar. Kendi hayatlarıyla yüzleşmelerini sağlar. Kitap okuyucuyu yollara götürür. Yollar hep acıyan, incinen, tükenen insana çıkar. Birinci bölümde bu yalnız insanın fotoğrafları, ikinci bölüm de ise çocukluğun masalları görülür. Şair, savaş çocuklarına da değinir. Bütün ayrıntılarıyla bir askeri de anlatır. Yol arkadaşlarını da ihmal etmez. Anılarına tutunarak düşmemeye çalışan kadının, olduğu yerde kalması yerine bir elini geleceğe uzatmasını isteyen şair, her daim olduğu gibi hüznü sevinçten de fazla ayırmaz, dizelerini “*umut*”suz bırakmaz. Yaşar Bedri (2004), Betül Tarıman şiirinin poetikasının, *Yol İnsanları*’nda yer alan *Çatışma* şiirindeki *hep şüphyle atsız, öyküsüz / deldim kabuğumu ama / kendimi ifade etmede eksik / evde bulut yok değil / nerden baksam aynam/ hayal kırıklığı oluyor...*(s. 67) dizelerinden anlaşılacağını söyler (s. 20).

4.2.6. Kar Merdiveni

Eğitimci şair Betül Tarıman’ın, *Kar Merdiveni* eserinde eğitim unsurları daha fazla görülür. Şiirlerinde en çok eğitimsizliğin diz boyu olduğu ve her türlü yanlışın, kavganın, savaşın cehaletten kaynaklandığını düşündüğü coğrafyalardan söz eder.

Kitap, *Elma Yarısı Ağrıydı Baktığımda* ve *Elma Yarısı Aşkta Baktığımda* başlıkları altında iki bölümden oluşur. Hayata ve insana dair ne varsa Tarıman'ın merdivenlerine kar misali yağar. O karlı merdivenlerin her bir basamağı bir dize, her yükselişi ya da inişi bir şiir olur. Geneline bakıldığında şiirlere yalnızlık hâkim gibi görünse de aslında her karakter kendi içinde büyük bir kalabalığa sahiptir. Şair, içsel kalabalığın ve kayboluşların şiirini yazmaya devam eder. Toplumcu kavramlara şiirlerinde sık sık yer veren Betül Tarıman, bu kitabında özellikle kadın erkek ilişkilerine dikkat çeker. Birbirinden ayrılmayan bu iki varlığın bağlılığına ve özlerinde birbirlerinden bir o kadar uzak oluşlarına değinir, kadınların yüzlerinde oluşan, insanlar tarafından okunmayan fakat kendisinin okuyabildiği, acılara, yalnızlıklara, ezilmişliklere gönderme yapar. Şeref Bilsel (2008) ile yaptığı bir söyleşide şu sözleri söyler: “Erkeğin de en az kadın kadar acılı olduğuna inanıyorum. (...) Kadın da, erkek de, buldukları konumdan memnun değiller. Fakat durum, erkeğin egemen gücü elinde bulundurması ile vahim bir hal almış.” (s. 57). Kadınların eğitimleri konusundaki eksiklikleri her zaman dile getiren Betül Tarıman, şiirlerinde bu konuyu ele alarak, sorunlara dikkat çekmek ister. *Kar Merdiveni*'nde şairin, eğitimci yönünü daha baskın görmek mümkündür.

Gelenekselleşmiş olanla, modern düşünceyi bir araya getirirken, kendi dünya görüşüne göre eleştirisini yapan, sitemlerini dile getiren bir şair olan Betül Tarıman, geleneğin ön gördüğü kadın görünüşüne bürünmek zorunda kalmış kadınların yüzlerini okur. Her çizgiden bir acı, her bakıştan bir eksiklik sezer ve bunlara duyarsız kalmaz. Yapmak istediği, o acıların, o eksiklerin, okudukları yüzlerle birlikte susmalarını engellemektir. Şaire göre, birisi bunları anlatmalı, dünyaya haykırmalıdır. Bu da ancak eğitimci bir şair olabilir. Bu, sadece kadınlar için geçerli

değildir. Çocukların, erkeklerin de yüzlerini okur. Betül Tarıman şiiri temelinde varıyla yoğunla “insan” yatar.

Şair, mekânı kısıtlamaz, insan olan her yer şiirine dâhil olabilir. Betül Tarıman, Vietnam’dan Harran’a, Hakkâri’den Filistin’e... insanların acılar yaşadığı yerleri anlatır. Tarıman (2008), “Ülkenin doğusu ile batısı arasındaki uçurum, kendini var etme çabasında olan bir coğrafya, ya da eğitimsizlik. O ıssız coğrafyada, belki de en büyük sorun unutulmaktır” (s. 55) der. Şehirler, atlar, kadınlar, çocuklar, babalar, evler, güller, kar ve daha nice unsurlar şiirde yerini alırken hepsinin mekânı şairin dilince *Ezik Coğrafya*’dır;

...
orda erkekler erken evli
bir cümledirler bir fotoğraf
kadınlar kuru bir ağaç
utancı kucaklamakta hünerli
komşuluk hakkı der verirler
alırlar verirler alırlar verirler
yasaklı kelimeyi ikindiye
öykü yeniden yazılır sofraya yeniden
kırk kapıları vardır kırkı da eğri
kızlar yüzleri ezik coğrafya
kıskanç ve işlek
bir rivayet ya da mağrur
gibi bir ben bir rüya ya da
.... (KM, s. 39).

Betül Tarıman daha önce incelenen kitaplarında da yaptığı üzere okuyucuyu, bu kitapta da şiirlerini birbirinden bağımsız kılmak yerine bir öykü okumuşçasına birbirini tamamlayan dizeler ile karşılaştırır. Her şiir kendinden öncekilerin devamı, kedisinden sonra geleceklerinde habercisi niteliğindedir. Şair, merakı uyanık tutan

bu yöntem ile okuyucuyu sürükler. Aynı zamanda dizeler arasında yer verdiği ve italik harflerle ayırt edilmesini sağladığı uyarıcı sözler ile de şiirine bir ritim tutturur. Müzik ile şiir birbirine daima bağlıdır. Aliterasyonlarla da bunu sağlayan Betül Tarıman dil ve anlam yönünden de açıklığı ve yoğunluğu bir arada sağlamış anlamını karmaşıklığa götürmemiş aksine derin, ince ve anlaşılır bir yol izlemiştir denilebilir. Bütün bu dil ve anlam inceliklerin bir amacı vardır; suskunluğa bir ses olmak, bastırılmış duyguları, kaybolmuş dünyaları, kendisine yabancılaşmış ruhları anlatmak, onların acılarını, hüznelerini, yalnızlıklarını paylaşmak ve en çok da bu örnekler ile yenilerinin oluşmasına engel olmak amacındadır.

...

mardinli bir kadındır denizle ırmağı karıştıran
boynundaki ilmekle çünkü
her kadın kendinden söz edebilir
çünkü her kadın ucuz bir müvekkildir
eğer çok susmuşsa
sırlarla kaplanır gerçek sandığın
bir nar dağılmış gibi başaklar arasında
buruşturulup atılmış yazdır rehaveti üstünde (KM, s. 19).

Betül Tarıman şiirinde, çocuk dünyasında sanıldığı gibi “aşk, babadan ibaret değildir”(KM, s. 20). Betül Tarıman, yarım kalmış aşklar şairidir denilebilir. Şiirlerinde anlattığı kişiler sonunda hep kendisine çıkar. Dolayısıyla şiirlerinde söz edilen yarım kalmış, eksik aşklar da şairin kendisinin aşka bakış açısının ürünleridir. *Kar Merdiveni*'nindeki şiirlerinden anlaşılıyor ki; Betül Tarıman, acıların, gözyaşlarının, iğne oylarının, çeyiz sandıklarının, mektup zarflarının bir yerlerine sıkışmış aşkları anlatır. Babaları, anneleri, kadınları, erkekleri ve çocukları nasıl ki, yoksulluklarıyla, cehaletleriyle, savaşlarıyla anlatmaktan vazgeçmiyorsa, aynen o şekilde aşklarıyla da tanınmalarını ister. Şair, cayılmış, baştan vazgeçilmiş, kurutulup

duvarlara asılmış aşkların ağıtlarını yakar. Maziye acılarıyla gömmez, aksine özlemle andığı anlar da vardır. İlk aşklar, ortadaki aşklar, son sanılan aşklardan söz eder.

Rivayetleri, ölümleri, çiçekleri, karları, kadınları, adamları, çocukları, şehirleri, evleri, rüyaları... saf ve yalın aynı zamanda yoğun anlamlı bir dil ile yazan Betül Tarıman; şiirin, öfke gibi güçlü ve acımasız bir duyguyu bile yumuşak bir hale getirebileceğini düşünür. Şair, Özdemir ve Aslan (2007) ile yaptığı söyleşide kadınlar ve kadınların sorunlarıyla ilgilenen kadın şairler hakkında şu sözleri söyler: “Kadınların yarattığı hırçınlıklar, erkeklerin yarattığı karmaşa ortamı bir yana, uzunca bir süredir şair kadınlar tarafından şiir yazılıyor. İlk başlarda adlarını gizlemek zorunda kalsalar bile artık böyle bir durum söz konusu değil” (s. 25). *Kar Merdiveni*'nin çok cesur bir dili vardır; cehalete uzanır, savaşımlara uzanır, ezilmişliğe uzanır. Bir hiciv eseridir denilebilir. Betül Tarıman, dünyada insanı yoran, ezen, üzen; insana acı çektiren her şeye savaş açar, şiir onun savaş cephanesidir.

4.2.7. Elma Dersem Çık

Çocuk eğitimine ve çocuk edebiyatına çok önem veren Betül Tarıman, 2008 yılında *Elma Dersem Çık* diyerek dünyanın bütün çocuklarına armağan ettiği bir şiir kitabı çıkarır. Bir çocuğun diliyle yazılmış bu şiirler, beslenmeden, oyunlara, derslerden, yaramazlıklara, çocuğun dünyasında ne varsa onların hepsine değinir. Şiirlerdeki çocuk annesiyle, babasıyla konuşur edasındadır. *Elma Dersem Çık*'da da tıpkı diğer Betül Tarıman kitapları gibi, birbirini tamamlayan şiirler vardır.

Çocuk dünyasına inen bu şiir kitabında şair, renkli resimlere de yer verir. Bu renkli ve hayat dolu resimler ve şiirler, çocuğa güzel bir dünyayı anlatır. Her ne kadar çocuk kitabı dense de, Betül Tarıman bu kitabında ebeveynlere de seslenir. Çocuğun dilinden aslında neyi ne için yaptığını ve bunu anne babasının, öğretmenin ya da

diğer büyüklerinin anlayışla karşılaşması gerektiğini anlatır. Örneğin şair, aşağıda verilen *Merak* şiirinde, bir çocuğun ufak tefek yaramazlıklarının engellenmemesini önerir;

Yapma dedikçe anneciğim
Bir taş alıp atıyorum kayıslara
Bir taş, iki taş, üç taş,
Hooooop kayıslar kucağıma

Ama ben küçüğüm bilemem ki,
Kızma bana anneciğim!
Büyüdükçe hem
El sürmeyeceğim
Dünyanın meyvelerine (EDÇ, s. 21).

Çocuğun, dünyadan, büyüklerden beklentilerini dile getiren şair, çocuk eğitimi konusunda şiir yoluyla çok önemli bilgiler verir. Binbaşioğlu'na (2009) göre; eğitimin temelini çevrenin etkilerini kontrol altında tutabilme oluşturur. Eğitimin ulaşmaya çalıştığı amaçlar, iyilik yapma ve kötülükten uzaklaşmaktır. Eğitim, çocuğa iyilik yapabilme ve kötülükten uzak durabilmeyi aşılmalı ve onu bu konularda güçlendirmelidir (s. 247). Bu doğrultuda Tarıman şiir yoluyla çocuklara iyiyi ve kötüyü öğretmek ister.

Arkadaşlar!
Bugün dersimiz hayat bilgisi...
Oturup, haritaya bakalım.
Kızılırmak nereye akar, onu bulalım.
Varsa ona eş bir nehir,
Onun adını da yazalım.
... (EDÇ, s. 51).

Betül Tarıman, çocuğun öğrenmesi gereken her şeyi; doğa sevgisinden, güzel konuşmaya, beslenme alışkanlığından, büyüklere saygıya, barıştan, yoksulluğa, kardeşlikten, derslere varana kadar her ayrıntıyı ince eleyip sık dokur, yalın ve kolay ezberlenebilecek ritimli bir dille yazar, öğrenme aşamasında hem çocuklar hem de büyükleri bu kitaptan faydalanabilirler.

...

Gürültü etmeyelim bugün,

Bol bol kitap okuyalım.

Yaramazlık etme saati başka,

Saati geldiğinde

Ağaçlara da tırmanalım (EDÇ, s. 51).

Anne Tut Beni ve Hayal Bilgisi başlıkları altında iki bölümden oluşan *Elma Dersem Çık*, her çocuğun ve her büyüğün ders alabileceği oldukça eğitici bir kitaptır. Hem öğretmen, hem şair olan birisinin kaleminden çıkmış bu şiirler ve kitabı daha da çekici hale getiren rengârenk resimler ile okuyana sevinç, umut, neşe vermektedir. *Hayat Bilgisi* demek yerine *Hayal Bilgisi* demek de Betül Tarıman'ın içindeki çocuğun kelime oyunlarından biridir.

4.2.8. Ağır Tören

Ağır Tören, adı gibi ağır bir kitaptır. Tarıman içe dönüklüğün en uç noktalarına çıkar, kadın diliyle, hayata, aşka, yalnızlığa, insanlığa dizeler gönderir. 2009 yılında çıkan bu kitabında imgeleri, söz oyunlarını, çağrışımları diğerlerinde görüldüğünden çok daha fazla görülür. Tıpkı diğerleri gibi anlaşılacak isteyen bu dizeler diğerlerinden farklı olarak, daha fazla düşündürürler. Şair, kelime oyunları, imgeler ve derin konularla müzikal bir söyleyiş şeklini yaratır. Seslerin oluşturduğu ritim akıcılığı

yakalar. Toplumcu tavrından çok bireysel tavrını ortaya koyuşunu, dizelerdeki kişisel iç dünya temalarından anlamak mümkündür.

Dört ana bölüm ve son söz yerine yazılan bir şiirden oluşan kitabın ana konusu yine kadındır denilebilir. Betül Tarıman, coğrafyalardan, mekânlardan, doğadan, sayılardan, sokaklardan, aşklardan, çocuklardan ve insana dair kavramlardan birer parça alır ve ağır bir töreni anlatır. Şair, öyküleştirme huyundan yine vazgeçmez, yani şiirler birbirlerinin devamı niteliğindedir.

Cesur bir kadın diliyle, aklına geleni, kalbine sıkışanı hırçın kelimelerle ve imgelerle anlatır. Tıpkı annenin, babanın, çocuğun kendisi olduğu gibi kadın yine kendisidir. Şair, yaşadığını anlatır, ya da anlattığını muhakkak yaşar. *Ağır Tören* İtirafçı bir kitaptır. Söylenmeyenin söylendiği, günah çıkarılan bir kitaptır. Betül Tarıman'a göre bir şair günahını ancak şiirleriyle çıkarır. Başka bir deyişle *Ağır Tören* bir "ben" kitabıdır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013).

çiçime sızan her harfle ben de acıdım
yoruldum uzak bir denize her kulaç atışımda
oyalayamadı yine de benliğimi devletin yücelttiği üç f ile aşk
oyalayamadı yaş aldım bu hain sessizlik de ne
göz hapsine alındım yol aldım yolcu kıldım
yolda kaldım yabancı arabalara yine de binmedim
korudum ve kolladım kendimi sessiz kaldım
tencerelerin ovalandığı toprak yoktur şimdi zamanda
yoktur şimdi mahcup çocuklar azaptayız
dünle eskimekte yaşıyla birlik uzun sokak
eskimekte rahmimde artık kutsal değil
bir çocuk doğurdum kaderi bana benzemesin
ağrımın büyüttüğü yaşıyla daha gitmedi ki (AT, s. 108).

Şair, bu kitabında sayıların gücünü kullanır. Sayıların iyiliğinden, niyetinden, zenginliğinden, isteklerinden, hikmetlerinden, dileklerinden bahseder. Kendince bir

oyun daha yaratır. Bu oyunlarda; “biter her rakamda bir aşk ve stanbul tecrübe edilmiş her sayfada sorudur her erkek” (AT, s. 60) gibi yoğun söyleyişlere sıkça rastlamak mümkündür. *Ağır Tören* şairin diğer kitaplarıyla kıyaslandığında biraz daha sert bir söyleme sahiptir. *Ağır Tören*, aynı zamanda evlilik kurumuna eleştirel bakış açısıyla yaklaşan bir kitaptır. Şair, yıllarca aynı evde yaşayan iki insanı, insanın hallerini irdeler. Bunun yanı sıra dayatmalara karşı bir tavır sergileyen şairin, bu tavrına onun şu dizelerinde tanık olunur;

sonra hep saliha ahmet hikmet
iki çay söyledim biri boşluğa
bir dilekçe yaz dedim (devletli olmasın)
oku okuduğunu anla
görmek ne büyük bir ağrı
zamanda yıktığın atı (AT, s. 15).

Kitabın birinci bölümü; *dünden önceki gün*, ikinci bölümü; *yarından sonra*, üçüncü bölümü; *bugün* ve dördüncü bölümü; *o yerde* başlıkları altında toplanmıştır. İsimlerden anlayacağımız üzere, bir zaman ve mekân kitabıdır. Ömür, zamanla ve mekânla savaşmak ile geçer. Tarıman’a göre, yaşanan her şeyin çerçevesini zaman ve mekân çizer ve insan zaman ile mekânın öngördüğünü yaşamak zorundadır. İnsanın yaşamını onlar yönlendirir. Aslında yaşamak için kişinin zamanı ya da mekânı seçme şansı yoktur. Aile ya da meslek nereye sürükler de, hangi zamanda hangi mekânda olmayı gerektirirse insan onu yaşamak zorunda kalır. Şair çok mekân değiştirir, her mekânın kendine has bir zamanı olur. *Ağır Tören*, bütün bu zamanların ve mekânların şairin ruhuna yansımalarını anlatır. Yaşanmışlıklardan ders alınır, yaşanmışlıklar sorgulanır, yalnızlıklar, acılar, keşkeler ve özlemler şairin kalbinde dolup taşıkça şiir olarak boşalır;

aramızda sır ortaklığı olsun nes

gel seninle cevizli çörek yapalım
böyle uzak durup kendimize bakalım
kendimize baktığımız odada
gel senle cevizli çörek yapalım
deneyelim yeni alınmış bir jean'i buz tutmuş bir odada
buz tutmuş bir oda buz tutmuş bir adamdan iyidir
bana bandanayı hediye et
bana bandanayı hediye ettiğin odada
bana çılgın bir öykü hediye et (AT, s. 85).

Ağır Tören, Betül Tarıman şiirinin en çıplak halidir. Bütün yoğun anlamlar ve dolgun imgelerine rağmen kelimeler şeffaftır, şair bu kitabı kadınlığının zirvelerinde yazmıştır. Tam manasıyla bir kadın şiiridir. Bu kadın sevilmeyi isteyen, sevmek isteyen bir kadındır. Dokunmaktan, savaştan, öpülmekten korkmayan kadın, istediğini söyleyen kadındır. Her kitabında geçmişi, anıları anlatan şair, bu kitabında bugüne, yarına hatta yarından sonralarına da yazar. Zamanı ve mekânı tıpkı dizeleri ve konuları gibi çok geniş yazılmış bir kitaptır. *Ağır Tören* bir 'ben' kitabıdır denilmişti, aynı zamanda bu 'ben' okuyan herkesin kendisi olduğunu da hissettirecek bir genişliğe sahiptir. Şeref Yılmaz (2011) ile yaptığı bir söyleşide *Ağır Tören* için Tarıman şu sözleri söyler;

Ağır Tören adlı kitabım sıkıntılı bir sürecin kitabıydı. Çıkış yolu aradığım, kimi kez tanrıya isyan ettiğim, kendime ve tanrıya seslendiğim bir kitap. Medeniyetlerin ve yaşamın eski toprağı Anadolu'da yedi yüz yıldır durmaksızın süren dönüş bir anlamda benimle varlığını sürdürdü. Hayatı ve kendimi anlayabilmem için bu gerekliydi. Ben de dünyanın en mistik dansını kendi içimde, kendimle gerçekleştirdim. Ulaştığım sonuç yine ben oldum (s. 28).

Ağır Tören'de; "de gidinin çayı ne İstanbul'a sığıyor ne masaya"(AT, s. 130) dizelerinde görüldüğü üzere dil halktan çok uzak değildir. Son söz bölümünde bir şiir ile kitabı tamamlandıran Tarıman'ın bu şiiri sanki baştan beri okunan öykünün özeti gibidir, özellikle şu dizeler dikkat çekicidir: "...daha çok kadını şimdi/ siyah bir kadını ancak/...ölüm ki siyah bir kadındır/ siyah bir kadın siyah bir kadını ancak/ sözle toplar kendinden..."(AT, s. 138). Öyleyse şu denilebilir; *Ağır Tören*, bir kadının zamanla yaşadıklarıyla kendisine bile yabancılaştığının, siyahlara büründüğünün şiirleridir.

4.2.9. Rüyaya Kaçan Kuşlar

Betül Tarıman'a göre, çocuklukta yapılması gereken her şeyin bir saati vardır. Şair, çocuklara yapmaları gerekenleri baskıyla, zorlamayla öğretmenin mümkün olmadığını söyler. Çocuk her zaman neyi ne için yaptığını öğrenmek ister. Tarıman, çocuklardaki merak duygusunun altını çizer. Merak duygusu çocuklarda yetişkinlere göre çok daha fazladır. Çünkü onlar henüz her şeyi yeni öğreniyorlardır. Eğitimde de zorlamanın yeri yoktur. Onlara bilgi, sabırla, açıklayarak, oyunlar şeklinde verilmelidir. Böyle yapılmadığı takdirde çocuk kendisini öğrenmeye kapatabilir. Denilenlerin aksini uygulamaya kalkar ve olumsuz davranışlar sergilemeye başlar. Aykırı bir nesil doğar ve çocuklar başarısız bir geleceğe sürüklenir. Çocuklara 'yalan söyleme' demek yerine 'doğruyu söyle' demek gerekir. Emirler ve engeller çocukları iç dünyalarında yok olmaya iter (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Eğitimci şair Betül Tarıman, çocuklar için yazdığı şiirlerinde ve öykülerinde dünyaya onların gözüyle bakar ve onları konuşturur. Böylece hem çocuklara hem de onları yetiştirenlere bilgi niteliğinde eserler sunar.

Rüyaya Kaçan Kuşlar, saatler şiirlerinin bir araya geldiği bir kitaptır. Her şiir, çocuğun ayrı bir saatini anlatır. Birbirinin devamı niteliğindeki bu saatlerden bazıları şunlardır; Oyun Oynama Saati, Resim Yapma Saati, Kitap Okuma Saati, Yıkama Saati, Dilek Dileme Saati, Annemin Masal Anlatma Saati... Yine resimlerle daha anlamlı kılınmış bu çocuk şiirlerinin her biri bir derstir. Şair, hem ebeveyne hem çocuğa tatlı bir dille neyi, ne zaman, nasıl yapacağını anlatır. Böylece, çocuklar bu şiirler ile yapmaları gerekenleri öğrenirlerken, büyükleri de onlara nasıl öğretebilecekleri konusunda bilgi edinirler.

Rüyaya Kaçan Kuşlar, Çocuk eğitimi adına başarılı bir Betül Tarıman kitabıdır. İki bölümden oluşan kitap, yalın anlatımı ve sade diliyle, çocuğun dünyasını gün yüzüne çıkarır. Şaire göre, çocuğun yaptığı her şeyin muhakkak bir manası vardır. Nasıl ki büyükler çocuklardan istedikleri şeyleri bir sebebe bağlıyorlarsa, çocukların da yaptıkları sebepsiz değildir. Tembellik yapıyorsa bunun bir sebebi vardır ve büyüklerine bunu açıklar. Betül Tarıman'a göre, çocuğun hayatı olması gerekenlerle sınırlanmamalıdır, çocuk; düş görmek, oyun oynamak, yaramazlık yapmak ister ve bunun için çok büyük bir gerekçesi vardır; o, çocuktur;

Gömüldükçe kırların sessizliğine
Ders çalışmak aklıma gelmez
Dinlenmek, uyumak isterim.
Kimse beni rahatsız etmesin.

Tek aklımda,
Limandan kalkan bir gemi...
Aralasın düş defterimi,
Kalem olsun yazmaya.
Nasılsa düş kuramayacağım
Büyüyünce (RKK, s. 27).

Okunan bu şiir; çocuğun tembellik yapma saatinin şiiridir. Çocuk tembellik yapma arzusunu, düş kurma isteğini büyüyünce bütün bunları asla yapamayacağı gerekçesine dayandırır. Burada büyüklere de bir dokundurma vardır. Büyüklerin ne düş kurmaya, ne oyun oynamaya zamanları yoktur. Onlar kendi kocaman dünyalarının esiri olmuşlardır. Tarıman, çocuk şiiriyle, büyükleri eleştirir. Gordon (2013) çocuğun bir şeyler ile uğraşırken ebeveynlerin ona karışmasının sakıncalarından bahseder. Aile çocuğun davranışlarını kabullendiğini sessiz kalarak gösterebilir. Anne ve baba çocuklarına sürekli müdahale ederek, karışarak ve onu kontrol altına almaya çalışarak çocuklarının ayrı bir birey olmasına izin vermezler (s. 64). Bu çocuklarda kendine güvensizliğe sebep olur. Tarıman'ın bu konudaki görüşü de böyledir. Buna göre çocuk bireysel yeteneklerini fark edebilmeli, çocuğun uğraşlarına karışılmamalıdır.

Rüyaya Kaçan Kuşlar, büyüklerin çocuklara öğretmek istedikleri ile çocukların büyüklere söylemek istediklerini bir araya getirmiş eğlendirici ve bir o kadar da eğitici bir kitaptır. Çocuğu kendi dünyasından alıp, başka çocukların, yoksul çocukların dünyasına da götürür. Coğrafyalar gezdirir. Konyalı Halise'yi, Mardinli İkbâl'i ve diğerlerini tanıtır. Çocuk dünyaya duyarsız kalmamalıdır. Büyüklerin programlarına ders çalışma saati kadar kardeşliği öğrenme saati de konulmalıdır. Her çocuk mutlu değildir, savaş çocukları vardır, yoksul çocuklar, evsiz, annesiz babasız çocuklar da vardır, şair onları da unutmaz. Her çocuğun ve her çocuk yetiştiren insanın faydalanabileceği bir kitaptır. *Rüyaya Kaçan Kuşlar*'da Betül Tarıman'ın hem şair, hem eğitimci hem de anne yönünü görmek mümkündür.

4.2.10. Gezgin Kaplumbağanın Düşleri

Betül Tarıman, eğitmeye öyküleriyle devam eder. Gezgin kaplumbağa, yavaşlığına aldırmandan evini sırtına yüklenip çok büyük bir gezintiye çıkar. Şehirleri, tarihi, rivayetleri, gelenekleri çocuklara gezgin bir kaplumbağanın günlüğünden anlatan Tarıman, yalın bir dille, anlaşılır cümlelerle çocukları bu gezintinin içinde sürükler. Gezgin kaplumbağa, sadece çocukları değil okuyan herkesi kendisiyle birlikte gezintiye çıkarır. Yolda yeni arkadaşlar edinir. Kelebekler, kertenkeleler ona yarenlik ederler, gittiği yerleri anlatırlar o da onlara kendi hikâyesini anlatır. “Çok okuyan mı bilir, çok gezen mi?” sorusuna Tarıman’ın gezgin kaplumbağası çok gezen der. Ancak *Gezgin Kaplumbağanın Düşleri*’ni okuyanlar da artık en az onun kadar çok bileceklerdir.

Mardin’e giden gezgin kaplumbağa, okuyucuya Mardin’in tarihinden yapılanmasına, geleneklerinden insanların yaşayışına, yiyip içtiklerinden, nasıl giyindiklerine kadar her ayrıntıyı anlatır;

Mardin Kalesi’nin eski adı Kal’atul Gurab’dır. Yani “Karga” anlamına gelir. Bir gün Fars hükümdarının birinin Mardin adlı oğlu rahatsızlanmış. Ne yapıp etseler çocuk bir türlü iyileşmemiş. Bunun üzerine doktorlar çocuğun havası suyu güzel bir yere gönderilmesini tavsiye etmişler. Çocuk havası suyu güzel bir yere gidince iyileşmiş. Bu nedenle buraya çocuğun adı verilmiş. İşte Mardin adı buradan geliyor. Zaten her şehrin bir hikâyesi vardır. Buna benzer hikâyeler her yerde anlatılır (GKD, s. 7).

Şehirle ilgili her rivayeti, şehrin her tarihi yapısını, halk hikâyelerini, geleneklerini öğrenip not tutan gezgin kaplumbağanın karşılaştığı diğer hayvanlar onu yönlendirirler. Ara ara manilere, türkülere de yer ver Betül Tarıman’ın bu öyküsü insanlara gezmeden de bir şehri yaşayabilme olanağı sağlar.

Beş bölümden oluşan bu öykü kitabının ikinci bölümü *Hattuşa'da Bir Yabancı* adını taşımaktadır. Nevşehir'de yaşayan iki küçük arkadaşın öyküsüdür. Can ve Canan isimli çocuklar Kumru Nine'yi ziyarete giderler. Onun evinde daldıkları uykuda bir mavi düş perisi tarafından yer altı şehrine götürülür ve orada Hitit uygarlığını incelerler, düş perisi çocuklara kılavuzluk eder;

Can gözlerini meraklı meraklı açarak, mavi düş perisine devletin nasıl yönetildiğini, kral ve kraliçenin görevlerini sormuş. Mavi düş perisi de ona “Bak canım”, “Hitit kralları başkomutan, başrahip, baş yargıç yetkilerini ellerinde toplamışlardır. İnsanlar kralları ölünce tanrı olacağına inanırlardı. Bir de Tavananna adı verilen kraliçe vardı. Onun da devlet işlerinde kullandığı kendisine ait mühürleri... Anlaşmalara kendi mührünü basar, dini törenlere başkanlık, krala da vekâlet ederdi.” demiş. O Hititlerde devlet yönetimini anlatırken, bir başka köşede de, soylu oldukları üzerlerine giydikleri kıyafetlerden anlaşılabilir çocukların dikkatinden kaçmamış. Bu kez Canan sormuş düş perisine, bu farklı giyimli kişilerin kimler olduğunu. Düş perisi de: Kral ve kraliçenin yanında Hitit devlet yönetiminde soylulardan oluşan bir de meclis vardı. Buna Pankuş Meclisi adı verilirdi. Pankuş Meclisi başlangıçta, hükümdardan sonra başa geçecek veliahdı onaylar ya da reddedebilir, suç işleyen kralları cezalandırabilirdi. Yeni devlet döneminde kral merkezi gücünü artırarak Pankuş'un yetkilerini sınırlandırdı.” demiş (GKD, s. 13).

Mardin'den sonraki ders Hitit Uygarlığıdır. Betül Tarıman, bilgileri öyküler içinde başarıyla öğretebilen bir eğitimcidir. Bu öyküleri okuyanlar Hitit Uygarlığıyla ilgili birçok bilgiye ulaşırlar. Sürükleyici anlatımıyla sıkmadan, merak uyandırarak okunabilecek öykülerdir. Öykülerde geçen isimler, renkler rastlantı değildir, hepsinin konuyla ilgisi vardır.

Üçüncü öykü; *Sarı Yün Atkı Yırtık Eldiven ve Diğer Şeyler*'dir. Bu eşyaların dile gelip dert anlattığı bu öyküde dersin konusu yardımlaşmadır. Ela ismindeki küçük kız babasının mesleği sebebiyle şehir şehir gezen Betül Tarıman'ın kendisidir. Bir gün okulda öğretmenlerinin yardım amaçlı evlerindeki kullanmadıkları eşyaları toparlayıp getirmelerini söylemesiyle öykü başlar. Ela heyecanla annesine bu yardımlaşmadan bahseder ve beraber sandığı açarlar. Sandıkta öylece bekleyen eşyalar unutuldukları için dert yanarlar. Artık onları ihtiyacı olan başka insanlar kullanacaklardır ve eşyalar bu duruma çok sevinirler;

Örtüler arkası arkasına açılmaya, kullanılmayan örtüler ortaya çıkmaya, mendiller, kazaklar, eldiven, yastık kılıfları, örtüler üzerlerinden atıldıkça nefes almaya başladılar. Gün ışığı artık eşyaların gözlerini kamaştırıyordu. Bir süre birbirlerine şaşkınlık içinde baktılar. Ne olup bittiğini bir türlü anlamamışlar, aylardır açılmayan üzerlerindeki örtünün birden bire açılması onları şaşkına çevirmişti. İşte üzerlerine doğru uzanan el, onları kutunun içine özenle yerleştiriyordu. Bir süre sonra kutu ağzına kadar doldu. Kutunun ağzı kapatıldı. "Tamam hazır. Yarın öğretmenine teslim edebilirsin. Bu kutunun içinde herkesin işine yarayacak bir şeyler var." dedi Ela'nın annesi. Bunu duyan Ela sevincinden yerinde duramadı. Ellerini çırparak yerinde birkaç kez zıpladı. Annesinin boynuna sarılarak onu öpüp kokladı. Okula gidilecek an sabırsızlıkla beklenmeliydi (GKD, s. 18).

Mutluluk şarkıları söyleyen resim çocukları da gezgin kaplumbağa ve düş perisinin yanında düşlere dalmaya devam ederler. Verilmek istenen mesajı somut kavramlarla anlatan Betül Tarıman, öykülere soyut kavramlar, hayal ürünleri de yerleştirir ki çocuk dünyasına daha iyi inebilsin. Örneğin bu öyküde duvardaki resimde yer alan çocuklar mutluluk şarkıları söylerken insanlara görünürler ve kaybolurlar, herkes onları arar ve en sonunda resmin sahibi çocuk o çocukların kendi resmindeki

çocuklar olduğunu anlar. Önceki öyküde de Hitit Uygarlığına dair bilgiler gerçeği yansıtırken çocuklara bir düş perisinin eşlik etmesi hayal ürünüdür. Böylece yazar gerçeği çocuk algısına indirgemıştır.

Çevreci Kurbağa Tin'in öyküsüyle yazar dördüncü bölüme geçer. Bu, çocuklara öğüt, büyüklere ders niteliğinde çok eğitici bir öyküdür. Küçük kurbağa Tin, insanlar hakkında pek bir şey bilmemektedir. Bir gün ormanda gezinirken diğer hayvanların konuşmalarına denk gelir ve dinlemeye başlar, hepsi insanların doğayı nasıl bir yok oluşa sürüklediklerini konuşuyorlardır. Hayvanları konuşturarak doğa ve insanlar hakkındaki düşünceleri söyleyen Betül Tarıman, doğaya duyarlı çevreci bir yazardır. İnsanların sorumsuzca davranışları, anlık zevkleri uğruna doğayı kirletmeleri öykü diliyle anlatılır. İnsanlar diğer canlıları, ağaçları, gölleri hiç önemsemeden çöplerini doğaya atmaktadırlar. Yüzyıllar önce bir cennet olan dünya gittikçe bir cehenneme dönüşmektedir. Tarıman, küresel ısınmadan, piknik alanlarının hor kullanılmasına kadar bir çok çevre olayından söz eder.. Yüzyıllar önce doğada çok daha fazla canlı türü yaşarken artık bu türler tamamen yok olmaktadır. Bu gidişatın durdurulması gerekmektedir;

“ Binlerce yıl önce doğa böyle değildi.” dedi bulut.

“Canlı çeşitleri daha fazlaydı. Şu anda doğada bulunmayan pek çok canlı türü dünyada yaşamını sürdürmekteydi. Gerçi ilkel insan için dünyada yaşamak da kolay değildi. Korkudan mağaralardan başlarını dışarıya çıkaramazdı; çünkü mağaranın dışı onlar için tehlike demektir. Sonra ateşi buldular, yakaladıkları hayvanları pişirerek yemeye başladılar. Ardından ilk köyler kuruldu. Daha sonra da ilk şehirler. Maden çağına gelindiğinde artık insanlar kullanabilecekleri pek çok eşyayı yapmaya başlamışlardı bile. Zaman içerisinde modernleşme yolunda adımlar atıldı. Bu elbette zaman aldı. Yeni yerler keşfettiler, yeni bitki türlerini öğrendiler. Makineleşme başladı.

Bunu insanlar sanayi inkılâbı olarak adlandırdılar. Bunların hepsi önemli gelişmelerdi; ama önemli buluşlarda bulunan insan, zaman içerisinde bu buluşları kimi kez insanın zararına kullanmaya başladı. Örneğin telefon. O da önemli buluşlardan biri. Eskiden insanlar, uzak bir yerde bulunan akraba ve arkadaşları ile haberleşmede farklı yöntemler kullanırlardı. Bu, Graham Bell tarafından telefonun bulunmasına kadar devam etti. Telefonun yaygınlaşması, insanlara pek çok kolaylık sağladı. Bu, daha sonra cep telefonlarına dönüştü. Şimdi de görüntülü telefonlar gündemde. Bu, ilkel insanların binlerce yıl önce hayal edemeyeceği bir şey. Düşünsene kimin aklına gelir ki, çok uzaktaki birinin yüzünü telefonda görebilmek. Bu da oldu; fakat şimdi birçok yerde kurulan baz istasyonları çevreye radyasyon yayıyor, insan sağlığını tehdit ediyor. Öte yandan gemilerin denize bıraktıkları atıklar, bacalardan çıkan zehirli gazlar, tarım ilaçları, böcek öldürücüler, spreyleyler, hava kirliliği, kalitesiz kömür de çevreyi kirleten etkenler arasında yer alıyor. Hatta buna plansız kentleşme, nüfus artışı, ses kirliliği de eklenebilir. Sen 1991 yılında meydana gelen Çernobil faciası sırasında henüz doğmamıştın. Nerdeyse bütün Karadeniz bu faciadan olumsuz yönde etkilenmiş, sadece Rusya’da değil Karadeniz’e kıyısı olan bütün ülkelerde sakat doğumlar meydana gelmiş, kanserden ölenlerin sayısında artış olmuştu. Bunun etkileri şimdi hala devam ediyor.”dedi (GKD, s. 25).

Yazar öyküde çevreci insanlardan da bahseder. Bazı insanlar diğerlerine rağmen doğaya karşı daha duyarlıdırlar. Çevreci kurbağa Tin’i bacağına takılan poşetten kurtaran bir çevrecinin elidir. Tarıman’a göre, çevreci insanlar da olmasa doğa hayvanlar için hiç yaşanılmayacak bir cehennem haline gelir. Böylece yazar çocukları doğayı sevmeye, çevreci olmaya yönlendirir. Duyarsız ve sorumsuz insanların bu öyküden ders almalarını ister. Öykünün sonunda Kaplumbağa, düş perisi, resimdeki çocuklar ve kurbağa Tin hep beraber yürümeye devam ederler.

Bir sonraki öykü *Kuklacı Nika*'nın öyküsüdür. Nika herkesin evden çıktığı bir gün, evdeki kullanılmayan bez parçalarını karıştırır ve onlardan kuklalar yapar. Bu kuklalarla arkadaşlarına Kırmızı Başlıklı Kız'ı oynamak ister. Eski bir bavulu da oyununu sergilemek amaçlı kullanmayı akıl eder. Eski bezler işe yaradıkları için çok mutlu olurlar. Nika'nın annesi onları iyi ki atmamıştır. Herkes eve geldiğinde, annesi Nika'nın oyun sahnesini görür ve ona hiç kızmaz. Yazar burada çocuğun yaratıcılığını engellenmemesi mesajını verir. Nika oyununu önce ailesine sergiler ve herkes onu kutlar. Bu Nika'yı daha fazla kukla yapma konusunda heveslendirir. Küçük kız bütün yaratıcılığını kullanır. Aileler çocuklarının yeteneklerini, onları serbest bırakarak keşfedebilirler. Kendine güveni yerine gelen Nika oyununu arkadaşlarına daha başarılı bir şekilde sunacaktır;

Hemen işe koyuldu. Bir koşu gidip içerden makas aldı. Çekmeceleri karıştırdı. Renkli düğmeler buldu; bir dikiş iğnesi, dudak yapmak için kırmızı, kaş yapmak içinde siyah bir iplik. Halının üzerine oturdu. Elini sarı bez parçasının üzerine koydu. Bir kurşunkalem yardımı ile elinin şeklini bez parçasının üzerine çıkarttı. Doğrusu bu ya sarı bez parçası Nika'nın ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışıyordu; fakat bir türlü olan bitene anlam veremiyordu. Diğer bez parçaları da Nika'yı dikkatle izlemekteydiler. Onlar türlü türlü düşünceler içerisindeyken, Nika bu kez de eline mavi bir bez parçası aldı, aynı şekilde elini bez parçasının üzerine koydu, elinin şeklini bezin üzerine çıkarttı. Daha sonra da bez parçalarını düzgün bir şekilde kesmeye başladı. Bu da bittikten sonra bir iğne yardımı ile parçaları birleştirmeye başladı. İşte olmuştu. Sarı bezden yaptığı kuklaya Zen, mavi bezden yaptığı kuklaya da Ten adını verdi. Sarı eldiveni sağ eline, mavi eldiveni de sol eline geçirdi. Yüzü mutluluktan pespembe olmuştu; ama hala eksikler vardı. Onları da tamamlamalıydı. Hemen eline siyah yün parçalarını aldı. Onları sarı kuklaya saç yaptı. Mavi kuklanın saçları da sarı

olacaktı. Sarı yünleri de mavi kuklanın başına dikti. Her ikisine düğmelerden göz, siyah iplerden kaş, kırmızı iplerden de dudak, birer minik düğme ile de burun yaptı. Daha sonrada onları ellerine taktı. Onları karşı karşıya getirdi. Ellerini oynattı. Kuklaları konuşturmaya başladı. İşte olmuştu. Sonunda başarmıştı. Ne zamandır böyle bir şey yapmayı istiyordu (GKD, s. 28).

Çocuk eğitimine oldukça önem veren Betül Tarıman Nika'nın öyküsüyle çocuklara yapabilecekleri çok değişik şeyler olabileceğini hatırlatır. Aileleri de çocukların heveslerini kırmamaları konusunda uyarır. Nika gelecekte bir senarist, bir yönetmen olabilir, çünkü onun bu konuda yeteneği vardır. Çocukların yetenekleri durup dururken anlaşılmaz, onları özgür bırakmak istedikleri oyunları oynamalarında engel olmamak gerekir. Onlar oyun içinde kendi yetenekleri keşfedeceklerdir. Nika'da gezgin kaplumbağanın önderliğinde düşlere doğru ilerleyen kafiye katılır.

Mia ve Kaptan Martı Şeker bir deniz kıyısında tanışır. Bu öykü de deniz kirliliğini eleştirir. Büyük gemilerin denize bıraktıkları atıklar ve insanların denize attıkları çöpler deniz canlıları için kâbus olmuştur. Mia kedisi Fiyonkla gezinirken Kaptan Martı Şeker ve diğer deniz canlısı arkadaşlarının toplantılarına denk gelir. Toplantı deniz kirliliği üzerinedir. Bu toplantıya katılmak ve onlara yardımcı olmak ister ve isteği kabul edilir. Bütün canlılar bu duruma çok sevinirler. Hep beraber içinde buldukları zor durumu konuşup yapılması gerekenleri kararlaştırırlar. Mia'ya çok önemli bir görev düşer. Okulda öğretmenini ve arkadaşlarını örgütleyip deniz kirliliğine mani olmak adına çalışmalar yapacaktır. Toplantı sonunda büyük bir heves ve heyecanla Fiyok'u da alıp evine gider;

Mia onlara biraz daha yaklaşarak,
“Sizleri anlıyorum. İnsanları anlamak zor. Çevreyi kirletmek,
güzelim dünyamızı yok etmek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Buna bir çözüm bulmak gerek. Yoksa dünya hepimiz için yaşanmaz olacak” dedi.

Bunun üzerine Kaptan Martı Şeker,

“ Tamam, o zaman toplantı başlamıştır” dedi sevinç içinde.

Toplantı tutanağını tonton denizati Pepe tuttu. Herkes ne derse dikkatli bir şekilde denilenleri yazıyor, hiçbir şeyi kaçırmamaya özen gösteriyordu. Önce Mia,

“Elimden geleni yapacağım. Çevreyi kirletenleri uyaracağım. Gerekirse gerekli yerlere şikâyet edeceğim. Hatta okul arkadaşlarımdan oluşan bir gurup oluşturmayı düşünüyorum. Zaman zaman onlarla toplanır, kararlar alır onları uygulamaya koyarız. İşe evimizden başlayarak, bunu çevremize yayarız. Bir de çevreci bir dergi çıkartabiliriz. Bu dergide okuldaki arkadaşlarımızın, öğretmenlerimizin yazmalarını sağlar, çevre bilincinin gelişmesine yardımcı olabiliriz. Arada bir sizlerle yapacağımız toplantılarda da düşünce alverişinde bulunmak iyi olacaktır. ” dedi (GKD, s. 33).

Deniz kirliliği yüzünden senede sayısız deniz canlısının türü tükenmektedir. Betül Tarıman’a göre, insanoğlu bunun farkındadır ama bile bile bu duruma duyarsız kalmaktadır. Yük gemilerinin denizlere bıraktıkları atık canlı türlerinin yaşamına son vermektedir. İnsan sağlığını da tehlikeye atan bu atıkları bırakanlar yine insanlardır. Yazar bu son öykü de bu konuya değinmekle haksız değildir. Duyarlı her insan gibi o da bu gidişata dur demek istemiştir. Çocuklara denizi kirletmemeleri uyarısını verir. Mia ve Kaptan Martı Şeker de düş yolcuları arasında yerlerini alırlar. Yolculuk hiç bitmez.

Gezgin Kaplumbağanın Düşleri, bu eğlendirici ve eğitici öykülerden oluşmaktadır. Betül Tarıman, topluma karşı da sorumlulukları olduğunu söyler. Eğitimcidir. Çocuk eğitimi, aile eğitimi, toplum eğitimi onun için çok önemlidir. Yazmaya devam ettiği

müddetçe bu tarz ders verici ürünler ortaya çıkaracaktır. Tarıman'a göre bu onun sorumlulukları arasındadır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Okuyucusunu düşler âleminde gerçeklerle yüzleştiren Betül Tarıman, düşle gerçeği hem şiirlerinde hem öykülerinde birlikte ele alır. Vermek istediği mesajları gerçekler ile verirken, düş öğeleriyle de bu mesajları daha yumuşak hale getirir. Yani anlatmak istediğini en tatlı ve anlaşılır dille anlatmaya çalışır. Emir ya da uyarı cümleleri yerine, masalsi anlatımı tercih eder.

4.2.11. Elim Sende

Betül Tarıman'ın şiirlerinde, çok gezmiş olduğundan çeşitli mekân isimleri ve bu gezintilerinde tanıştığı ya da gözlemlendiği özel insanların isimleri sıkça geçer. Çocuk kitaplarında da bu isimleri vurgulayarak kullanır. *Salih Amca*, *Nuray Teyze*, *Ahmet Dede* gibi karakterle çocukların şiirlerinde kendilerini bulmalarını amaçlar. Her çocuğun bir *Salih Amcası* vardır. Belki isimler farklıdır ama karakterler aynıdır. Çocuk, şiirde kendi dünyasını gördükçe orada verilmek istenen mesajı daha rahat algılar ve kendisine söyleneni uygulamaya daha kararlı geçebilir.

Elim Sende bir çocuk oyunudur. Şair, oyun ismini kitabında kullanarak çocuklara daha yakın olur. Okuma alışkanlığını vurguladığı dizeler dikkat çeker;

Dedem kasaba yalnızı
Sabah akşam gül buduyor
Dünya telaş içindeymiş umurunda mı?
Haftanın her günü kitap okuyor

Dedeciğim ne güzel
Bir evsin sen
Ankara'dan gülsen
Kırşehir'den sesin duyuluyor

Gülücüğün bana ödünç kalsın
Kars'tan bir konuk
Kitap adlarını belleğime kazıyacak (ES, s. 16).

Savaş çocuklar için çok anlaşılmaz ve gözyaşı dolu bir durumdur. Ne için o kadar büyük acılar yaşamak zorunda kaldıklarını asla anlayamazlar. Şaire göre, annelerini, babalarını, kardeşlerini gözleri önünde kaybeden, hastalıklarla, açlıkla mücadele eden çocuklar yani savaş çocukları unutulmamalıdır. Her çocuk barış ortamında büyümeli ve çocukluğunu yaşayabilmelidir. Oysaki savaş çocukları doğdukları andan itibaren yetişkinlerin bile tahammül edemeyecekleri acılarla yaşamak zorunda kalırlar ya da henüz yaşamın ne olduğunu bile anlayamadan ölürlər. *'Hayal Bilgisi'* dersini çok sever şair. Bu kitabında da bir hayal bilgisine yer vermiştir. Bu hayal barış doludur;

Ben bir kelime olsaydım eğer
Barışı fısıldardım kulağına çocukların
Silahların gölgesinde gül açardı
Hüzün yerine bulutlar (ES, s. 17).

Şair, çocuklara günlük hayatta yapmaları gereken sıradan bilgileri de şiir yoluyla verir. Banyo bilgisini; *"Yeni banyo yaptın/ Saçların ıslak yatma!/ Hasta olursun sonra"*(s. 33), tehlikeli aletlerle oyun oynanmaması gerektiğini, kardeşliğin ve yardımlaşmanın önemini, doğa ve insan sevgisini ayrı ayrı şiirlerle çocuklara öğretir. Onlara genel kültür bilgileri de verir;

Koşturdum hemen bir ansiklopediye
Sayfalarını çevirdim birer birer
Öğrendim ki meğer bir kayın ağacı
Tek başına yetmiş iki kişinin
Bir günlük oksijen ihtiyacını karşılıyormuş
Üzüldüm yakılan ağaçları düşündükçe (ES, s. 31).

Yağmurlu Bulut ve *Boyalı Bulut* olmak üzere iki bölümden oluşan *Elim Sende*, çocukları eğlendiren ve eğiten bir şiir kitabıdır. Çocukluk neşeleri, heyecanları yanında, çocukluk hüznelerini de barındırır. Çocuğun dünyasını her yönüyle anlatır. Büyüklerden de söz eder. Çocuk, anne babasıyla ve diğer büyüklerle karşılıklı konuşur. Şair çocuklara okumanın önemini, doğayı sevmeyi, yardımlaşmayı, kardeşliği, barışın güzelliklerini, savaşın zorluklarını öğretir. *Elim Sende* tıpkı Betül Tarıman'ın çocuklara ithaf ettiği diğer kitapları gibi masalsi bir dille kaleme alınmıştır ve çocukların olduğu kadar büyüklerin de okuyup çocuk eğitimi hakkında bilgi edinebilecekleri bir kitaptır.

4.2.12. Şiirli Takvimden Papaz Mektebine Kastamonu

Betül Tarıman her ne kadar Kastamonulu olmasa da bu kent ile bütünleşmiştir. Betül Tarıman kendisini Kastamonulu gibi hissettiğini söyler. Tarıman bu kitapta kendi tabiriyle; Baharzade Feride Hanım'ın, kimi kez evlerin şairi diye bildiğimiz Behçet Necatigil'in, Oğuz Atay'ın ve diğer tarihi kimliklerin, mekânların izini sürmüştür. Tarıman'ın asla unutmadığı anılarını barındıran bu kenti ve bu kentteki anılarını anlatmaktan büyük keyif aldığını anlamak zor olmaz. Kastamonu'nun, Tarıman'ın hem mesleki hem de edebi kişiliğinin şekillenmesine büyük katkısı olmuştur.

4.2.13. “Hadde”, Toplu Şiirler ve Melvin'e Giden Yol

Hadde, Betül Tarıman'ın 2012'de yayımlanan kitabıdır. Üsküplü Asiye Hatun'a ithaf olunan bu kitapta Tarıman'ın daha önce yayımlanmış toplu şiirleri ve yeni şiirlerden oluşan *Melvin'e Giden Yol* yer almaktadır. *Hadde* bir rüya kitabıdır. Şaire göre rüya özgürlüktür. İlk kitabından *Hadde*'ye kadar geçirdiği zamanda, çocukluk, genç

kızlık, annelik, öğretmenlik, kadınlık öyküleri yazan şair, *Hadde*'de de hepsinin en yoğun halleriyle yazmaya devam eder. Rüyalar kitabı *Hadde*, özgürlüğüne kaçan bir kadını anlatır. Rüya bilinmeyendir, *Hadde* de bir bilinmezlik kitabıdır. “Melvin” neresidir şair de bilmez. Bu zamana kadar yürüdüğü yola, gitmeye çalıştığı yere bir isim verilmesi gerekmiştir ve şair buna “Melvin” demiştir. Yollar bitmez, şair rüyada bir yolcudur. Kendisine giden bir yolcudur. “Melvin” şairin, bütün yüklerinden sıyrılıp, ruhunu dinlendirmeye gittiği yerdir. Rüyada bir yerdir. Özgür bir yerdir. Betül Tarıman *Hadde*'de hayatın kendisine bıraktıklarını, kedisinden aldıklarını, hayatla mücadelesinde elinde kalanları, kaybettiklerini anlatır. Bu zor bir mücadeledir, rakip çok güçlüdür fakat şair de en az rakibi kadar dik durabilmektedir. Kalp kırıklıkları elbette olmuştur, şair buna bir silkinme, yenilenme, en baştan başlama gözüyle bakar. Kelimelerini eğitir, eğer, büker, yeni şekillere sokar.

Şairlerin evleri mekân edinmelerinden daha önce bahsedilmişti. Şair için ev diğer insanlarla aynı anlamları taşımaz; şairler sokakta yaşarlar, doğadan toplarlar ve evlerinde şiirlerini doğururlar. İnsanların barınmak, dinlenmek için geldikleri evlere şairler yorulmak, çalışmak, düşünmek, yazmak için gelirler. Şehirlerin arka sokaklarına korkuyla girmez şair, merakla girer. Arka sokaklarda yaşananları evinde yazar. Kastamonu'dan sonra Antalya'da yaşamaya başlayan bir şair için mekân şehirden çok evdir. Evini değiştirmiştir aslında. Eski şehrinde de arka sokaklara merakla girmiştir, yenisinde de öyle olacaktır. Betül Tarıman kentler şairidir. *Hadde*'de kentler şairinin yeni evinden, dünyayı seyri okunur. Okuyucu, şairin özgürlüğe ulaştığı rüyalarını dinler. Bu rüyaları yorumlamak okuyucuya düşer, şair sadece anlatır ve iyi bir rüya yorumcusuna ihtiyaç duyar. Hayat gerçek ile rüya arasındadır ne tarafa geçilirse o yaşanır, şair bu kitabında her iki tarafa da geçer ve gerçek tarafın daha yorucu olduğunu anlar;

ben bir meleğim sen bir meleksin
kanadımız yok biz yokuz
neon ışık olmaktan çok uzak
karanlığı karanlık besliyor
yokluğu yokluk

ellerimizde tül den bir eldiven
ama beyaz bir eldiven
başka dünyadan gelmiş gibi bakıyoruz
bir melek aşağı iniyor
bir melek yukarı
görecek çok şey var
kaç aşkta kaç yüzü var insanın bilmiyoruz

merakımızla daha da büyüyor aşk

aşkları da merakta olma hali besliyor
merak yoksa aşk da yok
bir kedi var alice siyah tüylü sınımsıcak
allahın günü ayaklarıma dolanıyor
allahın günü adamlar kadınlar
olmayı kendinde arıyor (MGY, s. 436).

Melvin'e Giden Yol, huzuru özgürlükte, özgürlüğü rüyada bulmuş bir kadının, kendisine çekilmiş, içine kapanmış ve sessizliği dinleyerek rahata erişen bir kadının şiirleridir. Tarıman'a göre yürümeye korkanlar asla uçmayı hayal edemezler. Betül Tarıman yürümekten hiç korkmadığını söyler. Şiir yolunda geldiği yer artık uçabileceğinin kanıtıdır. Şair, yürüye yürüye geldiği bugünden sonra Melvin'e uçarak gideceğini söyler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013). "Melvin" bir yer midir bir zaman mıdır bilinmez ama anlaşılıyor ki "Melvin" şairin ulaşmak istediğidir.

Şair şiirlerinde özel isimlere itinayla yer verir. Gezdiği yerlerde karşılaştığı, tanıştığı küçük de olsa bir şeyler paylaştığı insanlara dizelerinde yer vermek onun için önemlidir. Bundan büyük keyif alır. Sadece kişilere değil özel mekân isimlerine de yer verir. Şair, hafızasının elverdiği kadarıyla her tanış olduğu insanı, özellikle kendisinde iz bırakmış olanları ve mekânları dizelerine konuk eder. *Hadde* hakkında yaptığı bir söyleşide bu konu hakkında şunları söyler;

Yazdım elbet, bir Ermeniye, Yahudiyi, Kürdü, Müslümanı... Bir delirium atağı halinde. Ötekileştirilmişleri. Kendime konuk ettiklerim bir süre sonra benden çıkıp, başka bir yola girdiler. İşte o zaman artık benim değildiler. Bir rüya gibi onlara uzaktan baktım. Benim yazmama vesile olan rüyaya. Kentlere konuk oldum. Orada onlarla kendimi var ettim. Dediğin gibi bu büyülü bir dünyaydı. Ama siz buna lütfen büyülü bir rüya deyin. O rüyadan uyanmak istemedim. Bazen Erzincan, bazen, Bingöl, Trabzon, Konya, İstanbul, Edirne, İzmir... Her birinin bendeki yeri ayrı... Her biri benim için bir rüya kent. Gelen buyursun konuk olsun diyen kentler... (Cumhuriyet Kitap, Nisan 2012).

Hadde, ötekileştirilmişin, hırpalanmış kadının kitabıdır. Bu kadın, kendisine yolculuk yapan, başkalarının hayatına konuk olup sonra kendi hayatına dönüş yamaya çalışan bir kadındır. Şair, bütün kalabalığın içinden sıyrılıp kendisiyle baş başa kalmayı ister. Rüyalarda tam da böyledir. Özgürdür ve tamamen kendi sesini dinler.

...

sonra kahve fincanında telveler
kin kuyularında gram gram sevgiler
bekleyeyim dediydim ne mümkün
istiklal mümkündü her şeyi baştan anlatmaktı niyetim
çünkü niyet yolculuğuna çıkmıştım bir kez
çünkü beğenir beğenmedim derdi

ben devrim derdim o devinim anlardı
kuşkularını da meğer ortalığa çıkarmış
sanırsın cebelitarık'ta rus gemisi
navarin navarin olalı görmemişti böyle yangın

şimdi ne umuyorsun ki benden
çıldırılmış bir mavi müstehcen fıkra mı
çıkardığın yangına bakıp takdir mi edeyim seni
ellerim boynuma soru işaretiyken
içimden geldiği gibi konuşmayacağım
söz etmeyeceğim kendimden
işlenmiş suç değilim
benden sonra kuyudan su çıkmaz dediydim (MGY, s. 446).

Melvin'e Giden Yol'da şair eğitim kurumlarına, sistemde yer alan dayatmalara kızgınlığını belirtir. Bunu yazmış olmak için değil gerçekten geçmişten günümüze gözlemlediği ve yanlış bulduğu durumlara karşı duyarsız kalamadığı için yazdığını söyler. Her şeyin kurallara bağlı olduğu, düşüncenin önemsiz sayıldığı bir ortamda yetişen nesillerin sağlıklı olmayacaklarını belirten şair, her zaman çocukların yaratıcılıklarının kısıtlanmasından şikâyet eder. Yasaklarla dolu bir sistem içerisinde ne öğretmen öğrenciye faydalı olabilir ne de öğrenci öğretmenden bir şeyler talep edebilir. At gözlükleriyle çocuk eğitmek mümkün değildir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Temmuz 2013). Şair, eğitimin daha özgür bir ortamda olmasını ister. Yönetimi, idareyi eleştirir;

kara bıyıklarıyla yüzü kara
yüzü sertti müdür
ara sıra kaşlarını kaldırır
hitler'e benzerdi az önce gitti
iç organları taşarcasına ağzından
söylenirdi sabahlar geceler

zaafları vardı iflah olmaz kadın severdi
rol icabı büyük masada oturur
çıkardı ceketinden
siyah ceketini kapı eşiğinde
müdürdü kurtulamazdı
müdürlüğünden

yürürdük şimo ben ve önder
koridor uzundu ve içindeki ünlemler
arada bir nöbet tuttuğum koridorda
öğretmenler ellerinde çantalar
koşar gibiydiler ve koridorlar
arada boş saatinde öğretmen
elinde iki şiir bir kalem
soluk soluğa ve telaşlı
müdür öfkesine hakim olamaz
hatırlardı müdürlüğünü
dünyanın gürültüleri yüzüne kapanırken
.... (MGY, s. 472).

Kadın için, sene 2013 olmasına rağmen değişen pek bir şey yoktur. Geçmişte kadın nasıl ki inciniyor, eziliyor, yok sayılıyor, susuyorsa, günümüzde de bu böyle devam etmektedir. Şair, konuşan kadının hakaretlere maruz kaldığını ve buna inat hem konuşan hem yazan, bağırın, haykıran, içinde acı büyütmeyen bir kadın olmayı tercih ettiğini belirtir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Betül Tarıman, çocuktan, anneden, erkekten, kadından yola çıkarak hep insana varmak ister. *Melvin'e Giden Yol* da şairi insana götürür.

Siyah Eldivenler Ve Yeis, kitabın ilk bölümüdür. Toplam üç bölümden oluşan *Melvin'e Giden Yol*, *Siyah Eldivenler Ve Alice* başlıklı ikinci bölümle devam eder ve *Rüyadan Rüyaya Görünenler* bölümüyle tamamlanır. Üçüncü bölüm diğerlerinden farklıdır, burada rüyaları dizeler yerine birbirine ulanmış cümleler halinde görürüz;

Kafasını karıştıran türlü sorular ve geceleri bir kenara koydu. Gecenin getirdiklerini, çocukluğunu, çocukluğunun mermer havuzlu düşlerini... Merdivenleri indi çıktı. Dolaplar, eski eşyalar, mendiller, kuşlu kâğıtlar, bir zamanlar annesinin boynunu süslemiş kolyeler arasında dünü nasıl tanımlayacağını bilmeden... Zaman hangi zamandı düş hangi düş. Bir yokluk gibi içine açılan yarayla yok oluşa kendini alıştırmadan. Karakışa hazırlıksız dilsiz eşyalarla mutlu cazibesini düşündü beklediği baharın çaresiz. Çocuk cıvıltılarını, fokurdayan çaydanlığı, silkelenen kilimi, parlatılan camı ve... Zaman hangi zamandı gün hangi gün. İçindeki her şeyi bir nefeste söylemek, ruhunu kalbini bir başkasına teslim etmek istedi. Merdivenleri indi çıktı. İçindeki yarayı indi çıktı indi çıktı. Kendini gözleriyle çizdiği bir manzaranın önüne getirdi bıraktı. (...) (MGY, s. 483).

Rüya kendini bazen bir başka rüyada doğurur, rüyalara başka rüyalar konuk olur, rüyalar asla tükenmezler, kendilerini bir başka rüyalardan tekrar tekrar üretebilirler. Bu kitap için rüya kitabıdır denilmişti, şair, rüyalarında kendisine dönüşü görür. Ona göre özgürlük insanın kendi sesini dinleyebilmesiyle başlar. İnsan, hayatın telaşına ve insanların kalabalığına restini çekip kendi kendisiyle sohbet edebildiği müddetçe özgürdür. Bütün bunlardan yola çıkarak, *Melvin'e Giden Yol*'da Betül Tarıman'ın kendi kıyılarına çekilişine ve yeniden kendisini keşfedişine tanık olunur denilebilir.

4.2.14. Ufacık Tefecik Kurbağacık

Betül Tarıman'ın çocuk eğitimine yönelik hazırladığı bir şiir kitabı olan ve Kasım 2012'de yayımlanan *Ufacık Tefecik Kurbağacık* da tıpkı diğer çocuk kitapları gibi çocuklara ve ailelere öğretici bilgiler verir. Özellikle çocukların, okuduklarını anlama becerilerini ölçmeye yönelik alıştırmalara yer verilen kitap öğretirken aynı zamanda çocukların hayal güçlerini de geliştirmeyi amaçlar. Kurbağa Lili'nin dilinden çocuklara öğretici şiirler söylenir. Her şiirin ardından alıştırmalar bölümünde çocuğa

sorular sorulur ve yorumlaması, bildiklerini yazması beklenir. Resimlerle de renklendirilen kitap çocuklara çevre ve doğa bilgisinden mesleklerin ne işle uğraştıklarına kadar pek çok bilgiyi Kurbağa Lili'nin ağzından anlatır.

Bir gün annem Rüzgâr'a
Bacaklarımın bir ceylan kadar
Uzun olmadığını sorduğumda
Gülümsedi kocaman gözlerini kısarak bana
Meğer milyonlarca yıl önce,
Sudan karaya geçişte,
Bacaklarımız kısalmış

Bunu da daha önce bilmiyordum.
Fırladım hemen ben de
Olduğum yerden.
Karıştırdım ansiklopedinin sayfalarını.
Telaştan ayağımdan fırlamış ayakkabımın teki
Karşiki çalılığa (UTK. s. 19).

Yukarıdaki şiir *Ben Meraklı Kurbağa Lili* adlı şiirdir. Meraklı kurbağa Lili şiirlerde yeni bilgiler öğrendikçe çocuklar da aynı bilgileri öğrenirler. Şiirlerin ardından çocuğa öğretici alıştırmalar uygulandığından söz edilmişti. Örneğin bu şiirin ardından çocuklara “Ansiklopedi ne demek? Araştırıp aşağıya yazar mısınız?” (UTK, s. 20) sorusu yönlendirilir. Böylece çocukların hem okudukları şiiri yorumlamaları hem de meraklanıp araştırarak yeni bilgiler edinmeleri sağlanır. Aynı zamanda kendilerinin araştırarak ulaşıp öğrendikleri ve yazıya aktardıkları bu bilgiler kalıcı olacaktır. Bu yönüyle Tarıman'ın çocuklara yönelik kitaplarının okullarda özellikle Türkçe Derslerinde kullanılması faydalı olacaktır denilebilir.

Eskiden bu sulara
Gümüş, sazan
Yılanbalıkları varmış.

Kenarında göletin bir de
Sazlıklar, renk renk çiçekler
Diye anlattı bana
Çilli dedem.

Şimdi bir iki balık görsek
Şanslı sayıyoruz kendimizi.
Çiçek türleri de azaldı.
İğğğ ne iğrenç şey
Köyün pis suları da bazen
Üzerimize dökülüyor.
Bazen insanları
Anlamakta zorluk çekiyorum.
Dünyanın sonunu getirdiklerinin
Farkında değiller mi? (UTK, s. 75).

İmdaaatt isimli bu şiirde şairin çocuklara verdiği mesaj açıktır. İnsanların doğaya verdikleri zararları ve bunların sonuçlarını söyler. Çocuklara doğayı sevmeyi ve doğaya saygı göstermeyi her zaman öğretmeye çalışan Tarıman, bu şiirle de doğa ve çevre kirliliğine ve ortaya çıkan kötü sonuçlara dikkat çeker. Şiirin hemen ardından okuyucularına “Sizce Lili niçin insanları anlamakta güçlük çekiyor? Düşündüklerinizi aşağıdaki kutucuğa yazar mısınız?” (UFK, s. 76) sorusunu yöneltir. Böylece çocuklar okudukları şiiri yorumlama becerisini kazanırlar. Yaratıcı okuma dosyasıyla geliştirilen, çocuk okuyucular için okuma ve okuduğunu anlayıp yorumlama becerisi yönünden oldukça faydalı olabilecek Tarıman’ın bu kitabı, ilköğretim serbest okuma saatlerinde ve evde velilerin çocuklarına ayırdıkları okuma saatlerinde kullanılabilir.

4.2.15. Gökyüzü Prensi Po İle Küçük Kız

Çocuk kitaplarında eğitici olmaya gayret eden Betül Tarıman, özellikle çocuklarda çevre ve doğa bilincini oluşturmaya çalışır. Gökyüzü prensi Po bir buluttur ve küçük sarışın çilli kız Amaya ile rüzgâr aracılığıyla uçarak dağları tepeleri ve şehirleri gezerler. Şehirlerin insanlar tarafından kirletildiğini ve doğanın yok edildiğini görürler. Dağlar ise çok temiz ve güzeldir. Kitabı okuyan çocuklar kendi hayal dünyalarında, kitapta yer alan resimlerden de yola çıkarak, bir gezintiye çıkarlar. Bulut Po ile Küçük kızın gezintisine dâhil olurlar. Rüzgârın Po'yu ve Küçük Kızı götürdüğü yerlerden birinde hiç ağaç olmadığını fark ederler ve oraya yağmur yağdırmak için bulut toplarlar. Betül Tarıman, çocuklara yağmurun bereketini anlatır;

“Bay Rüzgâr onları daha önce hiç görmedikleri bir yere bırakmış. Burada birkaç ağaç, bahçeden başka bir şey yokmuş. Bir süre üzüntüyle gelip geçtikleri yerleri düşünmüşler. Tepesi karlı dağları, şırıl şırıl akan dereleri, ormanları...

Amaya, “Bir şey yapmalıyız!” demiş telaşla.

Po da “Bir şey yapmalıyız!” demiş telaşla.

O sırada Po, küçük bir bulut olduğundan yeterince yağmur yağdıramayacağını düşünerek üzülmüş. Yüzündeki keder çizgilerini fark eden Amaya ona hemen, “Ne oldu?” diye sormuş. Po önce susmuş, sonra, “Ben yağmur yağdıramayacak kadar küçüğüm,” demiş. O sırada Amaya'nın aklına parlak bir fikir gelmiş, Po'ya, “O zaman gökyüzünden bulut toplayalım. Yeterince büyüdüğünde yağmur yağdırabilirsin,” demiş. Bunun iyi bir fikir olduğunu düşünerek sevinmişler.

Uçmuşlar, uçmuşlar, her buluttan bir parça koparmışlar. Sonunda Po yağmur yağdırabilecek kadar kocaman bir bulut olmuş. Fakat Amaya bir daha buraya gelemeyeceğini düşünerek bir bulut parçasını gizlice cebine koymuş. Bunu gören sümüklü

Po, ona göz kırpmış, Amaya da ona. Po ona, “Olsun al, nasılsa ben de çok var,” demiş.

Mutluluktan yerlerinde duramazlarken ansızın ortalık gök gürültüsü ile yankılanmış. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başlamış. Po, toprakları kurak kasabayı şenlendirdiği için sevinçliymiş. Anneler, yağmurun altında oyun oynayan çocuklarına, “Islanırsın, eve gir!” dememişler. Po, kasabaya öyle çok yağmur bırakmış ki kurumuş nehirlerden sular akmaya, balıklar yüzmeye, çiftçiler ellerinde çapa, tarlaya çıkmaya başlamışlar. Bu arada karşiki tepenin ardında Güneş, mutluluktan gülümsüyormuş. Onlar da gülümsemişler.” (GPPKK, s. 32-33-34-35).

Yukarıda verilen alıntıda da görüldüğü üzere Tarıman, çocuklara doğa sevgisini, doğanın önemini, arkadaşlığın ve paylaşmanın güzelliklerini anlatır. Sürükleyici yönüyle öykü çocuklara okumayı sevdendirir. Rüzgârın yardımıyla şehirlerin, dağların, kasabaların üzerinde uçarak yapılan bir seyahat çocuklar için heyecan vericidir. Onların hayal dünyalarına göre şekillenebilecek bu macera dolu öykü eğitici olması yönüyle de çocuklara yararlı olacaktır.

4.2.16. Kayıp Karınca Yuli

Betül Tarıman çocukların çok sevdiğini ve çocuk kitaplarında onlara faydalı olmayı amaçladığını her fırsatta dile getirir. Fazıl Hüsnü Dağlarca’ya hitaben yazdığı *Kayı Karınca Yuli*’de çocuklara bir karıncanın ağzından şiirler söyler. Şiirlerden önce okuyucusuna kendisinden şöyle bahseder;

“Çocuktum, ufacık tefeciktim. Gecenin büyüyle kardeşime masallar anlatır, bunlara kendim bile inanırdım. Resim yapmayı severdim o sıralar. Annem resimlerimi evin duvarına asar mutluluğuma mutluluk katardı. Ben de yenilerini yapardım. Sonra okullu oldum önce okumayı, sonra hayatı çözdüm.

Harçlıklarımın edindiğim kitaplarla kütüphanemi zenginleştirdim. Öyküler, şiirler, masallar yazdım. Harflerin kardeşliğini sevmiş olmalıyım ki bir süre sonra yazdıklarımı kuşlu mektuplarla uzak ülkelere postaladım. Doğada gezinmek güzeldi. Elimde fotoğraf makinesi, ara sokaklarda gezinmeyi iş edindim. Kedilerin köpeklerin peşinden koşuşturdum. Şimdi kelebekler, tırtıllar, ateşböcekleri ile arkadaşlık ediyor, onların izini sürüyorum. Kahramanlarım kendilerini bir kitabımda gördüklerinde mutlu oluyorlar. Bu arada bilmem sizi / çocukları sevdiğimi söylememe gerek var mı? Öğrencilerimle kurduğum şiir atölyesinde “Toplu Fotoğraflar” adlı bir şiir dergisi çıkardım. Bir de 2005 yılında, Necatigil Şiir Ödülü’nü aldığımı söylemek isterim. Ödülü aldığında nasıl mutlu olmuştum. Onun gibi değerli pek çok şair var ülkemizde. Diğerlerini de siz araştırın, bulun. Söylemem... Şimdi ben harflerimle saklambaş oynamaya gidiyorum. Siz de deneyin çok seveceksiniz (KKY, s. 5).

Çocuklara yönelik şiirlerinde ve öykülerinde deyimlere ve atasözlerine de yer veren Tarıman, çocuklara iyi ve doğru olanı öğretme çabasıdadır. Yukarıda kendisinin de bahsettiği şekilde havyalarla arkadaşlık edip kitaplarında onların ağzından okuyucularına şiirler ve öyküler söyler. Çocukların hayal dünyalarını bu şekilde renklendirir. Betül Tarıman’ın çocuk kitaplarında yer alan çizimler de yine çocukların hayal dünyalarının gelişimine katkı sağlayacaktır.

Geldiğim yeri sorarsanız eğer:
Burası Huysuz Şişa’nın malikânesidir.
Bir eli yağda bir eli balda
Derdi tasası yok savurgan biri,
Hiç böylesini görmedim.

Aaaa yılan gibi kıvrılmış bir şey!
Bu bir hortum olmalı,
Ucundan şırıl şırıl su akıyor (KKY, s. 8).

Karınca Yuli'nin diğer Betül Tarıman kahramanları gibi çocuklara kendi hikâyesini anlatırken doğaya, hayata dair bilgiler verir. Deyimler söyler ve çocukların kelime haznelerinin gelişimine katkı sağlar. Tarıman, kullandığı kelimelere özen gösterir; “şırıl şırıl su akıyor” derken çocukların kelime haznelerine tabiat taklidi sesleri de ekler.

4.3.Betül Tarıman'ın Eğitim Anlayışı

4.3.1. Betül Tarıman'a Göre Eğitimin-Öğretimin Önemi

Betül Tarıman'a göre eğitim, okul sıralarıyla sınırlandırılacak bir olgu değildir. İnsan, doğumundan itibaren hayatının her evresinde eğitime ihtiyaç duyar. Bunun bir bitişi söz konusu değildir. Yaşam boyu eğitim anlayışını savunan Betül Tarıman, ailede başlayan bu süreçte okul yılları kişinin öğrendiklerini yaşama geçirmesinde olgunluğa erişeceği yıllardır, (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2014) düşüncesindedir. Sabancı, Toprakçı, Kızılok, Demirtaş, Çınar, Kayıkçı, Üstüner, Uras, Konan ve Yöndem'e (2011) göre; “Eğitimin, çocuklukta başlayan tam zamanlı eğitimin ilk dönemleriyle sınırlı ilk ve son deneyim olmadığı tersine ömür boyu devam etmesi gereken bir süreç olduğu düşüncesi, yaşam boyu eğitim olarak kabul edilmektedir” (s. 33). Betül Tarıman'a göre eğitim denildiği zaman akla sadece dersler gelmemelidir. Okullarda da sadece kurullarla sınırlandırılmış ders eğitimi verilmemelidir. Bireyin topluma ve kendisine faydalı bir kişiliğe sahip olabilmesi için okul öncesi dönemden yaşamı boyunca ailesinden öğreneceği çok şey vardır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2014). Tanrıöğen (2007), öğrenmeyi; yaşantı sonucu oluşan tepki, davranış ya da değişimin yol açtığı süreç olarak tanımlar (s. 19). Öğrenme uygulamayla, yaşamayla ve alıştırma yapmakla olgunlaşan

sürekli bir durumdur. “Bilinçli ya da bilinçsiz, rastlantısal ya da amaçlı, duygusal, simgesel, kassal ya da bilişsel olarak ortaya konulan üründür. Bu ürün, bireyin önceki koşullarından farklılaşmalarını ifade eder,” (Tanrıöğen, 2007, s. 19)

Betül Tarıman’ın da savunduğu yaşam boyu eğitimin amacı, Devlet Planlama Teşkilatı’nın Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, şu şekilde belirtilmiştir;

Problem çözme beceri davranışları ile bilimsel düşünme alışkanlığı kazanmış, Cumhuriyetçi, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli ve manevi değerleri koruyan ve gelişmesine yardımcı olan, laik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilimsel düşünme, ilişkisel düşünme ve akıl yürütme becerilerini kazanmış, bilgili, insan haklarına saygılı, toplumsal sorunlara duyarlı bir toplumun ihtiyacı olan eğitim sistemini yaratmaktır. Bilimsel, teknik, ekonomik ve sosyal değişimin hızı karşısında insan kişiliğinin tam olarak gelişmesi için eğitimin dünya ölçüsünde ve hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiği anlayışından hareket eden yaşam boyu eğitim; bireyleri toplum hayatında meydana gelen ekonomik, kültürel, siyasi değişimlerle baş edecek düzeye getirmeyi de amaçlar (DPT, 2001, s. 1).

Buna göre Tarıman, toplumun gelişiminin temelinde insanı kabul eder ve bireyin hayat boyu alacağı eğitimin insan kişiliğinin tam olarak gelişmesine ve dolayısıyla toplum hayatının gelişmiş düzeylere yükselmesine katkı sağlayacağını düşünür (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman eğitimle ilgili görüşlerini anlatırken okul öncesi eğitimin önemini defalarca vurgular. Bilindiği üzere okul öncesi eğitim denilen eğitim süreci, önce evde aileyle başlayan çocuğun ilk kazanımlarıyla başlar ve daha ilerleyen aylarda anaokullarında devam eder. Şair, çocuğun okul hayatına başlamadan önce çok önemli bir hazırlık dönemi yaşayacağı bu süreci en verimli şekilde geçirmesi

gerektiğinin altını çizer. Çünkü çocuğun bu süreçte öğrendiği her şey ömrünün sonuna kadar davranışlarını etkileyecektir ve değişmesi çok da mümkün değildir. Betül Tarıman, okul öncesi dönemde özellikle evden ayrılıp kurumlarda devam edilen eğitim sürecinde çocuğun beslenme alışkanlığından temizlik alışkanlığına kadar pek çok öz bakım becerilerinin kazanıldığını belirtir. Tarıman, okul öncesi öğretmenlerinin, idarecilerin ve diğer çalışanların bu sürece uyum sağlayabilecek yetkinlikte olmalarının önemine değinir. Çünkü bu dönem çok daha yüksek performans ve sabır gerektiren bir dönemdir. Betül Tarıman, çocukların mutlaka okul öncesi eğitimi almaları gerektiğini düşünür (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Böylece çocuk okula başladığında kendisini büyük bir kalabalığın içinde bulmaz. Evden ayrılmaya, yeni insanlarla tanışmaya zaten alıştığı için kişisel alışkanlıklarını da kazandığından eğitime daha hazır, bilgi öğrenmeye zihni daha açık olacaktır.

İncelenen şiir kitaplarında da şair, çocukların öz bakım becerilerini kazanmaları yönünde bilgiler yazar. Temizlik bilgisi, okuma saati gibi şiirleriyle okul öncesi eğitime şiirlerinde de sıkça yer verir.

Yıkanırken gözlerime
Sabun kaçtığında,
Kuşların cıvıltısı kalsın
Kulaklarımda.

Her su dökülüşünde saçlarıma
Yıkadıkça saçlarımı annem
Okusun göğü yeniden rüya meleğim (RKK, s. 38).

Öykülerinde de çocukların okul öncesi eğitimlerinin önemine değinen ve ailelere öğütler veren şair, bu dönemde huzursuzluklar yaşayan çocukların ilerleyen yıllarda da içlerine kapanacaklarını ve bir ömür boyu izleri silinmeyecek yaralar alacaklarını

söyler. Bunun için aileler çok hassas olmalıdırlar. Çocukların oyunları bozulmamalı, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaları engellenmemelidir. Betül Tarıman'a göre yetenekleri keşfedilmeyen çocuklar ilerleyen yaşlarında o yeteneklerini bir daha kolay kolay gün yüzüne çıkaramazlar, umudu ve kendine güveni kırılmış bir çocuktan daha vahim bir durum olamaz (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Dünyanın her yerinde hızla gelişen ve değişen kültürel, sosyal ve politik alanların ülkeleri eğitim konusunda yeni sistemler geliştirmeye ve önlemler almaya zorladığı görülmektedir. Betül Tarıman'a göre ülkemiz de bu gelişim ve değişimlerden etkilenmektedir ve kendi gelişimin ve refahının devam edebilmesi için eğitim alanında köklü yenilikler yaparak diğer dünya ülkelerinden geri kalmamalıdır. Şaire göre, çocukların yaratıcılıkları ancak özgür düşünce ortamında ortaya çıkabilecektir. Kısıtlanan düşüncelerin öğrencileri kendi içlerinde yok olmaya ittiğini söyleyen Tarıman'a göre, öğrenci düşündüğünü söyleyebilmeli, merak ettiği her şeyi sorabilmelidir, eğitimci de her soruya açık olmalı, sabırla öğrencilerinin meraklarını giderebilmelidir.

Tüm sosyal, siyasi ve ekonomik sistemler hayat buldukları toplumların ihtiyaçları sonucunda doğar. Bu sistemler kendilerine olan ihtiyaç devam ettikçe varlıklarını sürdürür ve kullanılır. Toplumların ihtiyaçlarına cevap veremedikleri zaman yerlerini yeni sistemlere terk ederler. Eğitim sistemleri için de bu durum geçerlidir denilebilir. Betül Tarıman, sistemin günün şartlarında yetersizleştiği zamanlarda, sürekli geriye dönmek yerine yenilenmek gerektiği kanısındadır. Ona göre; tekrar eden bir eğitim anlayışıyla bir yere gidilemez. Dünya değiştikçe sistem de değişmelidir. Şair, kuralları başka zamanların şartlarında konulmuş bu baskıcı sisteme karşıdır. Ona göre, çağdaş yaşamda baskı olmamalıdır. Şiirlerinde de şekilciliğe karşı olduğunu

dile getiren Betül Tarıman'a göre; görüntüler, üniformalar eğitimin sorunları değildir ve bunlar gibi yüzeysel sorunlarla meşgul olan bir sistem başarıya ulaşamaz (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman'a göre insan okuldan sonra eğitimini tam manasıyla tamamlayamaz. Eğitim insan hayatının her evresinde varlığını sürdürmelidir. Şair, yaşam boyu eğitimin hayatın her evresinde kişinin eğitime açık olması demek olduğunu vurgular. Tarıman'ın altını çizdiği hayat boyu eğitim hakkında Oktay (2001), şu sözleri söyler;

İnsanların istedikleri zaman ve mekânda ilgi ve istek duydukları konularda eğitilebilmelerinin mümkün olabilmesi gerçeği, bilginin yalnızca okullarda öğretmenler tarafından verilebileceği konusundaki görüşleri temelinden sarsmış ve daha şimdiden okulların gelecekteki fonksiyonlarını tartışılabilir hale getirmiştir. Türkiye gibi çağ nüfusu, okullaşması, kalkınma planlarında hedeflenenin altında, okumaz-yazmaz nüfusu oldukça kalabalık ülkelerde bile alınabilecek önlemlerin en iyisinin hayat boyu eğitim olanaklarının arttırılması olduğu söylenebilir (s. 23).

Buna göre, hayat boyu eğitim anlayışının yaygınlaşması ve aktifleşmesi konusunda çalışmaların arttırılması faydalı olacaktır denilebilir. Yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere, Betül Tarıman'a göre, ne kadar bilirse bilsin her insanın hayattan, diğer insanlardan öğreneceği yeni şeyler vardır. Yani, her yaşta insanın öğrenmeye ve eğitime açık olması gerekir, kişisel gelişim hayat boyunca devam eder. Bunun yanında okul eğitimi almamış yetişkinler de vardır ki onlar için eğitim çok daha hassas bir durumdur. Henüz okuma yazma bilmeyen birçok yetişkin için Milli Eğitim Bakanlığı özel ve gönüllü kuruluşlar ile işbirliği içerisinde çalışmalar yapmalıdır. Özellikle ülkenin doğusunda, okuma yazmayı bile bilmeyen sayısız yetişkin

olduğundan bahseden Tarıman, bir eğitimci ve bir kadın olarak bu duruma duyarsız kalamamıştır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Kadın eğitimi Betül Tarıman'da ayrı bir yer tutar. Şaire göre, okutulmamış kız çocukları anne olmaktadır ve bu annelerin çocuklarına verebileceği hiçbir şey yoktur. Şairin düşüncelerine bakıldığı zaman; her acının cehaletten doğduğu sonucuna varılır. Betül Tarıman'ın hüznelerini yazdığı kadınların acılarının en büyük sebebi cehalettir. Hayattan, dünyadan habersiz bu insanlar, evin içinden asla çıkamazlar. Bedenen evin içine ruhen cehaletin içine hapsedilmişlerdir. Bu ruhların o hapislikten kurtulmalarını da ancak eğitim sağlayacaktır. Burada da bütün bu yanlışlıklar aslında özgürlüğün yokluğundan kaynaklanmaktadır. Erkeklerin de okuma yazmadan öteye varamadığı bir eğitim dünyasının içinde kadınların hiçbir yeri olmadığı o karanlık şehirler, şairin zihnini bunaltır. Bu insanlar için elinden geleni yapmaya çalışır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman, ufku açık, bakış açısı geniş nesiller yetiştirebilmenin ancak özgür düşünce ortamında olabileceği ve insanların düşündüklerini çekinmeden söyleyebilecekleri yerlerde eğitilebilecekleri düşüncesini hem kendisine yöneltilen soruların cevaplarında hem de eserlerinde dile getirir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Tarıman, milli kültüre sahip kendi değer yargılarından haberdar çalışkan insanlar ile çözülmeyecek bir eğitim sorunu olmadığını söyler.

4.3.2. Betül Tarıman'ın Türk Eğitim Sistemiyle İlgili Görüşleri

Türk Okul Kuruluşu bugünkü ana şeklini 1. Dünya savaşı sonunda, daha çok 1923-1930 yılları arasındaki Atatürk reformları çerçevesi içerisinde kazanmış ve günümüze kadar da önemli bir değişikliğe uğramaksızın gelişimine devam etmiştir (Aytaç, 1968, s. 242). Fakat bu gelişim günümüzün teknoloji hızına

yetişememektedir. Türk Milli Eğitim Temel Kanununda eğitimin amacı; “Türk milletini çağdaş uyarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır. Türk milletinin bütün fertlerini hür ve bilimsel düşünce gücüne sahip, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek” şeklinde belirtilmektedir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun1/temelkanun1.html>).

Türk eğitim tarihinin amaçlarına bakıldığında Yahya Akyüz (2010) şunları söyler;

En eski tarihlerden günümüze kadar Türk milletinin ürettiği, benimsediği, geliştirdiği eğitim ve öğretimle ilgili düşünceleri, kurumları, uygulamaları ortaya koymak, insan yetiştirme düzenini ve nasıl bir insan tipi yetiştirilmeye çalışıldığını araştırmak, Türk toplumlarının mutluluğu ve mutsuzluğu ile eğitim ve öğretimlerin ilişkisini araştırmak, *bugünkü* eğitim sorunlarımızı en iyi biçimde çözebilmek için geçmişten bir takım dersler çıkarılıp çıkarılamayacağını tartışmaktır (s. 1).

Okul öncesi eğitime, çalışan ebeveynlerin çocuklarını gündüzleri bırakabilecekleri bir yuva gözüyle bakmaları çok büyük bir yanılıdır. şair, çocuğun kişilik özelliklerinin büyük bir bölümünün ilköğretim çağından önce geliştiğini söyler. Türkiye’de okul öncesi eğitim isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır (<http://www.tubitak.gov.tr/tubitakcontentfilevizyon223/pdf>). Betül Tarıman’a göre, çocukların yaratıcılıklarının ortaya çıkmasına olanak sağlayan ve onların hem bedensel hem zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak bir eğitim programı oluşturulmalıdır.

şair, okul çağındaki çocukların düşünce özgürlüğün olmadığı bir ortamda eğitilmeye çalışılmalarını eleştirir. Betül Tarıman’a göre at gözlükleriyle dünyaya bakan bir neslin ne kendisine ne de ülkesine bir faydası olmayacaktır. Tam aksine zararları

olacaktır. Şair, ülke ekonomisinden tutun da kültürel yapıya kadar her şey gençlerin elinde iken, yanlış bir sistemde eğitilen bu gençlerden ülkenin alabileceği hiçbir şey olmadığını vurgular (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman (2012), 66 ayını dolduran çocukların ilkokula başlayacağı ve 12 yıllık zorunlu eğitimi kapsayan 4+4+4 kademeli eğitim uygulamasıyla ilgili Varlık Dergisi'nde şunları söyler; “Öğretmen, öğrenci, veli ve akademisyenlerin fikirlerinin alınmadan uygulamaya koyulan bu sistemin, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin ne kadarını geliştirebileceği yönünde kuşkularımız var. Pek çok kişi beş yaşındaki çocukların zihinsel, fiziksel, sosyal ve psikolojik açıdan okula başlamaya hazır olmadığını düşünüyor.” (s. 20). Ülkedeki eğitimsel çalışmaları yakından takip eden Tarıman, eğitimci bir şair olarak, yanlış ve doğru olduğunu düşündüğü gelişmeler hakkında düşüncelerini dile getirmekten çekinmez.

Tarıman, okullardaki kuralların öğrencileri ve öğretmenleri birbirlerinden uzaklaştırdığı düşüncesindedir. Öyle ki ona göre, eğitim kuruluşlarında kurallar çok yer kaplamamalıdır. Çünkü kurallar ve kısıtlamalar, yanlış davranışlardan çok düşüncelerin yolunu kesmektedir. Betül Tarıman aynı zamanda eğitim sorunlarının da yanlış algılandığını söyler. Kıyafetler, görünüşler, tek tiplilik gibi konular eğitimin sorunları değildir ama yıllardır eğitim sorunları diye tartışılan şey budur. Betül Tarıman, öğrencilerin her birinin ayrı birey olarak kabul edilmesi ve eğitim-öğretim ortamının demokratik bir alt yapıya sahip olması konusunun altını çizer. Okullarda tek düze bir öğrenci tipi oluşturulmamasından yanadır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Aydın (2009), bu konuda; okulun bir eğitim kurumu olarak önceden belirlenen bir hukuki yapıya ve eğitsel etkinlik amaçlarına sahip olduğunu ve bağlı olunan eğitim yönetimi üst sistemi tarafından kontrol edildiğini fakat okulda yer alan insanların farklı kültürel özelliklerinin de var olduğunu söyler (s. 23-24).

Sınav sistemlerini de eleştiren Betül Tarıman; okullarda uygulanan sınavlarının ayırt edici olmadığı düşüncesindedir. Tarıman'a göre, bu sınavlar öğrencilerin geleceklerini belirlememelidir. Şairin bu düşüncelerinin şiirine yansımaları şöyledir;

allahın günü öğrenciler peşlerinde öğretmenler
dengede tutmak için kendilerini ve bilinci
ellerinde kalem yanlığı çizer marşlarla uygun adım marş
yazardı soruyu öğrenci hayallerden terk
.... (MGY, s. 474).

Tarıman, şiirin devamında okulda çaresizliğiyle göze çarpan hizmetliyi anlatır;

...
gün bitmezdi sorular içinde gezinmekle
hizmetli okuldan taşan harfler çaresizliğiyle
yüzünde kırışıklıklar devrim türküleri söyler
bir ben yetişemedim arkasından herkese ağlarmış
ağlama duvarıydı bu adam dolaşırdı semtimde
.... (MGY, s. 474).

Okulun içinde gözlemlediği bir gün olduğu belli olan bu şiirinde Tarıman'ın olumsuz eleştirileri görülür. Öğrencilerin umursamaz halleri ve müdürü elindeki sarı zarf dizelerde görülür;

...
sonra laleler ve laleler arasında öğrenci laledan ve leylaaa
seçilmezdi yüzü tarihler ve bildikleri
sarı zarf elinde müdür eğilip zamanın camına
can atardı can yakmaya
....(MGY, s. 474).

Türk eğitim sisteminin okullar dışındaki alanlarda da daha fazla çalışmalar yapması gerektiğini savunan Betül Tarıman aile eğitimine, halk eğitim merkezlerinin daha kapsamlı ve geniş alanlı çalışmalar yapması gerektiğine değinir. Halkın her konuda

bilgilendirilebileceği kuruluşların olması gerekir. Son zamanlarda kadına şiddet konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerektiğinin altını çizer. Şiddetin de temelinde eğitimsizlik yatmaktadır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Genel olarak Betül Tarıman, Türk eğitim sisteminin eksikliklerini, yanlışlarını sert bir dille eleştirirken, olumlu gelişmeleri de yakından takip ettiğini ve desteklediğini söyler. Anlaşıldığı üzere şaire göre insan her yaşta eğitime açıktır ve insanlığın gelişimi eğitimle olacaktır.

4.3.3. Betül Tarıman'ın Öğretmen ve Öğrenci İlişkileri

Sistemi en çok öğrenci-öğretmen ilişkilerine mesafe koyduğu için eleştiren Betül Tarıman, öğretmenlik hayatı boyunca bu mesafelere aldırış etmez, karşılıklı saygı ve sevgi çerçevesinde gerçekleştirilen her türlü yakınlığı hoş görür. Her öğrencisine ayrı bir birey olarak yaklaşır ve genelleme yapmaz. Günbayı (2006) bu konuda; öğrencilerle düzenli ilgilenmenin güven ortamı oluşturmaya ve işbirlikçi eğitime katkısı çok yüksektir. Önem ve dikkat sadece başarılı ve istenmedik davranış gösteren öğrencilere değil, her öğrenciye eşit düzeyde gösterilmelidir, der (s. 216).

Kastamonu'da öğrencileriyle birlikte kurduğu şiir atölyesindeki sıcaklığı Antalya'da da yakalar. Önceki bölümlerde söylenildiği gibi; fırsat buldukça okul dışında da öğrencileriyle bir araya gelen, onlarla müzeleri, tarihi yapıları, doğayı gezmekten ve sohbetler etmekten büyük keyif alan şair, şiirlerini de en çok öğrencileriyle paylaşırken mutlu olduğunu söyler. Öğrencileri de onun bu samimiyetini doğru algılamışlardır. Öğretmenlerine minnettarlıklarını her fırsatta dile getirirler.

Şimdi yıl 2010 ve ben öğretmenliğe başlayalı tam yirmi üç yıl olmuş. Zaman nasılda hızla akıp geçiyor. İçimde hala öğretmenliğe başladığım yılların heyecanı var. O günkü kadar heyecanlı ve coşkuluym. Sanki göreve yeni başlamış gibi. Sanki soğuk ve yağışlı bir aralık günü Trabzon'un Akçaabat

ilçesine sabah ezanıyla babamla inmişiz gibi. Sanki bir kamyon sırtında ağır aksak daracık yolları çıkıyormuşuz gibi. Dile kolay tam yirmi üç yıl. Göreve başladığım yılki öğrencilerim bugün otuzlu yaşlarını sürüyorlar. Hepsi meslek sahibi oldu, çoluk çocuğa karıştı. Bense hala bu mesleği seçtiğim için kendimi şanslı sayıyorum (Tarıman, 2010).

Betül Tarıman 2010'da kaleme aldığı, yukarıda bir bölümü ve çalışmanın ekler kısmında tamamı verilen, *Mürekkepli Kalem Ya Da Dile Gelen Bir Köy Okulu* adlı yazısında öğretmenliğini ve öğrencileriyle ilişkilerini anlatır.

Tarıman'ın kendi çocukluğuna ve kendi öğretmenleriyle ilişkilerine bakıldığında ise olumsuz anılardan söz eder, ilkokula başladığında yaşadığı olumsuzluklar şöyledir;

Okullar açıldığında henüz okul eğitim öğretime hazır durumda değildi. Ne camları vardı okulun ne de bir bahçesi. İnşaat yığınları arasında, birleştirilmiş bir sınıfta bir yıl boyunca ders gördük. İlk kez orada, avucumun içinde patlayan cetvelin acısını duyumsadım ve bir daha okula gitmek istemedim. Cetvel olayından sonra bir de karatahta önünde tekmelenen öğrenci... anne ve babam beni bazen zorla bazen ikna ederek okula gönderirler...(Tarıman, 2012, s. 19).

İçindeki çocuğu her zaman canlı tutan şair böylece öğrencileriyle empati kurmakta hiç zorlanmamıştır. Olaylarda kendisini öğrencilerinin yerine koyarak, onların gözünden bakmayı becerebilen bir öğretmen olarak Betül Tarıman sorunları daha kolay çözüme ulaştırabilmektedir. Şairin öğrencileriyle arasında duygusal bir bağ vardır. Onlarla arkadaş olabilmıştır. Böylece, eğitim-öğretimi sıkıntılı bir zorlama olmaktan kurtarıp, eğlenceli bir hale getirmiştir. Öğrencileri şairden branşı olan tarih dışında da hayata dair bilgiler de öğrenebilirler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

4.3.4. Betül Tarıman'a Göre Çocuk ve Çocuk Eğitimi

Betül Tarıman'ın şiirlerinde ve öykülerinde anlattığı çocuk aslında kendisidir. Çocukları anlatırken kendi çocukluğundan yola çıkar. İçindeki çocuğun sesini dinler. Çocukluğu Anadolu'nun farklı şehirlerinde geçen şair, tanıdığı insanları ve gittiği yerleri hiç unutmaz. Onların isimlerini de eserlerinde sürekli kullanır. Şaire göre, bir çocuğun gördüğü dünya ile bir yetişkinin gördüğü dünya aynı değildir. Çocuk çok ayrıntıcıdır. Meraklıdır. Her şeyi deneyerek öğrenmek ister. Şair, çocuklar konusunda çok hassastır. Ona göre sağlıklı kişiliklerin oluşması ancak sağlıklı bir çocukluk ile gerçekleşir. Dünyadaki bütün çocuklar mutlu olmalıdır ama ne yazık ki gerçekler böyle değildir. Dünyada çok fazla mutsuz çocuk vardır. Şair, bu mutsuz çocukların rüyalarını, hayallerini yazar. Şiirleriyle çocuklara düş kurma imkânı sağlar.

Düş kurma, düşsel serüvenlere çıkma gibi beceriler kuramsal açıklamalarla öğretilmez. Şiir, öğretme amacı gütmeyen, temel işlevi sezdirmek, sezinletmektir. Çünkü şiir, sanatçının, insan ve yaşam gerçekliğini düş ve düşünme gücüyle yeniden biçimlendirdiği, ona yeni ve özgün anlamlar, yorumlar kattığı özel bir anlatımdır. Bu anlatımın paylaşılabilmesi için, her okurun, öncelikle düş gücünü hareketlendirmesi gerekir. Şiir, çocuk gerçeğine uygun, çocukların düş gücünü geliştirecek bir araç olarak eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır (Yükselen, Gül, Tanju, Bediz, Burçak, Dedeoğlu, Uysal, Veziroğlu, Gönen, Olgan, Ural, Sonnur, Tepetaş ve Bassa, 2013, s. 141).

Betül Tarıman, şiirlerinde, savaş ortamında yaşayan çocuklara dikkat çeker. Filistinli çocukların hüznüleri Betül Tarıman şiirlerinden taşar. Betül Tarıman için çocuk, dünyanın çekirdeğidir. Çocuğun mutluluğu da hüznü de dünyayı yönlendirir. Tarıman'a göre, eğer çocuk gülüyorsa evren de güler, çocuk ağlıyorsa evren de onunla birlikte ağlamalıdır;

Özgür şimdi uyuyordur,
Dedi dedem
'Küçük kardeş Nazlı da.'
Düşlerinde
Lunapark görüyorlardır belki de...

Onları öpün, koklayın
Sıcak bir el uzatın,
Filistinli çocuklara da...

Yoksa bahçede leylak
Boynunu bükecek,
Üşüyecek sıcak evinde
Çiğdem ile Muratcan.

Hadi ne duruyorsunuz?
Yolumuz uzun,
Hevesle koşalım
Barış adlı yarınlara.
....(ES, s. 57-58).

Betül Tarıman'a göre her yaşta insanların eğitime ihtiyaçları vardır ama özellikle çocuklar için eğitim çok önemlidir. Şair, eğitimden yoksun bir ortamda büyümeye mahkûm çocukların kişiliklerinin gelişmeyeceğini söyler. O çocuklar dünyayı ve gerçekleri algılayamazlar. Tarıman, eğitilmiş çocuklar yetiştirmenin yolunun eğitilmiş ailelerden geçtiğini savunur. Aileler, çocuk eğitimi konusunda eğitilmiş olmalıdır. Çünkü çocuk okul öncesi eğitiminin başlangıcını aileden alır. Şair, ailenin bu dönemi en verimli şekilde geçirmesi gerektiğini söyler. Konuşmayı ilk aileden öğrenen çocuğun dili o ailenin diliyle aynı olacaktır. Bunun için aileler doğduklarından itibaren çocukların yanında konuşurken bile daha dikkatli olmalıdırlar. Şaire göre, kitap okuyan ailelerin çocukları daha şanslıdırlar. Kitap okuma alışkanlığı

kazandırılmayan çocukların eğitimleri hep yarım kalacaktır. Birçok aile kitap okuma konusunda ders kitaplarının yeterli olacağı düşüncesindedir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Betül Tarıman bu konuda ailelerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmelerini önerir. Oğuzkan'a (2010) göre, çocuk sadece ders kitaplarını okumamalıdır. Bu davranış modası geçmiş, yanlış ve ters bir anlayıştır. Ders kitapları bilgiyi öğretmek içindir, çocuğun hayal gücüne katkıları yoktur, bu durum çocuklarda kitap okumaya karşı isteksizlik yaratır (s. 12). Betül Tarıman, ailelerin bir önemli konuda daha dikkat etmelerini önerir; çocuklarında cinsiyet ayırımı yapan aileleri ve hep mutsuz olan kız çocuklarının acılarını yazar. Her soruda susturulan, her oyunu bozulan, bir köşede oturup susması ve sadece büyümesi beklenen kız çocuklarının acılarına çok tanık olmuştur. Çocuğun yaratıcılığının kısıtlanmamasını ve oyunlarının bozulmamasını önerir;

...

Çünkü uçurtmanın
İpi koptuğunda çocuk,
Çocuk yine çocuk
İçinde dünyadan büyük
Kara bir delik!
Kalbi kırılır,

Kırıldığında bilyeleri..." (RKK, s. 17).

Eğitimci ve bir anne olarak Betül Tarıman çocuğa ve çocuk eğitimine çok önem verir. Kendi kızının hem arkadaşı, hem öğretmeni, hem annesi olduğunu belirtir. Çocuklara yapılan zulümlere sessiz kalmaz ve eserlerinde çok sert bir dil ile eleştirir. Şair, eğitim sisteminin okul öncesi eğitim konusunda ve aile eğitimi konusunda eksiklikleri olduğunu söyler. Bu eksiklikler kapatılmadığı müddette eğitim sorunları çözülmeyecektir. Şaire göre, okul öncesi eğitim dönemini en verimli şekilde geçiremeyen öğrencileri okul hayatları ve daha sonraları hep bir şeylerin eksikliği

üzerine kurulacaktır ve bu hiç sağlam bir yapı olmayacaktır. Betül Tarıman özellikle doğu kentlerinde ailelere de çocuk eğitimi konusunda sistemli bir eğitim programı düzenlenmesini ister. Tarıman, ailelerin yüksek sesleri içerisinde her şeyden habersiz henüz dünyayı tanımadan dünyanın ağırlıklarını taşımak zorunda bırakılan çocukların çok fazla sayıda olduklarına değinir ve ekler; zaten bu çocukların çoğu okula da gönderilmemektedir, sistemin bu konulara daha duyarlı olması gerekmektedir. Şaire göre, dünyayı ancak çocuklar kurtarabileceklerdir, tam da bu sebepten çocuklara daha fazla emek ve zaman harcanmalıdır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

4.3.5. Betül Tarıman'a Göre Aile ve Aile Eğitimi

Betül Tarıman, çocuklara hayatla mücadele konusunda ilk eğitimin aile tarafından verildiği kanısındadır. Şair, “çocuğun hayatının her evresinde karşısına çıkabilecek zorluklarla mücadele edebileceği bir güveni, küçük yaşlarında ailesi aşılmalıdır ki çocuk daha sonra bu birikimin üzerine yenilerini ekleyebilsin” der. (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Tarıman'a göre, günümüzde çocuğa kendi ayakları üzerinde durabilmesi gerektiği çok fazla öğretilmemektedir, bunun yerine devlete bağlı bireyler yetiştirilmektedir. Bu sistemin yaptığıdır. Şair, ailelerin bilinçsizlikten olsa gerek sisteme karşı duramadıklarını söyler. Oysaki ailenin yapması gereken çocuğa önce tek başına bir birey olduğunu öğretmeleridir. Betül Tarıman, sistemin kendisini bu konuda yenilemesini, ailelere de girişken ve yaratıcı bireyler yetiştirmeleri hususunda eğitimler verilmesini önerir;

gün boyu çocuklar elerinde kitaplar
kalabalıkmiş gibi duran öğretmenler odası vehmiyle
ellerinde su dolu tabancalar ders zili çalınca dek
kara ve meraklı bakışlarıyla ağlatırken içlerini adresi belli değil bir şiir

anne aya bakıp portakal soyuyor
çocuk kaybedilmiş bir ulustu
sonuç sıfırdı ve babanın merhameti
kanser olma riski kadardı
üç kurşun atımında şarkı sustu ve şiir
çocukta anne kedinin memelerine tutunmuş bir acemilik var
içinden şiir akan iki şiir bir ırmak
çabala dur çocuğun aritmetiği zayıf şehrin kırıklarını toplayamıyor
nefesini içine çekip bırakıyor
yağmuru boşaltırken gök içinden dışarı
yağmurlu camda çocuk yüzünü unutuyor

kendini unutuyor çocuk dünyada camda
camda annenin el izleri var
çocuğun yüzünde geç kalmış bir baba
çaya atılan iki şeker iki keder
baba gelir geçerdi yüzünden
okulun karatahtaları bir kaçağı yazar
suç başlar bitmezdi kapı açılırdı öğretmen
sınıfa daldı bir intikam gibi derdiyle
bir elinde tebeşir bir elinde silgi kin nefret
daha ne kadar kaçabilirdi insan zamandan şiddetiyle
onca göz yuvarlanmışken üzerine nefretiyle
çocuk aya bakıyordu içinde ay kadar bir ırmak
ensesinde kara bir çocuğun kara bir kol
çocuk uzadıkça uzuyordu kulaklarında öğretmen gece ve ay
ve mektebin yolları
ve heybetli harfleri günün ayrılmış zaman eklerinden
ve yırtık bir kundura çamurlu gelecekte kopmuş
nevşehir'de karayağz bir genç mektebin yolunu gözlüyordu
....(AT, s. 88).

Çocuk içinde doğduğu ve büyümek zorunda kaldığı dünyayı kendisi seçme şansına sahip değildir. Yoksul bir aile, yoksul bir çevrede dünyaya gelen çocuk, ailenin

vurdumduymazlığı ve çocuğun okula bakış açısı dizelerde görülür. Şair, mektebin yollarını gözleyen çocuğa anne ve babanın uzaklığını eleştirir. Bu dizelerde öğretmenin de kin ve nefret duygularıyla sınıfta girdiği görülür.

...

vardığımız bir sebepti dünyada olma hali
yemek yer su içerdik çocuk büyürdü geçerdi yüzü düşünceden
soluklanırdık faytonlarla uzak düşlerle
yazlık sinemalardan taşardı hayaller
nar şerbeti uzatırdı bir teyze iyiliğiyle
sebepsiz sev demişti adile teyze
sana verileni değil alman gerekeni al
pirincin içindeki hikmeti yaz bir kenara
kara ve kahvenin işbirliğidir hayat
kara ve Karadeniz içinden şiir akan iki şiir bir ırmak
bak içindesin hala içinde bir araz
gün boyu çocuklar ellerinde kitaplar
bahar gelir çıkarlar içlerindeki sokağa (AT, s. 89).

Şairin okul ve aile ortamının çocuğun zihninde uyandırdığı olumsuzlukları eleştirdiği bu dizelerinde, sitem görülür. Şair, ailenin umarsızlığını, öğretmenin kendi sıkıntılarını öğrencilerine yansıtmasını sert bir dille eleştirir. Ders verici dizelerle de pekiştirdiği anlam yoğunluğuyla şair, ailelere ve eğitimcilere dünyaya çocuğun gözünden bakmaları gerektiği mesajını verir. *'sebepsiz sev demişti adile teyze / sana verileni değil alman gerekeni al'* dizelerinde görüldüğü üzere şair, okuyucularına açık bir dille öğütler verir.

Betül Tarıman'a göre aile küçük bir millettir ve bu milletler topluluğu milletin kendisini oluşturur dolayısıyla aile kendi içerisinde ne kadar gelişirse millet de o kadar gelişecektir. Betül Tarıman, ailenin kendi içinde önce ruhsal huzuru sağlaması gerektiğini düşünür, ekonomik, sosyal, kültürel yapı ancak bu ruhsal yapılanmanın

üzerinde refaha erişebilir. Şaire göre aile içerisinde huzur yoksa o ailenin ekonomik durumunun iyi olmasının bir manası yoktur. Tarıman, ailelerin sosyal hayata uyumlu olmaları gerektiğini, aile içindeki bireyler birbirlerine saygı ve sevgiyle yaklaşmaları gerektiğini savunur (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Çünkü çocuk ancak bu saygı sevgi duvarları içerisinde kendine güvenen bir birey olarak büyüyebilir. *Babam Beni Sevse Saati* adlı şiirinde şunları söyler;

Eve geldiğinde babam
Uzanır boylu boyunca koltuğa,
Günün telaşını
Kapı önüne bırakmıştır.
Kapatır gözlerini,
Yapılacak işler aklında.

Sevse beni derim,
Saçlarımı okşasa.
Ezber etsem ben de kuşları,
Parmak hesabıyla.

Çünkü çocuk sevgi ister,
Ağırlanmak ister
Gül evinde.

Babası onu anla!
Anlat ona Nil'de
Cleopatra'nın
Yürüğü kumsalı,
Bir de Tom Amca'nın
Gördüğü rüyayı.

Çünkü baba sevince
Çocuk gülümser,

İşaret parmağı çizer cama
Kocaman bir dünya (RKK, s. 50-51).

Şair, eğitim sisteminin aile eğitimine daha fazla önem vermesi gerektiğine değinir. Günümüzde sistem içerisinde gelişmiş bir aile eğitimi programı varlığından pek fazla söz edilemez. Oysa çocukların eğitimi kadar ailelerin eğitilmeleri de önem arz etmektedir. Şaire göre, çocuk ilk kazanımlarını aileden edinir ve ailenin duyarsızlığı ve bilinçsizliğiyle geçen çocukluk döneminden sonra alınacak hiçbir eğitim çocuğun eksikliklerini ya da yanlışlarını kapatamaz. Dolayısıyla ailelerin çocuklarını yetiştirirken dikkat edecekleri hususlar onlara sistemli bir şekilde öğretilmelidir. Betül Tarıman, bu konuda hizmet veren özel kuruluşlar varlığından bahseder. Bilinçli aileler çocuk yetiştirme konusunda kendi imkânlarıyla eğitim alabilmektedirler. Şaire göre, sorun şudur ki; eğitim alma isteğinde bulunan bir zihniyetin zaten buna hem maddi imkânı vardır hem de bazı şeyleri aşmış demektir, sorun, buna imkân olmayan ve bunun gerekliliğinin farkında bile olmayan ailelerin devlet tarafından yönlendirilmeleri gerekir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Tarıman, özellikle doğu kentlerinde çocuklar cehalet içerisinde büyümek zorunda olduklarından bahseder. Şaire göre sadece eğitim konusunda değil diğer bir sürü konuda da çocukların cehaletin sopasından paylarına düşeni fazlasıyla alırlar. Betül Tarıman, hastalandıkları zaman doktora lüzum duyulmadan ilkel yöntemlerle iyileştirilmeye çalışılırken sakat kalan çocuklara bir sürü örnek verir. Tam da bu noktada yapılması gereken şey ailelerin eğitilmesidir. Tarıman, aile eğitimine direk değinen şiirler yazmış olmasa da içinde kadınlar, anne-babalar ve çocuklar geçen şiirlerine bakıldığında onların hüznünü cahilliğe bağladığı görülür. Yani şair kendisinin de söylediği gibi hüznü getiren cehalete her zaman eserleriyle ve diğer çalışmalarıyla başkaldırır.

Bildik şehir kokusu sırnaşmış saçlarına
Endişesi içinde ya ölürse bir hastanın
Sarı çarşafklar içinde can kırığı
Uzanmış upuzun ölümü anlamaya

Sarınmış kalabalığa gömülü eve
Mahçup bir çocuk içi açılıncaya
Elini tutsam içi ısınacak
Baharlanacak sayfaları gürültümden

Şimdi şiire mi gitsek isteklensek
İsteklenip aşka mı gitsek

Dalmasan hüznün tutmuş gibi uzaklara (GGY, s. 33).

Kalabalık evler içerisinde yaşayan ve o büyük kalabalıklar içerisinde kendisini hep yalnız hisseden kadınlar ve çocuklar şairin en çok yazdığı karakterlerdir. Bir hastanın ölümü beklemesinden daha vahim bir durum yoktur. Şair, kalabalık içinde yalnız kalmış bir çocuğun elini tutarak ısıtabileceğinden bahseder. Betül Tarıman çocuk eğitiminde aileye düşen büyük göreve değinir. Şaire göre çocuk her şeyden önce ana dilini çok iyi öğrenmelidir. Bunun için aileler çocuklara sürekli kitap okumalıdır. Betül Tarıman, çocuk okuma yazmayı öğrenene kadar geçirilen dönemde, okuma işi aileye düşer görüşündedir. Tarıman, masalların çocuk eğitiminde çok mühim bir yeri olduğuna değinir. Betül Tarıman'ın çocuk şiirlerinde masalsı bir dil tercih etmesinin sebebi budur. Öykü ve şiirleriyle çocuk eğitime destek veren şairin bu çalışmaları ailelerin çok işine yarayacaktır. Betül Tarıman çocukların eğitimini onların ruhsal gelişimleriyle doğru orantıda tutar. Şaire göre çocuğun ruhu da en az bedeni kadar beslenmelidir. Aileler sadece çocuklarına sağlıklı yiyecekler yedirerek onların büyümelerini beklememelidirler. Betül Tarıman, 'aileler çocukların sosyal, kültürel açlıklarını da doymalıdır' der ve ekler; Anne ve baba gündelik hayatın telaşına

kapılıp çocuğunun sadece genel ihtiyaçlarını karşılayarak onun yetişmesini sağlayamazlar, ona zaman ayırmalı, yiyip içmesi ve giyinmesi dışındaki ruhsal ihtiyaçlarını da karşılayabilmelidirler. Aksi takdirde sevgiye aç, ruhsal sorunları olan bireyler hem kendilerine hem çevrelerine zarar verecek duruma gelirler (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Tarıman, aile ortamındaki ruhsal bozukluğa dikkati dizeleriyle çeker.

...

kızın dudağında mor bir ruj var bilinci yerinde
rüyaya yatmıyor sevgilisi değil gecelerin
yüzünü buruşturuyor elinde bir koruk
anne de sözcüklerin emrinde
balkon yıkıyor sitem ediyor saç örüyor
gömleğini terk ediyor yılan gibi kıvrılarak
hasır çekiyor günler ortasına elinde çöp poşeti
tanrının günü aynı şeyler
tanrının günü ba bağırıyor baba salonda şiddetiyle (MGY, s. 471).

Şair, çocuğun merak duygusuna değinir. Çocuğun sorduğu sorulara ailelerin en anlaşılır yanıtları vermelerini önerir. Betül Tarıman'a göre aileler, çocuğun merakını gidermeli, onun yeteneklerinin gün yüzüne çıkmasına yardımcı olmalıdırlar bunun için de özellikle çocukların ufak tefek yaramazlıklarına mani olmamalı, oyunlarını bozmamalıdırlar. Şairin altını çizdiği başka bir önemli konu ise, çocukların taklitçilikleridir. Çocuk taklit eder. Özellikle anne babası ne yapıyorsa onu yapar. Bundan dolayı aileler hal ve hareketlerine dikkat etmeli, çocuklarının onları izlerken aynı zamanda yaptıkları her şeyi kayda aldıklarını unutmamalıdırlar. Çocuk ebeveyninin yaptıklarının aynısını yapmaya çalışır. Şair ailelerin bu ve buna benzer bilgileri öğrenmelerine, çocuk gelişimi konusunda sistemli bir şekilde eğitilmelerine dikkati çeker.

4.3.6. Betül Tarıman'a Göre Türk Toplumunda Kadın ve Kadın Eğitimi

4.3.6.1. Betül Tarıman'a Göre Türk Toplumunda Kadın

Betül Tarıman, ilkel çağlarda kadına ve kadın bedenine duyulan saygının teknoloji çağlarında daha da artmış olması gerekirken, dünya geliştikçe kadının erkeğin iktidarında bir yaşamda daha da kendine terk edilmesinden ve kadınların görünmezliğinden yakınır. Ona göre, Kadının belli başlı görevleri vardır ve bunun dışında hiçbir konuda söz hakkı yoktur. Kadın doğurmalı, evde oturmalı, evine ve çocuklarına bakmalıdır. Cinsel obje olarak tanımlanması da ayrı büyük bir sorundur. Bütün bu sorunlardan şikâyet ederken şair, günümüz Türkiye'sinde hala kadınların susturulmasına, 'beyim bilir' zihniyetinde yok oluşlarına tahammülünün olmadığını belirtir. Betül Tarıman, bir kadının hayatın her evresinde yer alabilen erkeğin yaptığı her şeyi yapabilen bir insan olmasından yanadır. Kadınların ezilmişliklerine o kadar çok tanık olmuştur ki neredeyse bir ayırım yapılacaksa erkekler ayrılmalıdır düşüncesine gelmiştir. Tarıman'ın izlenimlerine göre erkeğin iktidarındaki kadının söz hakkı olduğu hiçbir konu yoktur. Kendi doğurduğu çocuklara dahi sözü geçmez, erkek söyler kadın onaylar (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Gittikçe küreselleşen dünya sürecinde kadın, bir meta aracı olmaktan öteye gidemiyor. İnce, uzun bacaklı, güzel yüzlü seçilmiş kadınlar, podyum ya da dergi kapaklarının baş sayfalarını iç acıtıcı bir unsur olarak süsleyebiliyorlar. Erkeğin kalbine giden yolun, midesinden geçtiği sözünden yola çıkarak, dergilere verdiği çıplak pozlarla erkeğin açlığını giderebiliyorlar. Kullanılmış iç gıcıklayıcı parfümlerde, baştan çıkartmanın temel unsuru neredeyse. Her şey erkek için. Bel inceltici korse giymiş bu kadının, neredeyse mecliste yeri de yok gibi. Vekillerin çoğunluğu erkeklerden oluşuyor. Mecliste varlığını sürdüren kadınların büyük çoğunluğu da, şiirin bazı kadınları gibi erkek söyleme yaşıyorlar kendilerini. Ya da

kürsüde konuşma yaparken, masaya indirilmiş yumruk, kolların iki yana açılması, kimi kez bir erkeği çağrıştırıyor. Evlilik kurumunun gerçekleşmesi durumunda da durum çok farklı değil. Kendini, egemene beğendirme zorunluluğunda hisseden bu çok tüysüz kadın, yine seçilmek için köşesinde bekleyebiliyor. Nerdeyse kendisinin seçme lüksü yok gibi. Bu anlamda, seçme girişiminde bulunan kadın, kimi kez hem cinsleri tarafından şaşkınlıkla karşılanabiliyor. Pek çok şeyin yadırgandığı bu toplumda ya da toplumlarda, televizyonda izlediğimiz reklâmlarda, egemene çanak tutuyor. Çoğunluk fondan yükselen bir erkek sesi, sürekli olarak kadına emirler yağdırıyor. Edebiyat dünyası içinde durum çok farklı değil. Bir kaçı dışında, dergi yayın yönetmenleri erkeklerden oluşuyor. Yıllıklar ve edebiyat dergilerinde de yer alan kadın şairlerin sayısı, doksanlı yıllarla artmakla birlikte hala göze az gözüküyor. Tabi burada, bu gibi oluşumlar içine girebilmek için, kırk takla atanlar akla gelebilir (Tarıman, 2007).

Kadının haklarının erkekler tarafından çizildiği bir dünyada şair olmaktan sözeden Betül Tarıman, kadının bırakın şair olmak, öğretmen olmasını bile yadırgayan bir zihniyetin varlığına değinir. Şaire göre, işin daha da kötüsü kadının hemcinsleri tarafından da yadırganmasıdır. Tarıman, kadınların dış etkenlerle mücadeleden önce kendileriyle yaşadıkları büyük mücadeleyi sonlandırmaları gerektiğini söyler. Kadının kadınla savaşında kazanmak istediğinin aslında ‘erkek’ olduğu kanısına varmıştır. Bu çok vahim durumda erkeğin yaptığı ise kadına hükmetmektir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Şairin Türk toplumunda kadına bakışını en iyi şiirleri anlatmaktadır;

çeşme başında kadınlar
aşktan kesilmiş sütün kesilmiş
gümüşün biçimlediği bileklerinde
suya tutunmanın hüneri

bitti dediğin yerde bir melanet
-hayır ağlamaktan gözleri Fırat-
her birinde bir direnme öyküsü
eleşkirt'ten çıldır'a her biri bir mezar
aralarında uzak akrabaları var
....(KM, s. 23).

Betül Tarıman, ezilmiş, yok sayılmış, acılarına terk edilmiş kadınları anlatır. Hayatı boyunca böyle kadınların acılarını gözlemlemiştir. Şair, yukarıdaki şiirde de görüldüğü üzere, “aşktan kesilmiş, süttten kesilmiş kadınlar”ın her haline tanık olmuştur. Tarıman’ın dizelerinde görülen çeşme başında toplanan, su bekleyen kadınlar, âşık olmaması gereken, ağlayan kadınlardır. Her birinin ayrı bir öyküsü vardır. Bu kadınlar hüznüldürler, acı çekerler ve ezilirler. Şiirin devamında; “merakımı çıldırtan her uçurumda / mucizesini doğuran / bir kadın var” (KM, s. 23) dizelerinde kadınların güçlerinden söz eden şair, yapılan söyleşilerde de kadınların güçlü varlıklar olduğunu söyler.

...
gözleri hep giysilerimde
ince yüz hatlarımda bildiklerimde
hayatı zor ediyorum
kökleri havalandırıyor bardakları diziyorum
dizi dizi dizilmişler
asker kaçakları kesik başlı horozlar dizilmişler
şu telaşlı terzi şu çırak şu kalfa
köy yolu tutulmuş
akpınar'da bir kadın aşka yardım ve yataklıktan
ömre avuç açan elleriyle divane

atları içeriye aldım
kanıtları rivayetleri
evin hayatından çekilmiş her arzuda

kusura bulanmış
bir kalp var (KM, s. 24).

Kadınlar Edebiyatla Buluşuyor adlı çalışmadan daha önce bahsedilmişti. Şair Kastamonu'da başlattığı bu çalışmanın ikincisini de Antalya'da gerçekleştirmiştir. *Yüz Kalemden Yazantalya* başlıklı kitapta toplanan çalışmada kadınlar bir atölyede edebiyat çalışmaları yapmışlardır. Bu çalışmada kadınların, düşündüklerini ve yaşadıklarını yazabilmeleri amaçlanmıştır.

Şair kadın ya da kadın şair ifadelerinden rahatsız olan Betül Tarıman, 'şairin cinsiyeti olmadığına göre şairin de cinsiyeti yoktur' der. Şairi kadın erkek diye ayırmak çok saçmadır. Şairin cinsiyeti değil duyarlılığı vardır. Kadın duyarlılığıyla yazılmış şiir vardır. Betül Tarıman'a göre seksenli yıllarda da şiir yazan kadınlar vardır. Fakat bu şairler şiirde kadınlığı kullanmazlar. Yazdıklarının erkeklerin yazdıklarından farkı yoktur. Milenyum çağında ise Tarıman, artık kadının kaleminin cesaretini kullandığını düşünür. Artık kadınların kelimeleri daha kadınsı olmakla birlikte düşüncelerini dizelerine daha rahat yansıtabilmektedirler. Bunun yanında henüz içinden geçenleri bile dile getiremeyen kadınların da sesleri olmaktadır. (21 temmuz görüşme) Betül Tarıman bunlardan biridir. Şair, yaşamı boyunca kadınlara karşı duyarlı olmuş, ezilmiş kadının sesi olmuştur. Anadolu'nun birçok kentini gezmiş bir insan olarak oralarda gördüğü kadınları o kadın yüzlerindeki anlamları unutmaz. Her fırsatta kadınların acılarını ve suskunluklarını dile getirir.

4.3.6.2. Betül Tarıman'a Göre Kadın Eğitimi

Betül Tarıman, kadınların bir toplumun sosyal, kültürel, ekonomik gücünün yarısını teşkil ettiklerini söyler. Şaire göre, yarısı ezilmiş, yok olmaya zorlanmış bir güç toplumun gelişimini engeller. Tarıman, üretkenliğin, sevginin, hoşgörünün ve şefkatin kaynağı olarak gördüğü kadınların uygarlaşmanın güvencesi olduklarını

söyler. Şaire göre, bir toplum gelişmek için bütün güçlerini birlikte kullanmalıdır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Şairin gözlemlerine göre, kız çocuklarının devletin sunduğu eğitim olanaklarından tam manasıyla yararlanabildikleri söylenemez. Betül Tarıman, kız çocuklarının eğitim olanaklarından faydalanamamalarının temel sebebini ailelere bağlar. Tarıman, geleneklerin kız çocuklarının ilk önce evliliğe hazırlanmaları yönünde olduğunu söyler. Yani her kız çocuğu bir gün evleneceği düşüncesiyle yetişir. Şaire göre çalışma alanlarında hızla çoğalan kadın sayısına rağmen çalışan kadınlar da her şeyden önce evliliklerini tutarlar. Çocukları olduğunda hiç tedirgin olmadan işlerinden vazgeçebilirler. Betül Tarıman da onların sosyal yaşantılarından bu kadar kolay vazgeçebilmelerini eleştirir. Şaire göre evde iş paylaşımı yapılmalıdır ve erkek de evine ve çocuklarına karşı en az kadın kadar sorumlu olmalıdır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

Betül Tarıman, araştırmaların okula gönderilmeyen kız çocuklarının sayısının erkeklere nazaran daha fazla olduğunu gösterdiğini söyler. Özellikle doğuda kız çocukların çoğu ya hiç okula gönderilmemektedirler ya da ilkokuldan sonra eğitimlerine devam ettirilmemektedirler. Tarıman, Bakanlığın ve sivil kuruluşların bu konuda yaptıkları çalışmaların henüz sorunu tamamıyla çözmediğini söyler. Okul yaşını geçmiş ama okula gönderilmemiş kadınlar içinde okuma yazma kursları açılmıştır. Fakat şaire göre, kız çocuğunu okula göndermeyen zihniyet karısının da okumasını istemez. Şaire göre, evli kadının üzerindeki yük artmıştır ve hiç şansı yoktur. Sonuç olarak, eğitim hayatları hiç olmamış ya da yarım kalmış bu kadınların sağlıklı çocuklar yetiştirmeleri de mümkün değildir (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013).

...
üzerime yığılmış elazığ'la
geçtik derdinden kadınların
göz kapaklarına hazar inmiş
razı olmuş siyahlığına kent
geçtik beni hazar denizinden at
geçtik ben bunu bilmiyorum
geçtik kaç dakika kaldı hocam
yukarı nil'de kadınlar tersinden mi ağlar

şimdi zil çalacak boşalacak sınıflar
bir greyder kazacak geceyi yeniden
biri bir ip dolayacak boynuna
uzak şimdi bir ip sıkıntısı boynumuzda
çek çek uzutor
içimizdeki melek fetişist
en çok kadın ayakkabılarını sevdi (AT, s. 72).

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen süreçte kadınların eğitimi konusunda büyük adımlar atılmıştır. Atatürk'ün "Kadınlarımızın da aynı derece-i tahsilden geçerek yetişmelerine atf-ı ehemmiyet olunacaktır." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. 1, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara 1952, s. 230). sözünden de anlaşılacağı üzere, Cumhuriyetle birlikte kadınların eğitimine daha fazla önem verilmiş, eğitimde kadın erkek eşitsizliğine son verilmek istenmiştir. Ancak Betül Tarıman'a göre gelişen dünya bu konuda pek fazla bir şeyi değiştirmemiştir. Şair, "kentlerde artık kadınlar da eğitimden ve sosyal yaşamdan paylarına düşeni en az erkekler kadar alıyor olsalar da kırsal bölgelerde durum değişmektedir" der (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Devlet ve sivil gönüllü kuruluşlar tarafından, kadınların ayrıma tabi tutulmasının önlenmesi, kadınların üretime eşit ölçüde katılması ve kalkınmanın olanaklarından ve her türlü kaynaktan eşit biçimde

yararlanması için çalışmalar yapılmaktadır. Fakat şair bu çalışmaları zorlaştıran çok fazla etken olduğunu söyler. Özellikle yoksulluk etkenine değinen Tarıman, bu etkenin çok güçlü bir bahane olduğu görüşündedir. Çocuğunu ya da karısını okula göndermeyen insanların sığındığı bu bahanenin zarar boyutu büyüktür. Betül Tarıman, yoksulluk gibi bir sorun varken kadınların da okumaya çok hevesli olamadıklarından yakınır.

Dekorları söktüler yazık
Kızlar şimdi üzgün açacak
En büyük hünerleri bu
Anneler ağır başlı çocuklar doğuracak

Kızlara en çok gitmek düşecek
Kocaman ilikler açmak küçücük düğmelere
Beyaz çamaşırları uçuşacak sokak aralarında
Anneler kendilerini balkonla tanımlayacak

Tazecik tenlerinde binbir hüzün
Kesik kesik gülecek kadınlar kapıda
Göğüslerini tutarak ansızın
Annelerine benzeyerek giderek

Kalbini serin tut
Suyunu azaltan hayattır şimdi
Gidip o büyük aydınlığa sarınsan (GGY, s. 16).

Örgün eğitimin olanaklarından faydalanmakta zorlanan kırsal bölge kadınları için devlet destekli yaygın eğitim olanakları da sağlanmaktadır. Betül Tarıman, Türkiye’de kadınları kapsayan yaygın eğitim etkinliklerinin çokluğu ve çeşitliliğine dikkat çeker. MEB’in mesleki ve teknik eğitim veren okul/kurumları aracılığıyla gerçekleştirdiği yaygın eğitim etkinliklerine ek olarak pek çok sivil toplum örgütü

gönüllü olarak kadınlara yönelik okuma yazma, beceri ve meslek edindirme kursları vermekte, belediyeler ücretsiz benzer kurslar düzenlemekte, GAP İdaresi Başkanlığının Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) ve SHÇEK'e bağlı Toplum Merkezleri yine benzer faaliyetlerde bulunurlar (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadın, 2013, s. 16). Türkiye'de yaygın eğitim alanında en geniş teşkilatlanmaya sahip olan kurumun, MEB'e bağlı Halk Eğitim Merkezleridir. Bu merkezlerde "Mesleki Teknik Eğitim, Sosyal Kültürel ve Okuma Yazma Kursları verildiğini, Halk Eğitim Merkezleri'nin yanı sıra MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü de yaygın eğitim hizmeti verilir. Ayrıca Türkiye İş Kurumu tarafından mesleki eğitimin, yeniden eğitimin ve hayat boyu öğrenimin gelişmesi amacıyla düzenlenen meslek edindirme kursları vardır. Bu kurslara kadınların katılımının meslek gruplarına göre değişiklik gösterir (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Politika Dokümanı Kadın ve Eğitim, 2008, s. 21). Hiç olmazsa böyle çalışmalarla kadınların içinde buldukları çıkmazdan kurtulabileceklerini söyleyen Betül Tarıman, bu çalışmalara destek verir.

Betül Tarıman'a göre kadınların eğitimleri önünde birçok engel vardır ve bu engeller yapılan bütün çalışmalara rağmen aşılamamaktadır. Şair, bu engellerin siyasal ve ekonomik nedenleri kadar sosyal ve kültürel nedenlerine de değinir. Şairin gözlemlerine göre özellikle gelenekler kadınların eğitimine çok ılımlı yaklaşmaz ve geleneklerin daha baskın sürdürüldüğü doğu bölgelerinde kadının okuması hoşgörülle karşılanmaz. Tarıman, okumak isteyen kadınların susturuluşlarına ve bir an önce evlenip aile kurmaya zorlandıklarına tanık olmuştur. Şaire göre, bu düzen böyle yıllardır devam etmiş ve etmektedir. Şairin gördükleri, daha çok geniş aile yapısına sahip olan doğu bölgelerde "söz evin en büyük erkeğindedir ve onun sözünün üzerine kimse konuşamaz" şeklindedir. Oralarda kadınların hayatı

geleneklere bağlıdır. Tarıman, kadının örflerin, adetlerin öngördüğü şekilde yaşamak zorunda olduklarını söyler. Şaire göre, anayasamızda kadın erkek eşitliği yer almakla birlikte kadınlar bugüne kadar eğitim eşitliği olanaklarından erkekler gibi yararlanamamışlardır (Betül Tarıman, kişisel görüşme, Ocak 2013). Betül Tarıman'a göre, yasal olarak değilse bile, geleneksel olarak erkeklerin eğitimi kadınlara göre daha önemli sayılmış, erkeklere öncelik tanınmıştır ve eğitim konusundaki eşitsizlik şehir köy arasında olduğu kadar kadın erkek nüfusu arasında da vardır. Şair, önce kırsal bölgelerdeki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını daha sonra kadın erkek ayrımının sona erdirilmesini ister. Şaire göre, devletin ve diğer kuruluşların çalışmalarının yetersiz kaldığı yerlerde ülkenin aydınları bu çalışmalara destek vermelidir.

...
derken hasret ve acı
seyir defterinde kadınların
korkar ağlardım
ağlardı
gergefi hüznün seli kadınlar
.... (Yİ, s. 39).

Tarıman'ın şiirlerinde yer verdiği kadınların yaşadıkları acıların en önemli sebebi eğitimsizliktir denilebilir. Çünkü genelde bu kadınlar köylerde yaşayan okullara gönderilmeyen ve erken yaşlarda evlenmek zorunda kalan kadınlardır. Şair, köylerdeki kadınlardan daha fazla eğitim alabilmiş, kendi ayakları üzerinde duran kadınların hüznelerini de yazar. Aşksızlıktan, yalnızlıktan hüznü bir hayat yaşayan kadınları da anlatır. Fakat kadınların daha somut acılar yaşadığı yerler eğitim haklarını elde edememiş kadınların yaşadıkları yerlerdir denilebilir.

orda öyle bir yer
şehrin kuzeyinde

yaralarına pamuk
yetiştirir bir kadın
sırtında kırk abdal eli
oynar sabrın memeleriyle
söküp toyluk kirecini (Yİ, s. 19).

Betül Tarıman, neredeyse her eserinde ezilmiş, kendi içine kapatılmış, duyguları bastırılmış kadınlardan bahseder. Eserleriyle ve sosyal çalışmalarıyla her zaman kadın eğitiminin önemi üzerinde durur ve hem bir eğitimci hem bir şair hem de bir kadın duyarlılığıyla toplumun kadın eğitimi konusunda bilinçlenmesine destek verir.

Betül Tarıman kendi ifadesiyle “aşkları henüz ayaklara düşmemiş”(KH, s.26), kadınları anlatır. Kadınlar hakkında yazacak her zaman dizeleri olan şair, dizelerinden anlaşıldığı üzere aslında onların acılarını yazdığı zaman biraz olsun o acıları dindirebilmeyi umar. Hırpalanmış, yok sayılmış, kendi düşlerinin içinde boğulmuş kadınları izler ve anlatır. Çocuklar ve kadınlar ve onlara dair ne varsa şairin misafirleridir. İklimin de şairin üzerindeki etkileri sıkça görülür. *Kardan Harfler* kitabının isminden de anlaşılacağı üzere, Tarıman, karı, yağmuru, soğuğu, en sert halleriyle yaşar ve yaşadığı her şeyi yazdığı gibi onları da yazar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Betül Tarıman, günümüz Türk edebiyatının önde gelen şairlerindedir. Aynı zamanda öykü türünde de eserler veren Betül Tarıman şiirleri ile ön plana çıkmaktadır. Tarih öğretmeni olan Tarıman, hayatı boyunca Anadolu'yu gezmiştir ve şiirlerinde her zaman gördüğü yerleri, tanıdığı insanları anlatır. Günümüzde Antalya'da öğretmenliğe devam eden şair, hem bir eğitimci hem bir edebiyatçıdır. Türkçeye yabancı yetişen yeni nesli dilin önemi konusunda sürekli uyaran şair, hayata dair her konuda yazar ve yazdıklarının eğitici yönü baskındır. Şiirlerinde ve öykülerinde topluma mesajlar verir.

Tükenmek bilmeyen bir enerji ile yazan Betül Tarıman, uzun soluklu ve çok yönlü bir şairdir. Toplumunu ilgilendiren her türlü sosyal, eğitimsel, çevresel etkeni şiirlerinde eleştirir, doğru olanı okuyana göstermek çabasıdadır. Toplumunu etkilen olaylara asla duyarsız kalmaz. Şiirlerinde bireyden yola çıkarak topluma değinen dizeler görülür. Öyküleriye daha çok çocuk ve ebeveyn eğitimi için kaleme alınmıştır. Çocukluğu boyunca babasının mesleği gereği şehir şehir gezmiş olan Tarıman, çocukluğunun derin izlerini hayatının diğer bütün evlerinde yanında taşır. Bu onun için bir yük değildir. Çocukluğu şairin en büyük ilham kaynağıdır. Betül Tarıman Edirne Keşan doğumludur fakat nereli olduğunu sorulduğunda net bir cevap vermez. Çocukluğunun bir kısmı geçirdiği Bingöl ve görev yaptığı yerlerden biri olan Kastamonu şairin sürekli dilindedir. Kendisini en çok Kastamonulu hisseder.

Betül Tarıman, eserlerinde ve yapılan görüşmelerde Türk Eğitim Sisteminin doğrularını ve yanlışlarını eleştirir. Nasıl ki yerinde ve zamanında yapılan doğru işler

takdir ediliyorsa yanlış olarak gördüğü durumları da sert bir dille yerer. Şaire göre sistemin eksiklikleri ve yanlışları değiştirilemez değildir. Özellikle kuralcılığa karşı olduğunu söyleyen Tarıman, tek başına da olsa her zaman kendi bildiğini yapar ve öğrencileriyle arasındaki ilişkiye kimsenin müdahale etmesine müsaade etmez. Şair eğitime çok büyük önem verir. Eğitimin insan yaşamında doğumdan ölüme kadar yaşamın her evresinde devam eden bir durum olduğunu sık sık dile getirir. Sistemin eğitim konusunda yetersizliğinden bahseder ve aslında üzerine düşülse halledilmeyecek bir sorun olmadığını altını çizer.

Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin ne mesafelerle ne de yersiz samimiyetlerle oluşamayacağını savunan Betül Tarıman, sistemin yarattığı kuralcılığı kendi deyimiyle at gözlüklerini çıkardıkları zaman ve doğal oldukları zaman kurulabileceğini söyler. Şair, öğretmen öğrenciye ne çok uzak ne de çok yakın olmalıdır der. Tarıman'a göre, öğrenci öğretmenden bir soru bile soramayacak kadar korkmamalıdır. Aynı zamanda öğrenci öğretmenin hiçbir sözünü dinlemeyecek kadar da umarsız bırakılmamalıdır. Şair, öğrenci-öğretmen ilişkilerinde temelin sevgi ve saygı olduğunu düşünür. Bu temel üzerine kurulan ilişkiler de yeteri kadar verimli olacaktır. Betül Tarıman, her bir öğrenciyi farklı bir birey olarak değerlendiren, onların düşüncelerine değer veren ve davranışlarındaki olumsuzlukları kuralcı bir şekilde sorgulamayan bir öğretmendir.

Çocuklara ve çocuk eğitimine çok önem veren Betül Tarıman, dünyanın bütün çocuklarını aynı duygularla sever. Onlara şiir ve öykü kitapları hediye eder. Tarıman'ın çocuk kitapları hem ebeveynin hem de çocukların okuyabilecekleri ve kazanımlar elde edebilecekleri niteliklerdedir. Akıcı bir dil ve geniş anlam yoğunluğuyla şair büyüklere ve çocuklara hayata dair mesajlar verir. Çocuk eğitimi konusunda özellikle okul öncesi eğitime dikkat çeken şair, çocukların ailede ve okul

öncesi eğitim kurumlarında öğrendiklerini asla unutmadığı kanısındadır. Türk Eğitim Sisteminin okul öncesi eğitime daha fazla önem vermesini isteyen şair, çocuk eğitimiyle ilgili farklı çalışmaların içinde yer almaktan keyif aldığını söyler.

Betül Tarıman için aile kavramı ayrı bir önem taşımaktadır. Çocukluğundan geriye kalan en büyük mirası ailedir. Geniş bir ailede geçen çocukluk yıllarından sonra aile kavramı şairin zihninde şeklini almıştır. Çocuk ailenin olmazsa olmazıdır. Mutsuz aileler içinde görmezden gelinen çocuklardan bahseden şair, onların yok olan çocukluklarını şiirleriyle hatırlatır. Şaire göre, ailelerin eğitimleri en az çocuklarınkı kadar önemlidir. Sistemin yürüttüğü geniş kapsamlı bir aile eğitimi programının mevcut olmadığından sözeden şair, içinde yer aldığı eğitimle ilgili bütün çalışmalarda aile eğitimine dikkati çeker. Eserlerinde de sık sık aile kavramına vurguda bulur.

Şairin en fazla üzerinde durduğu konu ise kadınlar ve kadınların eğitilmesidir. Yıllarca cehalete mahkûm edilmiş kadınların hayatlarına şahit olduğunu anlatan Betül Tarıman, en çok kadınları anlatır, onların acılarını yazar. Anadolu'da çok fazla kadın tanımış bu kadınların hayatlarının ne kadar acımasız güçler elinde olduğuna tanık olmuştur. Unutamadığı bu kadınlar kendi içlerinde bir yok oluşa terk edilmişlerdir. Betül Tarıman, susan, susmak zorunda bırakılan kadınları yazar. Tek görevleri evlerinin işlerini yapmak ve çocuk doğurmak olduğunu kabul etmiş bu kadınların uyanmalarını ister. Kastamonu'da ve Antalya'da öncülüklerini üstlendiği, kadınlara yazma şansı veren çalışmalara devam edeceğini söyleyen Tarıman'ın ilham aldığı Anadolu kadınları, şaire göre artık erkeğin iktidarlığından kurtulmalıdırlar. Şair her zaman kadınların seslerini duymak ister. Tarıman'a göre cinsellikten tutunda, iş hayatına kadar kadınında her konuda söyleyecek ve isteyecek şeyleri vardır. Kadın hislerini söyleyebilmelidir. Şaire göre, kadınları en çok kendi içlerine

iten şey geleneklerdir. Özellikle doğu kentlerinde töre diye dayatılan kurallar kadınları neredeyse insanlık dışı bir duruma getirir. Gelişen dünya ile artık bazı şeyler değişiyor olsa da şair bu değişimleri yeterli bulmaz ve eleştirmeye devam eder. Eserleriyle ve diğer çalışmalarla her zaman kadınların yanında olacağını ve kadın duyarlılığını edebiyata taşıyacağını söyler.

Eserlerinden ve yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere Betül Tarıman, eğitim konusunda hassas bir şairdir. Dili doğru kullanmada oldukça titiz davranan Tarıman, çocuk eğitimi, aile eğitimi ve kadın eğitimi konusunda sürekliliği olan çalışmalar yapmaya devam edecektir. Toplumunu oluşturan her yaştan bireyin eğitilebileceğini, eğitimin yaşı olmadığını savunur. Özellikle doğu kentlerinde hiç okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin varlığından haberdar olmak şairi üzer. Betül Tarıman hayatı boyunca eğitime dair çalışmalarda elinden geldiğince yer aldığını ve bundan sonra da hem eğitimci hem edebiyatçı yönüyle bu çabasına devam edeceğini söyler. Anlatımı akıcı bir şair ve yazar olan Betül Tarıman, muhtevada özelden genele, bireyden topluma uzanan bir yol izler. Bireyin i dünyasında toplumun kanayan yaralarını bulan şair, bir toplumun bütün değerlerinin olgunluğa ulaşabilmesinin temelinde eğitim yattığı görüşündedir.

5.2. Öneriler

Topluma ve toplumun sorunlarına duyarlı bir eğitimci olan Betül Tarıman, sorunları ve özömlerine katkı sağlayacak düşüncelerini yaptığı çalışmalarla ve eserleriyle ortaya koyar. Toplumun sorunlarının ve özömlerinin bireyden yola çıkılarak netleştirilebileceğini söyleyen Tarıman, bireyin eğitiminin önemini belirtir. Ona göre okullarda yetiştirilen, sağlıklı düşünebilen bireyler toplumun yolunu çizecektir. Betül Tarıman, sistemin aksaklıklarının giderilmesiyle okullardaki eğitim şartlarının

iyileşeceğini söyler. Şairin, okullardaki sıkı ve katı kuralların sebep olduğu olumsuzlukları örneklendirdiği şiirleri ve görüşleri vardır. Bu konuda çalışmalar yapılabilir ve sistemde olumlu gelişmeler sağlayacak esneklikler yapılması adına çalışılabilir.

Betül Tarıman günümüz Türkiye’inde hala devam eden bir sorun olan okur-yazar sayısının olması gereken seviyede olmaması ve kırsalda özellikle kız çocuklarının okula gönderilmemeleri gibi sorunları sıkça dile getirir. Bu konularda çalışmalar yapılması ve sorunların çözümlenmesi önerilir.

Betül Tarıman’ın çocuklara yönelik öykü ve şiir kitaplarının okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde kullanılması, çocukların, ailelerin ve eğitimcilerin yararına olacaktır. Kitapların öğretici içerikleri kadar tasarımları da eğitime fayda sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Çocukların anlama becerilerini geliştirecek bu kitaplar ders kitabı olarak okullarda kullanılabilir.

Toplumun sorunlarının temelinde birey, bireyin sorunlarının temelinde de eğitim yatmaktadır. Özellikle aile içi sorunları etkileyen eğitimsizliğe dikkat çeken şair, kadın erkek eşitsizliklerine ve aile içinde kadın ve çocuğun erkekten daha aciz durumda olmalarına değinir. Bu konularda yeterli çalışmalar bulunmamaktadır. Aile ve eğitim konulu çalışmalar yapılması önerilir.

Betül Tarıman, edebiyat tarihlerinde yer alan, eğitimci bir şairdir. Eğitim yönünden sadece Tarıman’ın çocuklara yönelik eserleri bir araştırma konusu olabilir. Yine kadın araştırmaları alanında Betül Tarıman’ın eserlerinden çalışmalar ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, T.(2004). Şiir Kitapları Sözlüğü'nden. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 18-19.
- Ağabeyoğlu, S. (2004). *Hep Aklımda Kaldı*. Ankara: Kum.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2013).
Türkiye'de Kadın. Ankara.
- Akarsu, H. (1997), Üzgündü Kırların Şiirleri. *Damar Kültür Sanat Edebiyat*, 81, 38.
- Akarsu, H. (1995). Ay Soloları'nı Dinlerken. *Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi*, 113, 7.
- Aksakal, N. (1995). Güz İmgesi Dizeler, Dil Ustası Sözcükler. *Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, 54, 8.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Asiltürk, B. (2004). Hayat, Kadın, Şiir. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 16-17.
- Asiltürk, B. (2004) Uçurum mu Dolmuş Odaya. *Virgül Kitap ve Eleştiri Dergisi*, 76, 63-64.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, (1952). C. 1, Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını.
- Atayurt, D. (2009). '*Dişil Dil*': Bir Örneklem Olarak 1990'larda Türk Edebiyatında '*Kadın*' Şairler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atılğan, A. (2011). *Emin Özdemir'in Dil, Edebiyat ve Eğitim Anlayışı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, A. (2009). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008). *Politika Dokümanı Kadın ve Eğitim*, Ankara.

Bayhan, P. S., Artan, İ. (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa.

Bedri, Y. (2004). Yol İnsanları Ya Da Askıdaki Şiirler. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 20.

Behramoğlu, A. (2001). *Büyük Türk Şiiri Antolojisi 2*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Bilsel, Ş. (2008) Betül Tarıman İle Şiire ve Zamana Dair. *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, 294, 57.

Binbaşıoğlu, C. (2009). *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Anı.

Bozkurt, A. (2004). Güller Şairi: Betül Tarıman. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*. 8, 21.

Cinozoğlu, H. A. (2005). Betül Tarıman'dan Behçet Necatigil Ödüllü Kitap. *Cumhuriyet Kitap*. 822,14.

Çetin, M. (2001). *Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi*. Ankara: Akçağ.

Çiçek, T. (1196). Ay Soloları. *Morca Dergisi*, 10, 6.

Demir, F. (21 Eylül 1995). Kitapların Arasından "Ay Soloları". *Kocaeli Gazetesi*, s. 12.

Dewey, J. (2004). *Demokrasi ve Eğitim*. Çev.: Tufan Göbekçin. Ankara: Yeryüzü.

Duman, N. (2004). Gül(d)e Yolculuk. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*. 8, 22.

Emre, G. (2005). Yol İnsanları. *Cumhuriyet Kitap*. 798, 24.

Erdoğan, A.Ö. (2001). Hayata İğnelenmiş Şiirler. *Agora Dergisi*, Kasım-Aralık, 63.

- Gordon, T. (2013). *Etkili Anne-Baba Eğitimi*. (Çev. D. Tekin ve N. Özkan). İstanbul: Profil.
- Günbaş, A. (2002). Güle Gece Yorumları. *Cumhuriyet Kitap*, 653, 9.
- Günbaş, A. (2004). Yol İnsanları'ndaki Şiir, *Ünlem Dergisi*, Temmuz – Ağustos, 76.
- Günbayı, İ. (2006). İstendik Davranışları Destekleyen Bir Sınıf Disiplini Oluşturma. Editör: M. Yalçinkaya ve İ. Günbayı (Editörler). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Lisans.
- Hakkı, Ruşen. (16 Nisan 1995). Ay Soloları. *Özgür Kocaeli Gazetesi*, s. 5.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Mutlu, A. (2004). Betül Tarıman Şiirinde Temel İzlekler-Kadının Şiirde Varoluş Serüveni. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 12-13-14-15.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma (Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber)*. (Çev. Prof. Dr. Selahattin Turan). Ankara: Nobel.
- Oğuzkan, F. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Oktay, A. (2001). 21. Yüzyılda Yeni Eğilimler Ve Eğitim. (Haz. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Ayhan). *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*. İstanbul: Sedar.
- Olgazç, B. (2004). Betül Tarıman'ın Yol İnsanları Üzerine. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 23.
- Özdemir, İ., Aslan, O. (2007). Betül Tarıman'ın Son Şiir Kitabı Kar Merdiveni Üzerine Söyleşi. *Deliler Teknesi Edebiyat Sanat Dergisi*, 4, 25.
- Özelli, F. (2004). Düş, Hayattır. *Şiiri Özlüyorum Dergisi*, 8, 19.

- Özer, A. (1995). Betül Tarıman'ın Şiiri. *Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*.
Eylül, 7.
- Öztop, E., İlhan, M.(2005). Aynı Yoldan Geri Dönüşlerin Farklılığıdır Yaşam.
Cumhuriyet Kitap. 799,16.
- Paksoy, A. (1999). *Dizelerden Denizlere*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Peker, H. (2001). Kardan Harfler. *Agora Dergisi*, 21, 7-8.
- Peker, H. (2002). Güle Tarçın Yorumları. *Kavram Karmaşa Şiir Eleştiri Dergisi*, 26,
35.
- Sabancı, A., Toprakçı, E., Kızılloluk, H. Demirtaş, H., Çınar, İ., Kayıkçı, K. Üstüner,
M., Uras, M., Konan, N., Yöndem, Z. D. (2011). *Eğitbilime Giriş*. Erdal
Toprakçı (Editör). Ankara: Ütopya.
- Sezer, Ç. (1995). İlk Kitabı Ay Soloları'nın Yayımlanması Üzerine Şair Betül
Tarıman'la Söyleşi. *Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi*, 109, 24-25.
- Şafak, H. (2001). Ev, Bahçe, Havuz ve Kardan Harfler. *Dize Aylık Şiir Postası*, 65, 2.
- Şafak, H. (2002). Güzden Harfler. *Bahçe Kültür ve Edebiyat Dergisi*, 32, 41-42.
- Tanrıöğen, A. (2007). *Eğitim Bilimleri İle İlgili Kavramlar Eğitim Bilimine Giriş*. D.
Ekiz ve H. Durukan (Editörler). İstanbul: Lisans.
- Tarıman, B. (2011). Çocukluğumun Bahçelerinde. (Haz. Mustafa Ruhi Şirin).
Aynaya Gülerek Bak Çocuk Hakları Hikâye Kitabı, İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Tarıman, B. (2011). “Şiirli Evden Hatıra Defterime”. (Haz. Mustafa Ruhi Şirin).
Aynam Çocuk Sesli Bir Deniz Çocukluk Şiir Kitabı, İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Tarıman, B. (1995). Sorulara Yanıt. *Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, 54, 4-5.
- Tarıman, B. (1995). *Ay Soloları*. Antalya: Akdeniz.

- Tarıman, B. (1997). *Üzgündü Kırlar*. Ankara: Çankaya Belediyesi.
- Tarıman, B. (2000). *Kardan Harfler*. İstanbul: Hera.
- Tarıman, B. (2002). *Güle Gece Yorumları*. İstanbul: Can.
- Tarıman, B. (2004). *Yol İnsanları*. İstanbul: Can.
- Tarıman, B. (2007). *Kar Merdiveni*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Tarıman, B. (2008). *Elma Dersem Çık*. İstanbul: Can
- Tarıman, B. (2009). *Ağır Tören*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Tarıman, B. (2010). *Rüyaya Uçan Kuşlar*. Ankara: Kanguru.
- Tarıman, B. (2011). *Gezgin Kaplumbağanın Düşleri*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Tarıman, B. (2011). *Elim Sendeyim*. İstanbul: Can.
- Tarıman, B. (2011). *Şiirli Takvimden Papaz Mektebine Kastamonu*. İstanbul:
Heyamola
- Tarıman, B. (2012). *Hadde Toplu Şiirler ve Melvin'e Giden Yol*. İstanbul: Yapı
Kredi.
- Tarıman, B. (2012). *Ufacık Tefecik Kurbağacık*. İstanbul: Can.
- Tarıman, B. (2014). *Gökyüzü Prensi Po İle Küçük Kız*. İstanbul: Can.
- Tarıman, B. (2014). *Kayıp Karınca Yolu*. İzmir: Top.
- Tırak, A. (2013). Feminist Kuram Çerçevesinde Betül Tarıman'ın Can Yeleği Şiiri.
(Haz. K. Yinanç ve M. Turan). *XXIV. Uluslararası KIBATEK Edebiyat
Şöleni / Edebiyatta Kıbrıs ve Bahar Bildiri Kitabı* (s. 351-356). KKTC.

Uçak, S. (2008). *Ziya Gökalp'in Eğitim Anlayışı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünal, F. (2004). Betül Tarıman'la Yol İnsanları Üzerine. *Yom Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*. 19, 21.

Yalkın, S. (2000). Şiir'in Kına Gecesi. *Damar Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, 108, 6-7-8-9-10.

Yazıcı, Vedat. (1997). *Sözümüz Şairlerden Şiirlerden*. Ankara: Prospero.

Yeni Eğitim Yasası: Reform mu, Küreselleşme mi, Siyaset mi?.(2012). *Varlık Dergisi*, Ekim, 20.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, Ş. (2011). Betül Tarıman'la Şiirin Uçlarında. *Temrin Aylık Düşünce Ve Edebiyat Dergisi*. 33, 28.

Yükselen, A. İ., Gül, E., D., Tanju, E. H., Bediz, E., Burçak F., E., Dedeoğlu, H. Uysal, H. Veziroğlu, M., Gönen, Olgan R., Ural, S., Sonnur I., Tepetaş, Ş. Bassa, Z. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. Mübeccel Gönen (Editör). Ankara: Eğiten Kitap.

4. Uluslararası Ordu Edebiyat Festivali Bildiri Kitabı. (3-6 Ekim 2013). Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Aytaç, K. *Türkiyede Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/965/11891.pdf> adresinden 12 Şubat 2013'de alınmıştır.

Hayat Boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu

(2001).http://www.eduser.com.tr/upload/dosya/34._dpt8.kalkinmaplanihayatbo.pdf adresinden 12 Şubat 2013'de alınmıştır.

Milli Eğitim Temel Kanunu http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_1/temelkanun_1.html adresinden 6 Aralık 2012'de alınmıştır.

Türkiyede Eğitimin Mevcut Durumu http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/eik/EK1.pdf adresinden 4 Ocak 2013'de alınmıştır.

EKLER

EK 1. MÜREKKEPLİ KALEM YA DA DİLE GELEN BİR KÖY OKULU

Geriyeye dönüp baktığımda, karlı bir kış günü, soba ile ısıtılan sınıflar, çatısı damlayan bir okul ya da lastik ayakkabılı haylaz bir öğrenci aklıma geliyor. Burası Trabzon'un Akçaabat ilçesi Derecik nahiyesi. Küçük bir yer. Akşamüzeri saat beşte inen kepenkler, atlı arabanın çıkardığı ses... Evler yüz metrelik nahiye yolu üzerine dizilmişler. Bir dolmuşa tıks tıks doldurulmuş hayallerimiz, köy yollarında bir okuldan ötekine, bir tepeden diğerine yürüme ile birkaç saat gidip geliyor. Şimdi her şey hem çok uzak, hem de çok yakın. Nasılda coşkuluyduk yeni şeyler öğretme arzusuyla. Okur, yazar, çizerdik. Birbirimizden çok şeyler öğrendik. Özellikle Trabzon'dan Kastamonu'ya gitmemle birlikte hayatımda çok şeyler değişti. Kendisi de bir öğretmen olan Ahmet Özer ile tanışıklığım, bana farklı bir dünyanın kapılarını araladı. İlk şiirimi 1992 yılında Kıyı dergisinde yayımladım. Yeni atandığım Kastamonu'da ondan öğrendiklerimi hayata geçirme imkânı buldum. Hayallerimin pek çoğunu orada gerçekleştirdim. Öğrencilerimle birlikte bir şiir atölyesi kurduk. İki yıl boyunca onlarla *Toplu Fotoğraflar* adlı bir dergi çıkarttık. Öğrencilerim o dergide şiirlerini, öykülerini yayımladılar, ders kitaplarına girmemiş şairlerin şiirleri, hayat hikâyeleriyle o dergi sayesinde tanıştılar. Şiir dinletileri düzenledik. Şimdi o dergide ürünlerini yayımlayan bazı öğrencilerim bugün farklı biçimlerde yazmayı sürdürüyorlar. Bengü Özsoy, İbrahim Kabahaliloğlu, Didem Atayurt, Maaz İbrahimioğlu şimdi adı aklıma gelenler. Kim bilir aralarından kimler çıkacak? Kimler yazacak düşlerini bir kâğıdın bir köşesine. Yazdık işte bizde yazmayı ve hevesi içimize sindire sindire. Necatigil ödülünü 2005 yılında aldığımda sevincimi yine onlarla paylaştım. Birlikte güldük birlikte ağladık. Evet, onlar pek çok şeyin farkındalar. Farklı okumalar yapmanın onları geliştireceğinin, uzakları yakın

edeceğinin. Bu nedenle onlarda edebiyat dergilerinde ürünleri yayımlansın, kitapları olsun istiyorlar. Çünkü *yazmak yazınca bulaşıcıdır*. Birinden ötekine geçer. Yeni bir dünyanın kapıları aralanır. Kucak açarsınız bir hayalden ötekine. Yolunu gözlersiniz eli kolu kitap dolu birinin. Hangi kitap okunmalıdır, hangi şiir ya da öykünün dili diğerlerine göre daha farklıdır. Bunun ayırdına öğrencilerinizle birlikte varırsınız. Zaman geçer kitaplar, öğrenciler arasında. Büyürsünüz birlikte geçen zamanın farkına varmadan. Aklınıza onca öğrenci yetiştirmiş, eli kalem tutan öğretmenler gelir. Vasfi Mahir Kocatürk, Zeki Ömer Defne, Arif Nihat Asya, Behçet Kemal Çağlar, Halit Fahri Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde avukatlık ve öğretmenlik yapmış Gülten Akın, yazdıkları ile belleklerimizde yer edinmiş Ömer Seyfettin, Hababam Sınıfı'nın yazarı Rıfat Ilgaz ve Behçet Necatigil bunlardan sadece bazılarıdır. İlk şiirini 1935'te Varlık Dergisi'nde yayımlayan Necatigil'in öğrencileri bugün ortaya koydukları ürünlerle edebiyat dünyasında haklı yer edinmiş Demir Özlü ve Hilmi Yavuz'dur. Necatigil'in onlar üzerindeki emeği yadsınamaz ama ondaki yeteneği okul yıllarında fark edende yine onun bir öğretmeni olmuş, 1930 yılında Necatigil'in okul defterine şu notu düşmüştür: “ Yarının iyi bir kalemine sahipsin. Boş durma, oku!” O da boş durmamış, başta şiir olmak üzere tiyatro oyunları, radyo tiyatroları ve pek çok eseri edebiyat dünyasına kazandırmıştır.

Şimdi yıl 2010 ve ben öğretmenliğe başlayalı tam yirmi üç yıl olmuş. Zaman nasılda hızla akıp geçiyor. İçimde hala öğretmenliğe başladığım yılların heyecanı var. O günkü kadar heyecanlı ve coşkuluyum. Sanki göreve yeni başlamış gibi. Sanki soğuk ve yağışlı bir aralık günü Trabzon'un Akçaabat ilçesine sabah ezanıyla babamla inmişiz gibi. Sanki bir kamyon sırtında ağır aksak daracık yolları çıkıyormuşuz gibi. Dile kolay tam yirmi üç yıl. Göreve başladığım yılki öğrencilerim

bugün otuzlu yaşlarını sürüyorlar. Hepsi meslek sahibi oldu, çoluk çocuğa karıştı.
Bense hala bu mesleği seçtiğim için kendimi hala şanslı sayıyorum.

Betül Tarıman, 2010.

EK 2. GÖRÜŞME SORULARI

- 1. Sizce eğitim nedir?**
- 2. Çocuklar ve çocuk eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- 3. Size göre öğretmenlik nasıl bir meslektir, öğrencilerinizle iletişiminiz nasıldır?**
- 4. Eserlerinizde kadınlara sık yer verdiğiniz görülmektedir, bu konuda yaptığınız çalışmalar var mıdır, bu konuya yaklaşımınızdaki hassasiyetinizin sebebi nedir?**
- 5. Eserlerinizden aile ve aile eğitimine önem verdiğiniz anlaşılıyor, aile ve aile eğitimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?**
- 6. Betül Tarıman şiirlerinde sık sık yer alan bazı kelimeler vardır; “gül, gece, kül, kan gibi... ama ev daha farklı sanki; ev derken anlatılmak istenen nedir?**
- 7. Eserleriniz hakkında neler söyleyebilirsiniz?**

EK 3. GÖRÜŞME 4 OCAK 2013

1. Sizce eğitim nedir?

-Her şey okul öncesi dönemden başlar. Eğitimin başlangıcı çocukluktur. Çocuk evde öğrenir, evden çıktığı zaman neyi nasıl öğrendiği ortaya çıkar. Çocuğun ilk kazanımlarını edindiği ev ortamındaki bilinç eğitim hayatının şekillenmesini etkileyecektir. Bu süreç ne kadar verimli geçirilirse çocuk okulda alacağı eğitimden o kadar yarar sağlayabilir. Bence çocuğun okuldan önce evde öğrendiklerini hafızasından ömrü boyunca silmesi mümkün olmaz. Artık evlerde hem anneler hem babalar çalıştığından birçok çocuk küçük yaşlarda kreşlere gönderiliyor. Bu durumda kreşlerde ve anaokullarında çalışanların da ciddi bir eğitim süzgecinden geçmeleri gerekmektedir. Bu önemlidir. Çocukları okula hazırlayacak olan aile ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenler ve diğer personellerdir. Yani çocuğun eğitimi için ailenin de öğretmenlerin de sıkı bir eğitim ve denetimden geçmeleri gerekir.

Eğitim özgürlük ve eşitlik sağlandığı zaman kendinden bekleneni karşılayabilir. Ufku acık, bakış açısı geniş bireylerin yetişmesi ancak özgür bir eğitim ortamında sağlanabilir. Öğrenciler ya da insanlar düşündüklerini çekinmeden söyleyebilmelidirler. Düşünce özgürlüğünün olmadığı yerde herkes hayata at gözlükleriyle bakar. O gözlüklerle insanların ne kendilerine ne de ülkelerine bir faydaları olmayacaktır. Zararı ise fazlasıyla olur. Gençlere ekonomiden tutunda kültüre kadar her konuda ülkeye yararlı işler yapabilecek güveni kazandırmak gerekir. Eğitim ortamında yapılan ayrımcılık, baskıcılık ise onları zararlı hale getirir. Toplumların gelişmesi eğitimle doğru orantılıdır. Eğitimin kişiye vereceği en büyük kazanç, ömrünün her alanında işine yarayacak kendi kendine bilgiye ulaşma,

araştırma ve öğrenme becerisidir. İnsan ilköğretimle bu beceriye sahip olur. Kişiliğin tam gelişmesi okullarda alınan eğitimle sağlanamaz. Kişi hayat boyu eğitime açık olmalıdır. Her yaşta ve her yerde eğitim imkânı sağlanmalı ve eğitimde de eşitlik olmalıdır. Her birey eşit şartlarda eğitim hakkını kullanabilmelidir. Toplum ancak böyle gelişmiş düzeylere ulaşabilir.

2. Size göre öğretmenlik nasıl bir meslektir, öğrencilerinizle iletişiminiz nasıldır?

-Öğretmenlik muhteşem bir meslek. Ama herkes yapmamalı. Üniversite sınavlarına girdiğimde aklımda gazetecilik gibi sosyal yönü baskın meslekleri tercih etmek vardı. Öyle de yaptım. İlk beş tercihim o yönde oldu. Tercihler sonuçlandığında ise şaşkındım. Öğretmen olmak kolay değildi. Mesleğe başladığımda ise ne kadar mutlu oldum anlatamam. Öğretmenlikle annelik çok benzer. Kutsaldırlar. Hissetmeyi gerektirir. Hissetmezsen olamazsın. Adın olur ama yaptığın şey o değildir. Hem öğretmen hem şairsen her öğrenci sana bir şiir olur. Hayatlardan ilham almaya başlarsın ve bambaşka bir tutkudur. Okullarda mevcut bir kanunlar kurallar otoritesinden söz etmek istiyorum. Bu kurallar yöneticilerin de etkisiyle uygulanması gerektiğinin dışında bir şekilde karşımıza çıkabiliyor. Bir yasaklar zinciriyle burun buruna geliyoruz. Öğrenci öğretmenden uzaklaştırılıyor. Aynı şekilde öğretmen de öğrenciden. Düşünce özgürlüğü demiştim. Kurallar, yasaklar öğrencilerin de öğretmenlerin de sesini kısıyor. Düşüncenin yoluna taşlar konuluyor. Ve tabî ki şu kılık kıyafetler, tek tip olma zorunluluğu konuları var. Bence bunlar artık konuşulmaması gereken konular. Bunların eğitime bir faydası yok. Boş şeyler. Öncelik fikirlerin olmalı. Her öğrenci, her öğretmen ayrı bir birey olarak kabul edilmeli ve tek kalıba sokulmaya çalışılmamalı. Demokratik bir eğitim öğretim ortamı oluşturulmalı.

Şiirlerimde öğrencilerimi, çocukları ve eğitime verdiğim önemini görmeniz mümkündür. Benim için öğrencilerim bir yana dünya bir yanadır. Çok özlediğim kentler var. O kentlerde bırakılan çocukluk anılarım var. Öğrencilerimi ve çocukluğumu bıraktığım o şehirleri unutamam. Hepsini çok özleyorum.

Ben öğrencilerimle olması gerektiği kadar mesafeli olması gerektiği kadar yakınımdır. Sevgisiz saygı bence çok çirkin oluyor. Öğrenci korktuğu için öğretmene saygı duyuyorsa orada bir hata var demektir. Buralara gelmeden önce Trabzonda başladığım öğretmenliğe hayatımda büyük izler bırakan bir başka şehir olan Kastamonu da devam ettim. Biz öğrencilerimle şiir atölyeleri kurduk. Onlara şiiri sevdirdim. Kastamonu'da şiir dolu geceler düzenledik. Toplumsal duyarlılık gerektiren etkinliklere öğrencilerimle katıldığım oldu. Öğrencilerimle birlikteken mesleğe yeni başladığım zaman nasıl hevesliydiysem hala aynı hevesimi ve heyecanımı taşıyorum. Koca koca adamlar olmuş öğrencilerimi gördüğümde ve onlarla anılarımızı konuştuğumda ise gurur duyuyorum.

3. Çocuklar ve çocuk eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Çocuklar denince benim için akan sular durur. Çocuk her şeydir. Öğretmenim, aynı zamanda bir anneyim. Her çocuğa kendi çocuğuymuş gibi yaklaşan bir anneyim. Kızımın annesi, öğretmeniyken o büyüdükçe onun arkadaşı olduğumu fark ediyorum. Olması gereken de bu zaten. Savaş çocuklarını yazıyorum. Onlar için çok üzülüyorum. Bir çocuk masumiyetinde yaşanamıyor bu dünyada. Dünyanın bütün ağırlığını taşıyan çocuklar geliyor aklıma. Onların sesi duyulmalı, onlar görülmeli... Eğitim hakkı tanınmayan kız çocukları geliyor sonra... Ailelerin gürültüsü içinde kendi içine kapatılmış çocuklar onlar. Biz sistem olarak bir şeyleri tam oturtamıyoruz. Hep bir eksik var. Görüntü olarak her şey tam olsa da uygulama da

bir eksiklik oluyor. Aile eğitimi çok önemli. Aile bilinçliyse çocuk kendisini fark edebiliyor. Çocuğun hayatının her evresinde karşısına çıkabilecek zorluklarla mücadele edebileceği bir güveni, küçük yaşlarında ailesi aşılmalıdır ki çocuk daha sonra bu birikimin üzerine yenilerini ekleyebilsin. Aileler ise bazen bırakın güven duygusu kazandırmayı, çocuğu birey yerine bile koymuyorlar. Sistemin uğraşı bu konuda eğitim vermeye yönelik çalışmalar yapılması yönünde olsa da her aileye ulaşamıyor. Kendi çocukluğuma baktığımda ne kadar iyi bir gözlemci olduğumu anımsıyorum. Çocuklar çevrelerinde olup bitenlere yetişkinlere göre daha duyarlı oluyorlar. Dünyaya çocukların gözünden bakarak şiir yazıyorum. Öykülerimde ve çocuk şiirlerimde sıkça onları konuşturuyorum, ailelerine onların diliyle sesleniyorum. Bundan dolayı aileler her adımlarında dikkat etmelidirler. Çocuğun gördüğü, duyduğu şeylere dikkat etmelidirler. Unutulmamalıdır ki bu dünyayı güzel yapan çocuklardır. İçimdeki çocuk ise bin yaşına da gelse büyümmez. Sokak aralarında çocuklarla ip atlar, topaç çevirmece oynar. Ne güzel şeydir çocukluk, hiç insan çocukluğu anımsadıkça yaşamın güzel bir bahçe olduğunu düşünür.

4. Eserlerinizde kadınlara sık yer verdiğiniz görülmektedir, bu konuda yaptığınız çalışmalar var mıdır, bu konuya yaklaşımınızdaki hassasiyetinizin sebebi nedir?

-İnsanı yazıyorum. İnsanı ve insana dair ne varsa yamak istiyorum. Somut kavramlar var şiirlerimde bunları okuyucu kendi düşünce gücüyle somutlaştırmalı. Benim dizelerim canlıdır. Onlara ağrılarımı, sızılarımı yansıtıyorum. Onlar insanların ağrılarını, sızılarını hissettirsinler istiyorum. Şiir çocuktur. Şiir en çok kadındır. Şiir varsa mekân da zamanda bağımsızlığını ilan eder. Benim şiirlerim kadınların yol arkadaşıdır. Kadınlara güçtür. Ben de bir kadını. Yaşadıklarımı yazdığım zamanlar

var, başkalarının yaşadıkları duyguları yazdığım da hep empati yapmışımdır yani yazdığımı yaşadığım zamanlar da oldu. Kadınların yüzlerinden okuduklarım var. Sesleri çıkmaz bu kadınlarım ama yüzlerinden okunur her şey. Ben onların susuşlarına ses olmalıyım. Bunu yapmazsam dayanamam. Bütün dünya duymalı susan kadınları. Ya da susan, acı çeken çocukları, erkekleri, bütün insanları. Halk eğitim merkezlerinin daha kapsamlı ve geniş alanlı çalışmalar yapması gerekir. Halkın her konuda bilgilendirilebileceği kuruluşların olması gerekir. Son zamanlarda kadına şiddet konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerekiyor Şiddetin de temelinde eğitimsizlik yatmaktadır. 2013 senesine gelmişiz, hala kadınlar için haksızlıklar, eşitsizlikler söz konusu. Bunu kabullenmek mümkün değil. Geçmişte kadınların eziliyor, inciniyor, yok sayılıyor olması bunun bir gelenekmiş gibi devam ettirilmesi anlamına gelmemeli. En kötüsü de hakkını arayan kadınların küçümsenmesi. Bunu umursamıyorum; bağırarak, haykırmak, içinde acı büyütmeyen bir kadın olmaktır. Bu düşünceyle kadınları edebiyatla buluşturup, yaşadıklarını düşündüklerini yazmalarını sağladık. “Kadınlar Edebiyatla Buluşuyor” projesini biliyorsun. İlkini Kastamonu’da gerçekleştirmiştik. İkincisi “Kadınlar Edebiyatla Buluşuyor/ Antalya Öyküsünü Yazıyor” dedik ve Antalya’da devamını sağladık. Aynı ismi taşıyan kitapta kadınların yazdıkları yayımlandı. Akdeniz şiir günlerinde, gittiğim her yerde ve her zaman “kadınlar”ı anlatmaktan, yazmaktan, onların sesi olmaktan vazgeçmiyorum. Özellikle çok geniş aile yapısına sahip olan bölgelerde “söz evin en büyük erkeğindedir ve onun sözünün üzerine kimse konuşamaz” şeklinde kurallara tanık olduğum oldu. Gelenekleri bahane ederek kendilerince böyle bir yasaklar zinciri oluşturmuşlar. Anayasadan, kadın-erkek eşitliğinden haberleri dahi yok. Olsa da bunu göz ardı edeceklerine eminim. İşte o kadınlar için konuşmak, yazmak, bağırıp çağırmak istiyorum.

5. Eserlerinizden aile ve aile eğitimine önem verdiğiniz anlaşılıyor, aile ve aile eğitimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

-Çocukların oyunlarını bozan ailelere kızdığım dizeler. Yetenekleri keşfedilmeyen çocuklara çok üzülüyorum. Aileler çocuk eğitimi almalılar. Sadece çocuğu doğurmak, büyötmeye çalışmak, beslemek, ihtiyaçlarını gidermek yetmez. Bütün bunları yapmak çocuğun bir sorusuna cevap vermemekle en anlamsız hale gelir. Boşa gider. Aileler çocuklarına güven vermeli ve kendilerine güvenmeyi öğretmelidirler. Bunu da onlarla ilgilenererek, oyunları bozmak yerine oyunlarına katılarak başarabilirler. Aile küçük bir millettir. Bu milletlerin toplanmasıyla asıl millet oluşur. Dolayısıyla aile kendi içinde ne kadar gelişmiş bir hayat yaşıyorsa millet de öyle olacaktır. Aile kendi içinde her şeyden önce ruhsal huzura erişmiş olmalıdır. Ekonomik, sosyal ihtiyaçlar bu ruhsal huzur üzerine kurulabilir. Aile bireylerinin birbirlerine yaklaşımları, toplumun sosyal yaşantıdaki yaklaşımlarını yönlendirir. Günümüz eğitim sistemi, aile eğitimine daha fazla önem vermelidir. Çok gelişmiş bir aile eğitimi programından haberdar değilim ben. Çocuklar için ne yaparsanız yapın aileler için bir çaba sarf edilmiyorsa diğer yaptıklarınızı çoğu boşa gidecektir. Ailelerin çocuklarını yetiştirirken dikkat edecekleri hususlar onlara sistemli bir şekilde öğretilmelidir. Ekonomik gücü olan ve kendileri de bu konuda bilinçli olan aileler, çocuk yetiştirme eğitimi konusunda kendi imkanlarıyla destek alabilirlerken bir çok aile bunu yapamamaktadırlar. Devlet tarafından bunlar araştırılmalı ve gerekenler yapılmalıdır. Çocuğun okula başlayana kadar geçirdiği süreç; evde ya da okul öncesi eğitim kuruluşlarında geçirilen süreç verimli ve faydalı olmalıdır. Evde çocuklara kitaplar okunmalıdır. Çocuk şiirlerinde masalsı bir dil seçiyorum. Birbirini takip eden öykü gibi anlaşılacak yalın şiirler yazıyorum. Aileler

çocuklarına okuduklarında onların hayal dünyalarına hitap edebilmeyi istiyorum. Aileler çocukları aç bırakmamaya çalışıyorlar ama buna öyle çok kapılıyorlar ki bazen onların sosyal ve kültürel yönden de aç olduklarını düşünemiyorlar. Sağlıklı yiyecekler kadar, sağlıklı düşüncelere de ihtiyaçları vardır çocukların. Sevgiye aç kalmış, ruhsal sorunları olan bireylerin çocukluklarına bakmak gerek. Çocukluk asla unutulmaz demiştim. Kalıcı izler bırakılıyor. Ailelerin bu konularda bilinçlendirilmeleri gerekir.

EK 4. GÖRÜŞME 21 TEMMUZ 2013

1. Betül Tarıman şiiri için kısaca neler söyleyebilirsiniz?

-Her şeyden önce gezdiğim coğrafyalardan söz etmeliyim. Babamın mesleği sebebiyle çocukluğumdan itibaren bir göç serüvenine başladık. Bu benim için bir zenginliktir. Çok yer görmek, çok insan tanımak şair için paha biçilemez bir durum. Karış karış Anadoluyu gezme şansına sahip olmak, birazda gözlem yeteneğiniz varsa muhteşem bir ilham kaynağı oluşturmanızı sağlar. Bir ömre yetecek anım var, ama hayat tuhaf her yeni yaşanmışlık insanı şaşırtabiliyor. Bu da yaşanmalıymış diyebiliyoruz. Şehirler değiştirdik, evler değiştirdik, kırılan dökülen eşyalarımız oldu. Eskisine henüz yeni alışırken yenisine geçtik. Şiirlerimde evler, odalar, eşyalar var. Onlar benim için canlılar. onlara şiir yazmak beni mutlu ediyor. Hayata karşı sert bir tavrim var ama o evlerde, o yerlerde kalan, büyümemesini istediğim içimdeki çocuk hep sakin, hem yumuşak. Kitaplarım da benim çocuklarım. Her yeni kitabımda şiirimin yaş alıyor olduğunu görüyorum. Kendi şiirimin demlendiğini seyrediyor ve onun üzerinden yenilerini ortaya çıkarmaya çalışıyorum. Teknoloji insanları birbirlerinden uzaklaştırıyor. İletişim kurmak kolaylaşıyor ama bu iletişim maddi bir iletişimden ibaret kalıyor. Oysa şiirden daha sıcak bir iletişim olamaz. Ruhların, kalplerin iletişimidir bu. Şiirlerde ise mektuplardan söz ederim, eski fotoğraflardan, anılardan açarım lafi. İletişim budur.

2. Betül Tarıman şiirlerinde sık sık yer alan bazı kelimeler vardır; “gül, gece, kül, kan, özellikle de ev” derken anlatılmak istenen nedir?

Evler insanların yaşamlarını sürdürdükleri barınaklardır evler değil mi? Benim içinse ev sadece başımı soktuğum, geceyi geçirdiğim yer değildir. Ev benim için düşür,

rüyadır, çiçektir, güldür, umuttur ve acıdır da, sevinçtir. Sokaklar, doğa, bu koca dünya şiirin misafiridirler, şiirse evdir. Gezer, dolaşır, bohçamı doldurur evime gelirim. Çocuk gibi sokakta ne bulsam, çantama koyup eve sokarım ben. Şiir evde doğar ve evde biter. Şiir canlıdır, gezer, dolaşır, uçar, koşar, yaşar ve evine döndüğünde olmuş olur, tamamlanır. Hep gezdim, coğrafyalar gördüm, insanlar tanıdım. İsteyerek ya da istemeyerek göçler yaşadım. Her yeni ev eskisini arattı. Çünkü terk etmek vardı, gitmek vardır.

3. Eserleriniz hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Cesur bir kadın diliyle yazıyorum. Kalbime ne sıkışıyorsa, kelimelerin en hırçınlarını seçip söylüyorum. Şiirlerimdeki anne benim, baba ben, çocuk ben ve kadın yine ben. Yaşadığımı yazdığımı yazdığımı da yaşadığım doğru. Ağır Tören, diyorsun. İlk kitabım Ay Soloları'yla bu serüvene atıldım. Söyleyecek o kadar çok şey var ki. Anılar... Ağır bir törendir kadının yaşadığı. Ağır Tören itirafçı bir kitaptır. Söylenmeyenin söylendiği bir kitaptır. Bir nevi günah çıkardım sanki. Günahlarımızı şiirlerle çıkarıyoruz. “ben”in kitabı Ağır Tören, kadınların kitabıdır. Fotoğraflar benim bahanelerimdir. Geçmişini hatırlamak için fotoğraflara gereksinim duymuyorum aslında. Annemin eski çeyiz sandığıyla birlikte evlerden, şehirlerden geçtik, ben oralardan gizli saklı ne alınabileceksen aldım zaten. Şiirlerim çok geniş, koşarak geçtiğim coğrafyalar bunun sebebi. Fotoğraflardan ziyade biriktirdiklerim var, onları yazmak bir ömre yeter gibi geliyor. İçimde alevden sayfalarım var ve ben şiirlerimle söndürebilirim onları. Yol İnsanları'nda biz biraz fotoğraflarımızdık, biz biraz masallarımızdık dedim. Şiirlerin yaşamda karşılıkları olmalıdır. Yol insanların açılımında ise yalnızlaşan, kalabalıklar içinde kaybolan, insanlar vardır. İç dünyasına kapanan bu insanlar geçmişi özler. Kardan Harfler'de görülen yalnızlık, geçmişe

öfke ve özlemin altında çocukluğumda yaşadığım sıkıntılı günlerin etkisi var. Göçler, sevgisiz büyümüş bir babadan sevgi beklentisi, mutlu geçirilen çocukluğun gizli sıkıntılarıdır. Her yeni kitabımda olduğu üzere, şiirimin olgunlaşmasını bir nevi bir demlenme olarak görüyorum, sürekli kendini yenilemekten ziyade, oluşturduğu kendi şiiri üzerine gitmeye çalışıyorum.

İlk kitabımdan son kitabıma kadar her biri benim için ayrı değerli kitaplarım var. Onlar benim çocuklarım. Benim doğurduklarım. Hepsinin bir araya getirildiği “Haddem” var. Ve Melvin’e Giden Yol’um; huzuru özgürlükte, özgürlüğü rüyada bulmuş bir kadının yolu. Kendine çekilmiş, içine kapanmış ve sessizliği dinleyerek rahat bulan bir kadının. Yürümeye korkanlar uçmayı hayal edemezler. Yürümekten hiç korkmadım. Artık şiirlerimle uçabilirim. Melvin’e uçarak gidebilirim. Evet, eğitim kurumlarına ve var olan otoriteye kızdığım şiirler var. Bunu yazmış olmak için değil gerçekten günümüzde okullarda gözlemlediğim ve yanlış bulduğum için yazıyorum. Her şeyin kurallara bağlı olduğu, düşüncenin önemsiz sayıldığı bir eğitim ortamında yetiştirilen öğrencilerden beklentiyi yüksek tutmamak lazım. Yasaklarla dolu bir sistem içerisinde hem öğretmen öğrenciye faydalı olama hem de öğrencinin öğretmenden beklentileri olamaz. Daha önce de söylediğim gibi at gözlükleri çıkarılmalıdır.

Çocuk kitaplarım, öykülerim şiirlerim, Gezgin kaplumbağam, kayıp karıncam, gökyüzü prensim, rüyaya uçan kuşlarım, elim sende oyunlarım hep çocuklar için.. Eğlendirici ve eğitici olmalarına özen gösterdiğim çocuk kitaplarımın yeri ayrı. Yazmaya devam ettiğim sürece bunlara devam edeceğim. Bu her şeyden önce eğitimci bir şair olarak benim sorumluluğumdur.

EK 5. FOTOĞRAFLAR

Betül Tarıman Kastamonu'da Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Mahalleleri ve Muhtarlıkları Güçlendirme Projesi kapsamında yürütülen çalışmada Kastamonu Mahalle Evi'nde.

Betül Tarıman Kastamonu'da Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Mahalleleri ve Muhtarlıkları Güçlendirme Projesi kapsamında yürütülen çalışmada Kastamonu Mahalle Evi'nde.

Betül Tarıman, Kastamonu'da, Erendüz Atasü, Işık Kansu ve Mine Özgür ile birlikte.

Betül Tarıman Antalya Bilim ve Sanat Merkezinde öğrencilerle.

Betül Tarıman, Antalya Birey Kolejinde öğrencilerle birlikte.

Betül Tarıman Viyana 8. Çocuk Şenliği

Betül Tarıman, Eylül adındaki kız çocuğuyla Antalya Kovancık K6yü'nde.

Betül Tarıman Antalya Akdeniz Şiir Günleri'nde Cahit Çakçıl, Hüseyin Avni Cinozoğlu, Çiğdem Sezer, Mehmet Can Doğan ile birlikte.

Betül Tarıman ve Arzu Tırak- Görüşme 4 Ocak 2013

Betül Tarıman ve Arzu Tırak

Betül Tarıman Antalya’da evinde. Görüşme 21 Temmuz 2013

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Arzu TIRAK

Doğum Tarihi ve Yeri : 01.01.1987 / Gülnar

Medeni Durumu :Bekâr

Eğitim Durumu :Üniversite

Mezun :Mersin 19 Mayıs Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi

Lisans Diploması :Uşak Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Programı

Tez Konusu : Eğitimci Şair Betül Tarıman'ın Edebi Kişiliği ve
Eserlerinde Eğitim Anlayışı

Yabancı Dil/Diller :İngilizce

Çalıştığı Kurumlar :Araştırma Görevlisi – Akdeniz Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü

E- posta :arzutirak@gmail.com

EĞİTİMCİ ŞAİR BETÜL TARIMAN'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİNDE EĞİTİM

BY ARZU TIRAK

Quotes Included
Bibliography Excluded5%
SIMILAR

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EĞİTİMCİ ŞAİR BETÜL TARIMAN'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE
ESERLERİNDE EĞİTİM ANLAYIŞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu TIRAK

Match Overview

1	Internet 183 words crawled on 03-Jun-2014 ebe.akdeniz.edu.tr	1%
2	Internet 125 words crawled on 08-Feb-2012 www.divansanat.com	<1%
3	Internet 102 words crawled on 16-Feb-2014 www.balkanlar.net	<1%
4	Internet 94 words crawled on 13-Jul-2014 www.edebibilgiler.com	<1%
5	Internet 74 words crawled on 16-Mar-2012 www.eduser.com.tr	<1%
6	Internet 72 words crawled on 23-May-2013 www.ykykultur.com.tr	<1%

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum.

Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2014

Arzu TIRAK

